

Structuurvisie Hoeksche Waard

Uitvoeringsprogramma 2010 - 2014

*Voorlopige versie voor bestuurlijke besluitvorming.
Tevens inbreng van de regio voor uitvoeringsafspraken
met de provincie.*

ONTWERP - 29 september 2010

Structuurvisie Hoeksche Waard

Uitvoeringsprogramma 2010 - 2014

*Voorlopige versie voor bestuurlijke besluitvorming.
Tevens inbreng van de regio voor uitvoeringsafspraken
met de provincie.*

ONTWERP - 29 september 2010

In opdracht van:

Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard

Postbus 7059

3286 ZH Klaaswaal

Hoeksche Waard

Opgesteld door:

Vista landscape and urban design

Prinsengracht 253

1016 GV Amsterdam

Met bijdrage van:

dienst landelijk gebied

voor ontwikkeling en beheer

Inhoud

1. Inleiding	6	5. Regionale financiering	50
1.1 Rol van de regio	7	5.1 Beschikbaar budget	51
1.2 Opzet van het Uitvoeringsprogramma	7	5.2 Kosten en baten	51
1.3 Financiering	9	5.3 Doorkijk na 2014	53
1.4 Organisatie	11		
2. Sectorale programma's	12	6. Gewenste provinciale bijdrage	54
2.1 Wonen	13	6.1 Beschikbare geldstromen	55
2.2 Werken	16	6.2 Geschikte projecten en fasering	57
2.3 Groenblauwe structuur	19	6.3 Inzet van Dienst Landelijk Gebied	58
2.4 Cultuurhistorie, archeologie en landschap	24		
2.5 Recreatie en toerisme	27	Bijlagen	61
2.6 Voorlichting en Promotie	30	Bijlage 1: projectenoverzicht en fasering	62
2.7 Verkeer en vervoer	33	Bijlage 2: overzicht gewenste provinciale bijdrage	64
2.8 Milieu en Energie	37	Bijlage 3: projecten Waterschap	66
		Bijlage 4: projectformats	70
		Bijlage 5: achtergronddocumenten	96
3. Integrale gebiedsontwikkeling	40		
3.1 Regiopark Noordrand	41		
3.2 Zuidrand aan de Delta	43		
3.3 Noord-zuidverbindingen	45		
4. Monitoring en kwaliteitsborging	46		
4.1 Leefbaarheid en economie	47		
4.2 Duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit	48		

1. Inleiding

Regionale planning is krachteloos zonder een regionale uitvoeringsstrategie. De ambities van de Structuurvisie zullen waargemaakt moeten worden. Daarom maakt een Uitvoeringsprogramma deel uit van de Structuurvisie. In dit hoofdstuk worden de kaders en de opzet van dat Uitvoeringsprogramma beschreven.

Uitgangspunt is: lokaal wat lokaal kan, regionaal wat regionaal moet. Regionale projecten moeten een aantoonbare regionale meerwaarde hebben. De rol van de regio bij de uitvoering zal verschillen per project. Ook de financiering zal verschillen.

De bijdrage van de regio zal voor een belangrijk deel worden gefinancierd uit het op te richten regiofonds. Daarnaast zal voor veel projecten ook medefinanciering door derden nodig zijn, bijvoorbeeld door provincie, Rijk en Europa. De projecten dragen immers bij aan de realisering van provinciale en nationale beleidsdoelen. Voornemen is om hierover met de provincie nadere uitvoeringsafspraken te maken, in het kader van de uitvoering van de Provinciale Structuurvisie.

1.1 Rol van de regio

Procesrol

Afhankelijk van het type project kan de procesrol van de regio variëren van:

- toetsing van het project aan regionale kaders en doelen (passieve rol)
- participatie in het planproces (afstemming en ondersteuning)
- trekker van het planproces (initiatief en regie).

Afbakening

In dit Uitvoeringsprogramma zijn alle projecten opgenomen die te maken hebben met de ruimtelijke ontwikkeling van de Hoeksche Waard en waar de regio een rol voor zichzelf ziet als participant in het planproces of als projecttrekker. Dat wil zeggen alle projecten waar de regio in financiële en/of personele zin bij betrokken is. Projecten van derden waarvoor de regio slechts een toetsende rol heeft en waarvoor geen financiële bijdrage van de regio nodig is, maken geen deel uit van dit Uitvoeringsprogramma.

De feitelijke inrichting en het uiteindelijke beheer zullen in veel gevallen niet door de regio ter hand worden genomen: woningen en nieuwe bedrijventerreinen worden ontwikkeld door gemeenten, samen met marktpartijen, waterlopen worden aangelegd door het Waterschap, wegen door Rijk, provincie, Waterschap of gemeente. Voor het beleidsveld Landschap, Recreatie en Toerisme heeft de regio wel specifieke inrichtings- en beheertaken. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de provincie, het waterschap, Groenbeheer en organisaties als het Hoeksechewaards Landschap en de agrarische natuurvereniging Rietgors.

Plantermijn en onzekerheden

Het Uitvoeringsprogramma heeft betrekking op de eerste uitvoeringsperiode van de Structuurvisie van 2010 tot en met 2014. De opgenomen projecten hebben soms een langere doorlooptijd, maar alleen de kosten tot en met 2014 zijn begroot. Voor de meeste projecten geldt dat voor de financiering ook een bijdrage van derden nodig is. Nog niet voor alle opgenomen projecten is er al

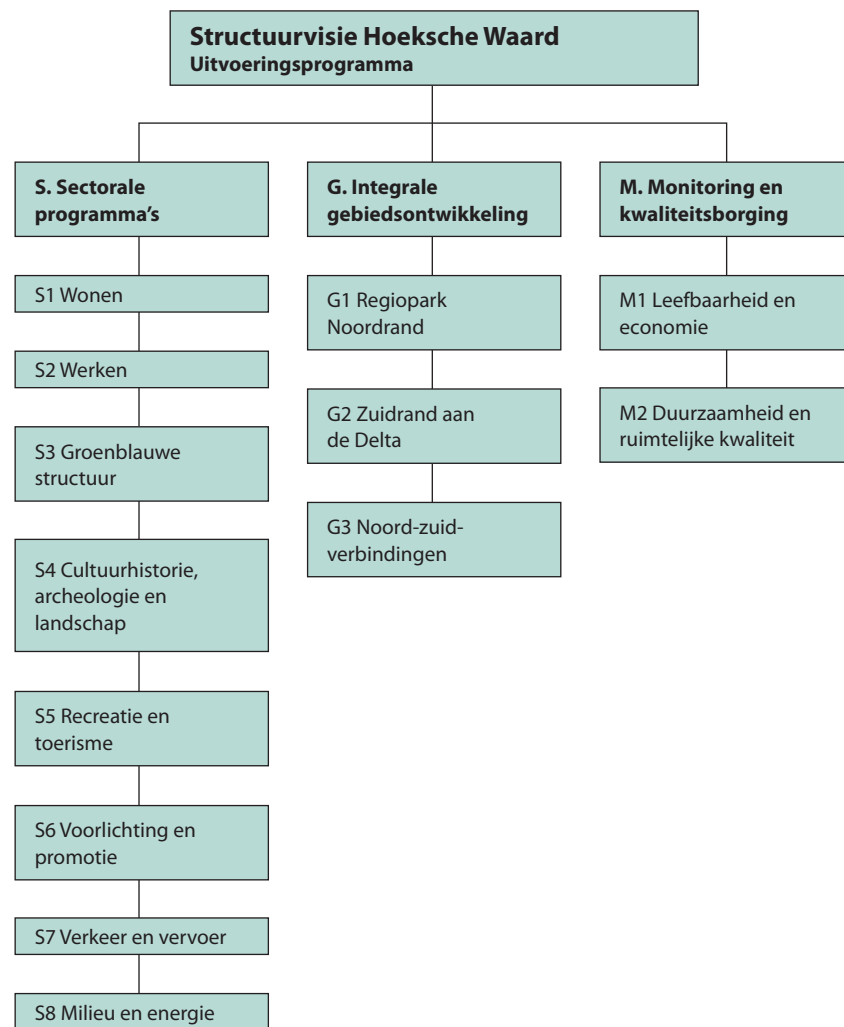
zekerheid over deze externe financiering. Hierover zullen nog nadere afspraken gemaakt moeten worden (zie hoofdstuk 6). De bijdrage van de regio zal grotendeels worden gefinancierd uit het op te richten regiofonds. Op dit moment is er nog geen zekerheid over de precieze omvang van het regiofonds, maar is wel een globale inschatting te maken (zie hoofdstuk 5). Voor alle opgenomen projecten geldt in principe een voorbehoud van financiering.

1.2 Opzet van het Uitvoeringsprogramma

Overleg en selectie projecten

In dit Uitvoeringsprogramma is een lijst van projecten opgenomen. Deze projecten zijn ingebracht door de afzonderlijke gemeenten en het maatschappelijk middenveld of vloeien rechtstreeks voort uit de Structuurvisie. De ingebrachte projecten zijn geselecteerd op hun bijdrage aan de regionale doelen. Voor deze selectie zijn aparte werkbijeenkomsten georganiseerd met de gemeenten en het maatschappelijk middenveld. Ook reeds lopende of voorgenomen projecten zijn verwerkt in het Uitvoeringsprogramma. Daarbij is gelet op een gelijkmatige spreiding over de regio. Het ontwerp Uitvoeringsprogramma is op 8 maart 2010 besproken met vertegenwoordigers van overheden en maatschappelijke organisaties. Op basis van de ontvangen reacties en van de inschatting van het beschikbare budget heeft een nadere prioritering en fasering van projecten plaatsgevonden.

Per project is een inschatting gemaakt van de kosten en van de financieringsmogelijkheden (zie bijlagen 1 en 2). Voor de kosten is onderscheid gemaakt in investering en exploitatie. De exploitatiekosten betreffen de kosten voor de hele uitvoeringsperiode van vijf jaar. Voor de financiering is onderscheid gemaakt in de eigen bijdrage van de regio en de gewenste bijdrage van andere partijen. De lijst van projecten is te zien als een groslijst. Afhankelijk van de praktische haalbaarheid, de feitelijke financieringsmogelijkheden en de maatschappelijke baten zullen in de jaarprogramma's een nadere prioritering en fasering plaatsvinden.

Schema drie sporen

Projectformats

De projecten zijn uitgewerkt in de vorm van projectformats, waarin de doelen, de aanpak, de fasering en de kosten zijn opgenomen. De projectformats zijn opgenomen in bijlage 3. De projectformats vormen de onderbouwing van het Uitvoeringsprogramma en zijn richtinggevend voor de uitwerking van meer gedetailleerde projectplannen.

Drie sporen

De projecten zijn onderverdeeld in drie sporen:

1. sectorale programma's
2. integrale gebiedsontwikkeling
3. monitoring en kwaliteitsborging.

Ad 1. Sectorale programma's

Per sectoraal programma zijn in dit Uitvoeringsprogramma taakstellingen voor de periode 2010-2030 geformuleerd. Deze taakstellingen zijn gebaseerd op de Structuurvisie en diverse achterliggende rapporten, zoals het Actieplan Biodiversiteit Fase 2 en de Regionale Woonvisie. Vervolgens zijn per programma projecten benoemd om deze taakstellingen te realiseren. Lopende projecten, zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Fase 1, de regionale jaarprogramma's LRT en het Uitvoeringsprogramma van de Regionale Woonvisie, zijn volledig geïntegreerd in dit Uitvoeringsprogramma. Daarnaast zal een deel van de taakstellingen gerealiseerd moeten worden via projecten van derden (gemeenten, andere overheden, particulieren).

Ad 2. Integrale gebiedsontwikkeling

In de Structuurvisie is aangegeven dat de regio zich actief wil inzetten voor integrale gebiedsontwikkeling. Daarom zijn in dit Uitvoeringsprogramma naast de sectorale projecten ook projecten voor integrale gebiedsontwikkeling opgenomen. Voor een deel komen deze overeen met de icoonprojecten uit de Structuurvisie. Een gebiedsgerichte aanpak is met name nodig voor het Regio-park Noordrand en de Zuidrand aan de Delta.

Kenmerk van gebiedsontwikkeling is dat gebieden centraal staan in plaats van institutionele grenzen of sectorale beleidsvelden. Wonen, werken, recreatie, water, wegen, natuur en landschap worden in samenhang gezien en ontwikkeld. Door het integrale en regionale karakter is gebiedsontwikkeling per definitie complex. Veel partijen zijn erbij betrokken, verschillende procedures en geldstromen moeten samengebracht en afgestemd worden. Dit vraagt om een projectmatige aanpak. De regio heeft vooral een procesrol, niet zozeer een uitvoerende taak. De feitelijke uitvoering van inrichtings- en beheermaatregelen zal voor een deel verlopen via het sectorale spoor.

Ad 3. Monitoring en kwaliteitsborging

Om tijdig bij te kunnen sturen als de afgesproken taakstellingen niet gehaald dreigen te worden, is een goede monitoring noodzakelijk. Voor wonen, werken, duurzame energie en biodiversiteit zullen regionale monitoringprogramma's opgezet en onderhouden moeten worden. Verder zal bij de uitwerking van meer gedetailleerde inrichtingsplannen gewaarborgd moeten worden dat de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap behouden of versterkt worden. Hiervoor zal een 'kwaliteitsteam' worden aangesteld. De geraamde projectkosten hebben betrekking op de ontwikkeling en de exploitatie van de monitoringprogramma's en het kwaliteitsteam.

Relatie met Ruimtelijk Plan

De opzet van het Uitvoeringsprogramma wijkt op onderdelen af van het Ruimtelijk Plan. De in het Ruimtelijk Plan opgenomen icoonprojecten en uitvoeringsthema's zijn verwerkt in de projectformats, de uitvoeringssporen en de deelprogramma's, maar niet meer als zodanig benoemd. Dit heeft deels te maken met de langere planhorizon van het Ruimtelijk Plan en met de noodzakelijke prioritering die heeft plaatsgevonden: sommige icoonprojecten komen pas na 2014 in beeld. Verder sluiten de uitvoeringssporen en de deelprogramma's uit dit Uitvoeringsprogramma beter aan bij bestaande werkplannen en financieringsstructuren van regio en provincie en geven ze een evenwichtiger beeld van de verschillende typen werkzaamheden en beleidsvelden.

1.3 Financiering

Geldstromen

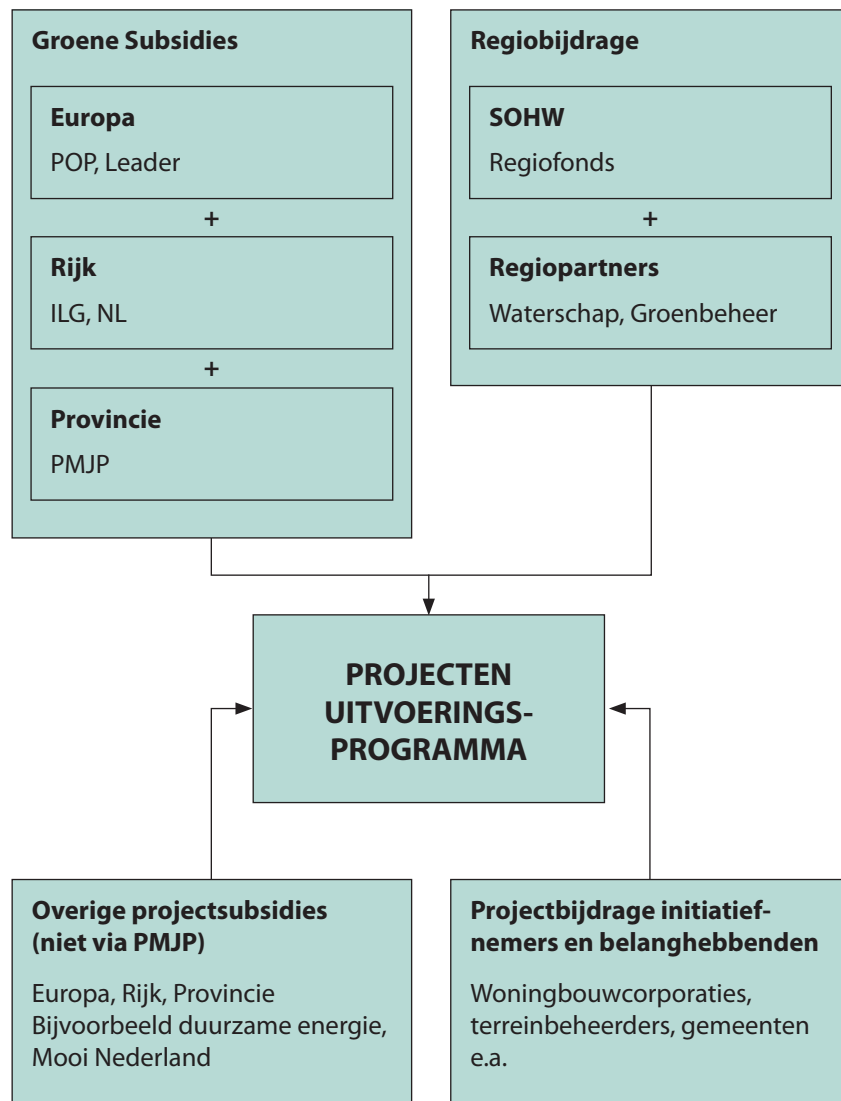
Voor de financiering van de projecten uit het Uitvoeringsprogramma zijn verschillende geldstromen beschikbaar:

- bijdragen van provincie, Rijk en Europa in verband met de realisering van bovenregionale beleidsdoelen; de 'groene' subsidies voor het landelijk gebied komen veelal ter beschikking via de provincie; sommige subsidies, zoals voor Mooi Nederland of duurzame energie, kunnen rechtstreeks door het Rijk aan de regio worden toegekend;
- bijdrage van de regio in projecten waarvoor subsidie van provincie, Rijk en Europa wordt aangevraagd; de regiobijdrage kan behalve door de gemeenten ook door andere partijen worden gefinancierd, zoals waterschap of Groenbeheer; voor de bijdrage van de gemeenten zal een regiofonds worden opgericht dat hoofdzakelijk wordt gevoed door een inwonersbijdrage en de opbrengsten uit rode ontwikkelingen.
- projectbijdragen van initiatiefnemers en belanghebbenden; voor de uitvoering van sommige projecten zal ook een eigen bijdrage van initiatiefnemers of belanghebbenden nodig zijn; deze bijdragen zijn buiten de projectbegrotingen gehouden.

Sommige projecten zijn al gefinancierd via het bestaande Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Hoeksche Waard 2007-2013 (Fase 1). Deze projecten zijn overgenomen in dit meer integrale Uitvoeringsprogramma van de Structuurvisie. In een uitgevoerde subsidiescan is nagegaan welke aanvullende middelen beschikbaar zijn. Voor wat betreft de inzet van provinciale middelen is het voornemen om afspraken hierover vast te leggen in een meerjarenprogrammering (zie hoofdstuk 6).

Regiofonds

De bijdrage van de regio in de financiering van de projecten zal voor een belangrijk deel moeten komen uit het op te richten regiofonds. De precieze opzet en de statuten van het regiofonds zijn uitgewerkt in een aparte verordening.

Schema financieringsstromen

Daarin is vastgelegd welke rode ontwikkelingen in aanmerking komen, hoe groot de opdrachten en de bewonersbijdragen moeten zijn en welke eisen moeten worden gesteld aan de besteding van de gelden. In principe kunnen zowel eenmalige investeringen als terugkerende exploitatiekosten uit het regiofonds worden gefinancierd.

Binnenplanse verevening

Uitgangspunt is dat binnen de rode contouren gestreefd wordt naar binnenplanse verevening. Dat wil zeggen dat de opbrengsten van de rode ontwikkelingen zorgen voor de financiering van de bijbehorende groen- en wateropgave. Daarom zijn zowel de nieuwe woon- en werkgebieden als de bijbehorende groen- en waterbergingsgebieden binnen de rode contouren opgenomen. Binnen die contouren moet tot een sluitende exploitatie gekomen worden. Voor voorzieningen die bijdragen aan de (boven)regionale doelen is in principe een bijdrage van de regio mogelijk en wellicht ook van provincie en Rijk. Hoe groot de benodigde bijdrage is, hangt sterk af van het precieze woon- en werkprogramma, van de feitelijke investeringen in groen en water en van het bestaande grondgebruik. In het project 'Toolbox Nieuwe Woonlandschappen' wordt dit nader onderzocht.

Private financiering

Via het regiofonds en binnenplanse verevening dragen marktpartijen direct of indirect bij aan de financiering van ruimtelijke kwaliteit. Een aanvullende bijdrage uit de markt is mogelijk via de instrumenten van nieuwe landgoederen en ruimte-voor-ruimte. Nieuwe landgoederen, die op particulier initiatief worden ontwikkeld, kunnen bijdragen aan de vergroening van dijken en dorpsranden, kreekontwikkeling en de aanleg van wandelpaden. Via ruimte-voor-ruimte kunnen vrijkomende (agrarische) bedrijfsgebouwen en glasopstanden worden gesaneerd en vervangen door passende woningen. Via de welstandstoetsing kunnen eisen worden gesteld aan de beeldkwaliteit van nieuwe gebouwen en aan de erfinrichting. Deze instrumenten kosten de overheid in principe geen geld.

1.4 Organisatie

Bestuurlijke verantwoordelijkheid

De regio is primair verantwoordelijk voor de realisering van het Uitvoeringsprogramma als geheel. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de verschillende sectorale programma's en gebiedsgerichte projecten zal worden gedelegeerd aan de verschillende bestuurlijke portefeuillehoudersoverleggen of bestuurlijke trekkers. De precieze verdeling van de bestuurlijke verantwoordelijkheden is vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling die op 1 mei van kracht is geworden. Het nieuwe Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard is de opvolger van de Commissie Hoeksche Waard, het portefeuillehoudersoverleg Samenleving en het portefeuillehoudersoverleg Veiligheid. Deze bestuurlijke reorganisatie kan ook gevolgen hebben voor de ambtelijke uitvoeringsorganisatie en de werkverdeling tussen regio en gemeenten.

Jaarprogramma's

De precieze inzet van middelen en de bijbehorende prioritering en fasering van projecten worden uitgewerkt in jaarprogramma's. Binnen de taakstellingen en de budgettaire kaders van het Uitvoeringsprogramma is er een zekere bestedingsvrijheid om goed in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen. Daarom kan 10% van het totale budget per jaarprogramma gereserveerd worden voor onvoorziene projecten. Afhankelijk van de voortgang van projecten of nieuwe subsidiekansen kunnen budgetten eventueel naar voren worden gehaald of door worden geschoven. Dit Uitvoeringsprogramma 2010-2014 geldt tevens als jaarprogramma voor 2010. De projecten voor 2010 zijn overwegend reeds lopende projecten.

Interne apparaatskosten

De realisering van de projecten uit het Uitvoeringsprogramma vraagt om een grote inzet van de regio en van de gemeenten. De organisatorische en personele consequenties van het Uitvoeringsprogramma worden meegenomen bij de uitwerking van het nieuwe regionale samenwerkingsmodel. Daarbij zullen nadere afspraken gemaakt worden over de ambtelijke inzet van de afzonderlijke

gemeenten. Deze interne apparaatskosten zijn niet meegenomen in de kostenramingen bij de verschillende projecten. Wel zijn de projectgebonden organisatiekosten opgenomen. Voor apparaatskosten moet rekening worden gehouden met een bedrag in de orde van grootte van 10% van de totale projectkosten. Een deel hiervan kan worden ingevuld door inzet van de Dienst Landelijk Gebied ten behoeve van de uitvoering van projecten uit het Uitvoeringsprogramma (zie hoofdstuk 6). Deze inzet wordt gefinancierd door de provincie.

Projectorganisatie

Per project zullen met betrokken partijen nadere afspraken gemaakt moeten worden over de projectaanpak en de taakverdeling, zonodig in de vorm van een formele samenwerkingsovereenkomst. Per project zal een bestuurlijke trekker worden aangewezen, die verantwoordelijk is voor de aansturing, de afstemming en de voortgang. In de projectformats zijn de betrokken partijen en mogelijke trekkers al benoemd, maar voor elk project zal een meer concreet projectplan worden uitgewerkt. Voor enkele lopende projecten is dat al gebeurd.

2. Sectorale programma's

Er zijn acht sectorale programma's onderscheiden:

1. **Wonen**
2. **Werken**
3. **Groenblauwe structuur**
4. **Cultuurhistorie, archeologie en landschap**
5. **Recreatie en toerisme**
6. **Voorlichting en promotie**
7. **Verkeer en vervoer**
8. **Milieu en energie**

Deze programma's geven uitwerking aan de sectorale beleidsdoelen uit de Structuurvisie. Per programma zijn taakstellingen en projecten opgenomen. De projecten hebben zowel betrekking op inrichting en beheer als op planvorming en programmering. Per project is een omschrijving gegeven van het doel en de aanpak. De geraamde kosten en de mogelijke financiering zijn weergegeven in de tabel in bijlage 1. Voor een uitvoeriger beschrijving van de projecten wordt verwezen naar de projectformats in bijlage 4.

2.1 Wonen

Strategische doelen

- Verbeteren leefbaarheid in de kernen en de dijklinten
- Ontwikkeling hoogwaardige woonmilieus voor alle doelgroepen
- Landschappelijke inpassing en kwaliteitsborging dorpsuitbreidingen
- Vergroting biodiversiteit en duurzaamheid van woongebieden

Woningbouw

Het Ruimtelijk Plan voorziet in een woningbouwcapaciteit voor 3.550 woningen tot 2020, waarvan 60% in inbreiding en afronding (binnen bestaande contouren) en 40% uitbreiding (binnen nieuwe contouren). De woningen op basis van migratiesaldo-nul zijn naar rato van inwonertal verdeeld over de vijf gemeenten. Enkele locaties zijn aangewezen als 'wonen in een groene setting' (ca. 100 woningen). De 300 extra woningen behorende bij de komst van TNO zijn toegewezen aan de gemeente Cromstrijen.

Stedelijk groen en water

Het groen- en waterprogramma behorende bij de stedelijke uitbreidingen bedraagt op grond van het Ruimtelijk Plan circa 50 ha. Hieronder vallen de geprojecteerde groene randen, groene aders en de robuuste kreken binnen de rode contouren. De waterbergingsopgave kan naar verwachting volledig binnen deze taakstelling gerealiseerd worden. Per kern is in het Ruimtelijk Plan een nadere specificatie gegeven van oppervlakten en locaties. In kwalitatief opzicht zijn de in het Ruimtelijk Plan beschreven inrichtingsprincipes sturend voor de invulling van de genoemde 50 ha groen en water. De ontwikkeling van locaties voor 'wonen in een groene setting' (ca. 20 ha) vormen een aparte opgave. Voor wat betreft de waterkwaliteit en het stedelijk waterbeheer is afstemming nodig met de Kaderrichtlijn Water en de stedelijke waterplannen. Dit is een gezamenlijke taak voor het Waterschap en de gemeente. Er liggen kansen om mee te koppelen met regionale doelen.

Natuur in de bebouwde kom

Inpassing dorpsranden

Ecologisch groenbeheer en duurzaam bouwen

In het kader van het biodiversiteitsbeleid voor de Hoeksche Waard wordt gestreefd naar een meer ecologisch beheer van het stedelijk groen (minder gebruik van bestrijdingsmiddelen, verschrallingsbeheer door het afvoeren van maaisel en ander groenafval, gebruik inheems sortiment). Streven is dat in 2030 50% van al het stedelijk groen ecologisch beheerd wordt. Dit is primair een taak voor de afzonderlijke gemeenten. Verder wordt 'duurzaam bouwen' gestimuleerd, bijvoorbeeld door de toepassing van duurzame bouwmaterialen, energiebesparende technieken en specifieke faunavoorzieningen aan gebouwen (bijvoorbeeld nestgelegenheid voor vogels en vleermuizen). Dit moet standaard worden meegenomen in alle nieuwbouwprojecten (zie par. 2.8).

Dorpsrondjes en groene verbindingen

Gestreefd wordt naar meer geleidelijke overgangen tussen de dorpen en het buitengebied, dat wil zeggen naar het verbeteren van de recreatieve en ecologische uitwisselingsmogelijkheden. Dit kan door de aanleg van 'dorpsrondjes' (boerenlandpaden) en groene verbindingen en door het stimuleren van verbrede landbouw en nieuwe landgoederen in de dorpsranden (zie 'nieuwe landgoederen' op pagina 24).

Verbrede landbouw bij de dorpen

Taakstelling wonen			
Onderwerp	Huidige situatie	Streefbeeld 2030	Opgave 2010-2014
Woningen	Bestaande voorraad	3.550 woningen (tot 2020)	Ca. 1.500 woningen
Inrichting groene randen, groene aders en robuuste krekken in stedelijk gebied	0 ha	50 ha (tot 2020)	15 ha
Wonen in een groene setting	0 ha	20 ha (tot 2020)	5 ha
Ecologisch beheer stedelijk groen	0	50%	15%
Dorpsrondjes en groene verbindingen	-	Bij elke kern	Enkele voorbeeldprojecten
Duurzaam bouwen	0	Mogelijkheden benutten bij alle nieuwbouw	Voorbeeldprojecten en uitwerking checklist

S 1.1 *Toolbox Nieuwe Woonlandschappen*

Dit project heeft betrekking op de operationalisering van de inrichtingsprincipes voor de dorpsuitbreidingen. Het is primair de taak voor de afzonderlijke gemeenten om hier in concrete uitbreidingsplannen uitwerking aan te geven. De regio wil hierbij een faciliterende en ondersteunende rol vervullen.

Het accent ligt op de uitwerking van een toegespitst ontwerp- en uitvoeringsinstrumentarium. Het huidige instrumentarium en de huidige procedures voor de uitvoering van bouwplannen zijn immers nog onvoldoende toegesneden op de bijzondere eisen van het Nationaal Landschap. De gepresenteerde inrichtingsprincipes kunnen meerkosten met zich mee brengen ten opzichte van de traditionele bouwwijze. Naar verwachting zal het niet altijd mogelijk zijn om de kosten en de baten binnen de rode contouren van de locatie te verevenen. Omdat met de inrichtingsprincipes regionale en ook bovenregionale doelen worden gediend, ligt het voor de hand dat regio, provincie en Rijk gezamenlijk een bijdrage leveren om eventuele financiële en planologische knelpunten op te lossen. In dit project gaat het zowel om de ontwikkeling van passende inrichtingsmodellen en planvormen, als om nieuwe financieringsconstructies en vormen van grondexploitatie. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de kwaliteitsborging en de planprocedure. Voor een aantal kernen worden voorbeelduitwerkingen gemaakt en zal een financiële doorrekening plaatsvinden.

S1.2 *Dorpsrondjes en groene verbindingen*

Dit project heeft betrekking op de ontwikkeling van meer geleidelijke overgangen tussen de dorpen en het buitengebied, op het verbeteren van de ecologische en recreatieve uitwisselingsmogelijkheden en op een meer ecologisch beheer van het groen in het bebouwd gebied. Dit geldt zowel voor nieuwe uitbreidingen als voor bestaande dorpsranden.

De 'Wijk van je leven' is een pilotproject in Puttershoek voor de realisering van een dorpsrondje en van duurzame groene verbindingen tussen dorp en buitengebied. De regio heeft een rol om te stimuleren dat ook bij andere kernen dergelijke voorzieningen worden gerealiseerd. Afhankelijk van de situatie kan het gaan om alleen een wandelpad of om meer robuuste groenstructuren en nieuwe landgoederen (zie pagina 24). Per kern zullen hiervoor gebiedsgerichte plannen uitgewerkt worden. De geraamde kosten hebben betrekking op de planvorming en op specifieke voorzieningen zoals bewegwijzering, informatieborden, bankjes etc. De beheerkosten voor het stedelijk groen zijn voor de gemeente.

S1.3 *Uitvoering Woonvisie*

In de Regionale Woonvisie zijn verschillende vervolgprojecten benoemd. Dit betreft onder meer de uitvoering van een woonbehoefteonderzoek en de opstelling van een Plan van Aanpak. De bijbehorende kosten voor 2010 zijn geraamd op 110.000 euro. Voor een deel hiervan wordt een financiële bijdrage van de corporaties gevraagd, de rest wordt gefinancierd door het SOHW, deels uit de begroting 2010, deels uit de reserve BWS en het regiofonds. Voor maatregelen na 2010 zal zo nodig door de regio aanvullend budget worden vrijgemaakt.

2.2 Werken

Strategische doelen

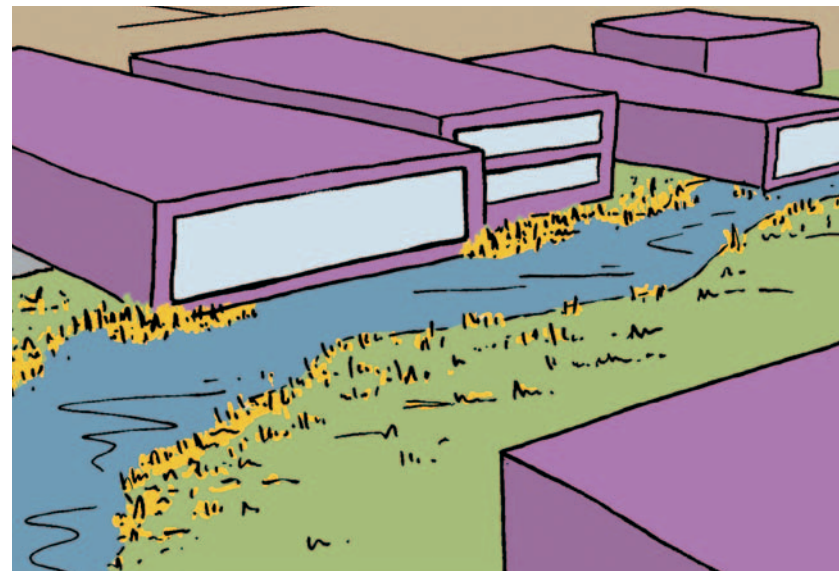
- Versterking economische vitaliteit
- Ontwikkeling onderscheidende werkmilieus voor verschillende typen bedrijvigheid
- Ontwikkeling Regionaal Bedrijventerrein
- Landschappelijke inpassing en kwaliteitsborging nieuwe bedrijventerreinen
- Vergroting biodiversiteit en duurzaamheid van werkgebieden
- Stimuleren van duurzame grondgebonden landbouw voor behoud van het open landschap

Nieuwe bedrijventerreinen

Het Ruimtelijk Plan voorziet tot 2020 in een capaciteit voor nieuwe bedrijventerreinen van ca. 160 ha, waarvan ca. 25 ha in afronding en inbreiding (binnen bestaande contouren) en ca. 135 ha in uitbreiding (binnen nieuwe contouren). De uitbreiding bestaat uit 60 ha voor het regionale bedrijventerrein, 10 ha voor TNO en 65 ha voor lokale bedrijventerreinen, verdeeld over 7 locaties. Dit betreft netto oppervlakten. Ongeveer 20 ha, waaronder TNO, is aangemerkt als 'werken in een groene setting'. De bruto oppervlakte hiervan bedraagt ruim 40 ha. Naast het regionale bedrijventerrein, bedoeld voor grotere bedrijven die niet (meer) inpasbaar zijn op een lokaal bedrijventerrein, hebben de TNO-locatie bij Numansdorp en het bedrijventerrein aan de noord-oostrand van Oud-Beijerland een op regionale schaal onderscheidend profiel: TNO als 'innovatief kenniscentrum', Oud-Beijerland Noordoost als 'gemengde economische zone'.

Groen- en waterprogramma

Het groen- en waterprogramma behorende bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen bedraagt op grond van het Ruimtelijk Plan circa 50 ha (exclusief werken in een groene setting). De waterbergingsopgave kan volledig binnen deze taakstelling gerealiseerd worden. Per kern is in het Ruimtelijk Plan een

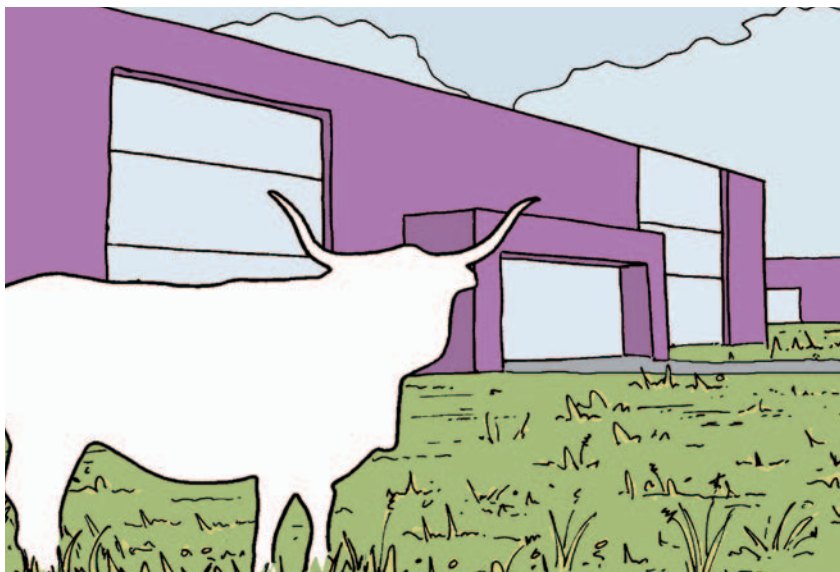

Inpassing bedrijventerreinen

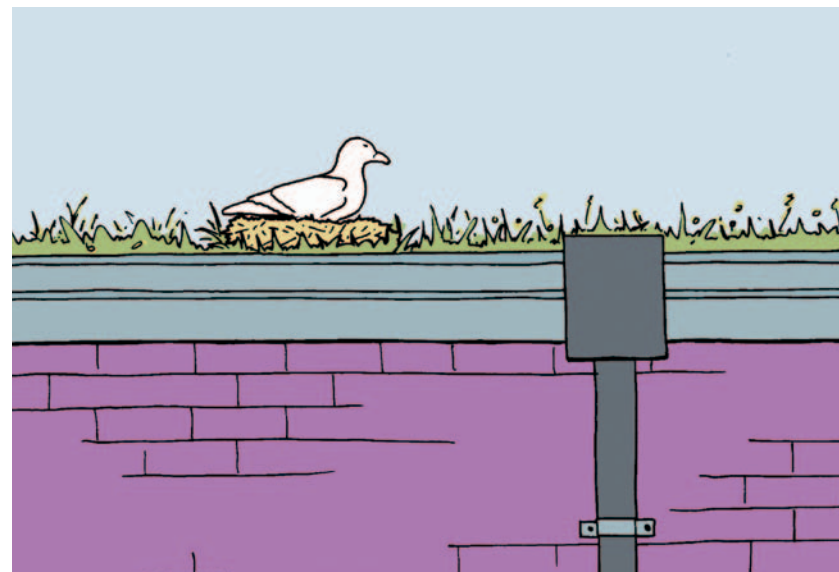
nadere specificatie gegeven van oppervlakten en locaties. In kwalitatief opzicht is het in het Ruimtelijk Plan beschreven inrichtingsprincipe 'groen bedrijventerrein' sturend voor de invulling van de genoemde 50 ha groen en water. De ontwikkeling van 'werken in een groene setting' (40 ha) is een aparte opgave.

Ecologisch beheer en duurzaam bouwen

Evenals voor het stedelijk groen wordt voor het groen op bedrijventerreinen gestreefd naar een meer ecologisch beheer. Streven is dat in 2030 50% van al het groen en water op bedrijventerreinen ecologisch beheerd wordt. Dit is primair een taak voor de afzonderlijke gemeenten. Verder wordt ook op bedrijventerreinen ingezet op duurzaam bouwen. Dit moet standaard worden meegenomen in de planontwikkeling. Het regionale bedrijventerrein moet op dit gebied een voorbeeldfunctie vervullen (zie par. 2.8). De regio heeft een taak om ervoor te zorgen dat de ervaringen in dit project regiobreed toepassing krijgen.

Integraal park management op bedrijventerreinen

Natuur inclusief bouwen

Duurzame landbouw

De landbouw is een belangrijke economische sector, als voedselproducent én als leverancier van groenblauwe diensten. Daarnaast kan de landbouw een rol spelen bij de omschakeling naar een zogenaamde 'bio based economy' als alternatief voor fossiele brandstoffen. De ontwikkeling van duurzame, grondgebonden landbouw wordt actief ondersteund. Voor zover nieuwe gebouwen nodig zijn, moeten deze goed worden ingepast in het landschap. Zo nodig worden nieuwe locaties gezocht voor bedrijven die op de bestaande locatie te weinig groeimogelijkheden hebben, vanwege landschappelijke of milieukundige beperkingen. Dit geldt voor verspreide glastuinbouwopstanden, maar ook voor andere soorten bedrijven. Hier zijn aparte projecten voor benoemd.

Taakstelling werken			
Onderwerp	Huidige situatie	Streefbeeld 2020	Opgave 2010-2014
Bedrijventerreinen	Bestaande voorraad	160 ha (tot 2020)	50 ha
Inrichting groene randen, groene aders en robuuste kreken bij bedrijventerrein	0 ha	50 ha (tot 2020)	15 ha
Werken in een groene setting	0 ha	40 ha (tot 2020)	10 ha
Ecologisch beheer groen op bedrijventerrein	0	50%	15%

S2.1 Sociaal-Economische Visie en Actieplan

In het Vierjarenprogramma Hoeksche Waard (versie april 2008) van de vijf gemeenten is aangegeven dat binnen het tijdsbestek van dat programma een aanzet zal worden gegeven voor het opstellen van een Sociaal-Economische Visie. Sociaal-economisch onderzoek naar kansen en mogelijkheden voor economische bedrijvigheid (anders dan landbouw en toerisme) wordt op dit moment uitgevoerd.

Het project is gericht op het gezamenlijk vastleggen van de regionale economische doelen en met maken van afspraken over de programmering van bedrijventerreinen en sociaal-economische voorzieningen. Naast de Leefbaarheidsvisie (waar aan gewerkt wordt en die besproken is in de Adviesraad) en de Structuurvisie is de Sociaal-Economische Visie de derde peiler van de regionale samenwerking.

Voor de visievorming kan gebruik worden gemaakt van verschillende sectorale visies die reeds zijn opgesteld (bijvoorbeeld Visie Verblijfsrecreatie en Landbouwvisie LTO). Opgave is om deze te integreren tot een heldere visie op de regionale speerpunten en tot een concreet actieplan. Onderdeel hiervan is een regionaal distributieplan voor voorzieningen, om het voorzieningen-niveau in kleine kernen en verzorgingskernen onderling af te stemmen en op het gewenste niveau te houden. Verder wordt een visie ontwikkeld over hoe omgegaan moet worden met de te verwachten krimp en met functiemenging en kleinschalige bedrijvigheid in woongebieden en in het buitengebied.

S2.2 Pilotproject functiemenging in buitengebied

De Kamer van Koophandel wil samen met de Woningbouwcorporatie en InnovatieNetwerk een pilotproject opzetten voor functiemenging in het buitengebied, aan de hand van een concrete locatie. De resultaten moeten ook toepasbaar zijn voor andere locaties.

S2.3 Aanpak duurzame glastuinbouw

Dit project is gericht op het verbeteren van de landschappelijke kwaliteit door het saneren van verspreid glas op kwetsbare locaties. Om voldoende toekomstperspectief te bieden aan levenskrachtige bedrijven die door willen groeien, zullen een of meerdere concentratiegebieden voor duurzame glastuinbouw worden aangewezen. Dit vraagt om een regionale afweging en een regionale uitvoeringsstrategie. Er is reeds een Plan van Aanpak voor opgesteld. Nu komt het aan op de uitvoering. Voor de financiering van inrichtingsmaatregelen wordt het principe van ruimte-voor-ruimte toegepast.

S2.4 Plan van aanpak Agrocluster

Dit project is gericht op de ontwikkeling van een centrale locatie voor agrarische bedrijven die zich naast de primaire productie ook bezighouden met ketenverbreding en innovaties op het gebied van verwerking en distributie van agrarische producten. Omdat dit extra transportbewegingen met zich meebrengt en vaak vraagt om extra bebouwing voor opslag of verwerking zijn dergelijke bedrijven niet overal in het buitengebied inpasbaar. Om landschappelijke of verkeerskundige knelpunten op te lossen en tegelijkertijd doorgroeimogelijkheden te bieden voor de betreffende bedrijven zou een modern agrobédrijventerrein ingericht kunnen worden, op een goed ontsloten en centraal gelegen locatie. Het bedrijventerrein zou bij voorkeur nabij een afslag van de A29 moeten liggen. Nader onderzocht zal worden of koppeling met het regionale bedrijventerrein mogelijk is. De regio wil de ontwikkeling van een Agrocluster faciliteren en hier een Plan van Aanpak voor opstellen. Voor de financiering van de benodigde bedrijfsverplaatsing kan mogelijk het principe van ruimte-voor-ruimte worden toegepast. Voor het overige is dit de verantwoordelijkheid van de sector.

2.3 Groenblauwe structuur

Strategische doelen

- Uitbouw van het krek- en dijkstelsel tot een samenhangende groenblauwe structuur, met een functie voor natuur, recreatie, waterbeheer en veiligheid
- Ontwikkeling van een zo veel mogelijk aaneengesloten 'groene zoom' van natuur- en recreatiegebieden om de Hoeksche Waard
- Vergroting van de biodiversiteit en de recreatieve waarde van het agrarisch gebied

Robuuste krek

Het landschappelijk streefbeeld is dat alle grotere krek waar mogelijk zijn voorzien van natuurlijke oevers van gemiddeld 25 m breed, die ecologisch worden beheerd en tevens een functie hebben voor de waterkwaliteit, de (zoet) waterberging en de recreatie. Naast de reeds ingerichte of op korte termijn in te richten krek in het kader van Argusvlinder en het Vlietproject (totaal ca. 125 ha), zou voor dit streefbeeld nog eens ca. 125 ha extra ingericht en beheerd moeten worden. Het beheer kan via Groenblauwe Diensten worden geregeld (zie pagina 21). Nabij de kernen (binnen de rode contouren) kan de inrichting gecombineerd worden met rode ontwikkelingen en de stedelijke waterbergingsopgave. In alle gevallen moet zorgvuldig worden omgegaan met aanwezige cultuurhistorische en archeologische waarden.

Voor het agrarisch gebied is er volgens recente berekeningen van het Waterschap geen waterbergingsopgave in het kader van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). Wel zijn nog maatregelen nodig voor de verbetering van de waterkwaliteit in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Mogelijke maatregelen zijn het uitbaggeren van vervuilde waterbodems (in de Binnenbedijkte Maas) en zuivering van rivierwater bij inlaatpunten, meestal de oude kreekmondingen (zie Waterstructuurplan). Het Waterschap heeft inmiddels een concreet maatregelenpakket tot 2015 uitgewerkt (zie bijlage 3). Er zijn

veel meekoppelingsmogelijkheden met regionale doelen. Door de aanleg van natuurlijke zuiveringsmoerassen bij de kreekmondingen kan bijvoorbeeld een extra bijdrage worden geleverd aan de biodiversiteit. In de toekomst zijn mogelijk aanvullende maatregelen aan de orde voor de zoetwatervoorziening, om de gevolgen van verzilting tegen te gaan. Hierbij wordt gedacht aan de aanleg van nieuwe aanvoerroutes en van 'zoetwaterbuffers' binnen het gebied.

Gekoppeld aan de krek liggen enkele grotere 'binnendijkse natuurkernen', die geheel in natuurbeheer zijn ten behoeve van water- en moerassoorten en/of weidevogels: Oude Land van Strijen (470 ha), Oeverlanden Binnenbedijkte Maas (15 ha in het kader van het Vlietproject) en Groote Gat/Kleine Gat (90 ha). Deze liggen binnen de PEHS en zijn al grotendeels aangekocht en ingericht. Voor afronding moeten hier en daar nog percelen aangekocht en ingericht worden. Binnen de begrensde PEHS worden aankoop en inrichting in principe gefinancierd door Rijk en Provincie. Hier ligt geen opgave voor de regio.

Groene dijken

Het beheer van de bestaande dijkbeplantingen en tijdige vervanging van oude of omgewaaide bomen vraagt om een continue inspanning. In het Bomenbeheerplan Hoeksche Waard is gesteld dat bij nieuwe aanplant van dijkbeplanting gestreefd wordt naar een zorgvuldige landschappelijke afweging van boomsoort en profiel en naar meer biodiversiteit. In het Bomenplan zijn eindbeelden voor de verschillende dijktypen en dijktrajecten vastgesteld. In principe wordt gebruik gemaakt van inheemse bomen (lieft ook met genetisch inheems plantmateriaal) bij de jaarlijkse herplant voor verjonging of vervanging van uitval en bij de beplanting van nieuwe dijktrajecten. Daarnaast wordt ten behoeve van de biodiversiteit gestreefd naar vergroting van het areaal struweel, waarbij eveneens bij voorkeur gebruikt wordt gemaakt van genetisch inheems plantmateriaal. Dit alles heeft betrekking op de beplanting die in beheer is bij Groenbeheer. De dijktrajecten in de bebouwde kommen van de dorpen zijn over het algemeen eigendom de gemeenten. Het beheer hiervan wordt geregeld in gemeentelijke groenbeheerplannen. Het is wel belangrijk dat er een goede afstemming is met het groenbeheer in het buitengebied.

Kreekontwikkeling

Naast de opgaande beplanting zijn ook de grazige taluds van belang. Deze spelen een rol in de ecologische infrastructuur en in de natuurlijke ziekte- en plaagwering in landbouwgewassen: bloeiende planten zijn essentieel voor het overleven van insecten die luizenplagen kunnen beheersen. Doel is dat alle dijken ecologisch ingericht en beheerd zijn. Dat wil zeggen dat de dijktaaluds ofwel gefaseerd gemaaid worden ofwel extensief begraasd. De mogelijkheden zijn mede afhankelijk van de waterkerende functie: op primaire dijken gelden meer beperkingen dan op secundaire en overige dijken. Volgens de uitgevoerde Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse (MKBA) groenblauwe dooradering Hoeksche Waard (Ecorys en Witteveen&Bos, 2007) komt ongeveer 260 km dijken in aanmerking voor ecologisch beheer. Uitgaande van een gemiddelde breedte van het dijktaalud van 15 m aan elke kant van de dijk gaat het om in totaal 780 ha. Nu wordt ongeveer 40 km (120 ha) ecologisch beheerd.

Groene Zoom

De Groene Zoom bestaat uit zowel binnendijkse als buitendijkse groengebieden. Veel van deze gebieden zijn van groot belang voor de biodiversiteit. Delta-gerelateerde natuur is in internationaal opzicht bijzonder waardevol. Veel buitendijkse gebieden zijn beschermd op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000-gebieden). In het kader van het Programma Deltanatuur is al veel geïnvesteerd in de ontwikkeling van buitendijkse natuurgebieden (o.a. Tien-gemetten, APL-polder, Spuimonding, totaal ca. 2.000 ha). De Leenheerenpolder en de Oostersche Bekade Gorzen (samen 145 ha) moeten nog ontwikkeld worden, de Mariapolder (155 ha) is aangeduid als zoekgebied. Ontwikkeling en financiering zijn een taak voor Rijk en Provincie, samen met natuurbeherende organisaties.

Recreatiegebieden binnen de Groene Zoom zijn de bestaande golfbaan bij Numansdorp (50 ha), het Nautisch Centrum Numansdorp (de te ontwikkelen waterplas met verblijfsrecreatieve voorzieningen en de nieuwe landgoederen, 90 ha), diverse bestaande en geplande groengebieden in het Regiopark Noor-drand (35 resp. 110 ha), het project Swaneblake bij Piershil (130 ha) en de ontwikkeling van Strijensas (35 ha). Uitgangspunt is dat deze gebieden optimaal toegankelijk en beleefbaar worden gemaakt voor de recreatie en dat ze zo veel mogelijk ecologisch ingericht en beheerd worden. Ontwikkeling en beheer zijn taken van gemeenten of grondeigenaren/exploitanten, maar bij een actieve bijdrage aan de regionale natuur- en recreatiedoelen is medefinanciering door de regio mogelijk. Maatregelen zullen vaak onderdeel zijn van integrale gebieds-ontwikkeling (zie hoofdstuk 3).

Waar de Groene Zoom wordt onderbroken door stedelijke gebieden of infrastructuur, zijn ecologische verbindingen gewenst door aanleg van natuurlijke oeverzones of eilandjes. Dit kan onderdeel zijn van de natuurcompensatie bij dijkversterking of wegaanleg. Het dijkversterkingsprogramma van het Waterschap is opgenomen in bijlage 3.

Ecologisch beheer dijktafuds

Weg- en spoorbermen

Infrastructuur heeft een indirect effect op de biodiversiteit door vermindering van habitats, doorsnijding van leefgebieden, verstoring door geluid en beweging en uitstoot van verontreinigende stoffen. Door aanleg van faunapassages en natuurlijke inrichting en beheer van wegbermen kunnen negatieve effecten worden verminderd en kan de biodiversiteit zelfs worden vergroot. Gestreefd wordt naar ecologisch beheer van (delen van) de bermen van de A29, provinciale en waterschapswegen en de HSL. Dit beheer kan door de weg- of spoorbeheerder worden uitgevoerd, maar ook door private partijen in het kader van Groenblauwe Diensten. De aanleg van faunapassages kan onderdeel zijn van reconstructie van wegen of natuurcompensatie bij aanleg van nieuwe wegen. Dit is niet een primaire taak voor de regio.

Functionele agrobiodiversiteit (FAB)

De Hoeksche Waard vervult een voorbeeldfunctie op het gebied van de func-

Recreatie in de Groene Zoom

tionele agrobiodiversiteit. Veel bedrijven werken al met behulp van natuurlijke plaagbestrijding, mengteelten, groenbemesting, compostbemesting en preciselandbouw. Gestreefd naar een verdere uitbreiding hiervan. Dit is een kwestie van maatwerk, want de precieze mogelijkheden zijn sterk afhankelijk van de ligging en de aard van het bedrijf. De Ministeries van VROM en LNV werken samen met de LTO en het landbouwbedrijfsleven aan fundamenteel onderzoek naar de beste technieken en de meest efficiënte aanpak. Dit is een apart spoor waar het SOHW niet actief bij betrokken is.

Fijnmazige dooradering en groenblauwe diensten

Een belangrijk onderdeel van de functionele agrobiodiversiteit is de fijnmazige dooradering van het agrarisch gebied met extensief beheerde perceelsranden, overhoekjes, slootoevers, wegbermen, ecologische windschermen rond fruitteeltbedrijven en boerenlandpaden. Deze elementen zijn niet alleen van belang voor de plaagbestrijding, maar ook voor verbetering van de waterkwa-

liteit, de soortenrijkdom en de recreatieve aantrekkelijkheid. In de uitgevoerde MKBA is aangetoond dat investeringen in de groenblauwe dooradering zich indirect terugverdienen door toegenomen bestedingen in de recreatieve sector en waardeestijging van het onroerend goed. Daarom wordt gestreefd naar een voortzetting van de bestaande Regeling Agroranden en verdere uitbouw van de fijnmazige groenblauwe dooradering. Gestreefd wordt naar een structurele financieringsregeling voor 'groenblauwe diensten'. Ook het beheer door private partijen van kreekoevers en dijktafsluitingen zou via een dergelijke regeling gefinancierd kunnen worden. Vanuit Europa zijn hier middelen voor beschikbaar. Een goede afstemming is nodig met het Meerjarenonderhoudsplan van het Waterschap.

Verbrede landbouw

De regio wil de ontwikkeling van verbrede landbouw stimuleren, vooral aan de dorpsranden en langs de dijken. Dit enerzijds door hier voldoende planologische ruimte voor te bieden, anderzijds door een vergoeding uit te keren voor het verlenen van groenblauwe diensten, zoals het openstellen van boerenlandpaden of het beheer van hoogstamboomgaarden en andere historische landschapselementen. Dit laatste is onderdeel van de voorgenomen financieringsregeling voor groenblauwe diensten.

Taakstelling Groenblauwe structuur			
Onderwerp	Huidige situatie	Streefbeeld 2030	Opgave 2010-2014
Robuuste krekken	• 125 ha kreekoevers • Waterkwaliteit onvoldoende	• 250 ha kreekoevers en kreekmondingen • Ecologisch beheer van alle watergangen • KRW doelen gehaald	• 20 ha extra kreekoevers en kreekmondingen • Ecologisch beheer van 165 ha kreekoevers • KRW doelen vastgesteld
Groene dijken	• Deels verouderd en versnipperd bomenbestand • 10 ha struweel • 120 ha ecologisch beheerde taluds	• Samenhangende bomenstructuur met inheemse soorten • 20 ha struweel • 780 ha ecologisch beheerde taluds	• Aanplant 1.000 bomen • Aanplant 5 ha struweel • 240 ha ecologisch beheerde taluds
Groene Zoom	• 2.000 ha buitendijkse natuur • 85 ha recreatiegebied	• 2.300 ha buitendijkse natuur • 450 ha recreatiegebied	• 145 ha extra buitendijkse natuur • 235 ha extra recreatiegebied
Weg- en spoorbermen	• regulier bermbeheer • 25 ecologische barrières	• 170 ha bermen in ecologisch beheer • alle barrières opgelost	• 30 ha bermen in ecologisch beheer • aanleg 5 faunapassages
Fijnmazige groenblauwe dooradering	• 70 ha agroranden	• 5% van de oppervlakte agrarisch gebied	• 100 ha agroranden • 5 km ecologische windschermen • 20 km boerenlandpaden
Verbrede landbouw	• Diverse verbrede bedrijven	• 20% van alle landbouwbedrijven	• 15 nieuwe verbrede bedrijven

S3.1 Kreekontwikkeling

Dit project is een vervolg op Plan Argusvlinder en het Vlietproject. Taakstelling tot 2014 is 20 ha kreekontwikkeling. Daarvan is voor circa 10 ha medefinanciering mogelijk vanuit het Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Fase 1 (project S3.1.a). De financiering van de regiobijdrage zal voornamelijk uit het Waterschapsbudget voor de Kader Richtlijn Water komen (gericht op vaststelling en realisering van waterkwaliteitsdoelen) en voor een beperkt deel uit het regiofondsen. Voor de overige 10 ha zullen naast de KRW-bijdrage aanvullende middelen moeten worden gezocht (project 3.1.b). Aanvullende financiering is wellicht mogelijk vanuit het Uitvoeringsprogramma voor de Zuidwestelijke Delta of via de ontwikkeling van 'kreeklandgoederen' (met name langs de kreekverbinding Piershil-Numansdorp). Vooralsnog is voor dit onderdeel geen bijdrage uit het regiofondsen voorzien. Technische maatregelen voor de waterzuivering zoals het baggeren van waterbodems en sanering van overstorten vallen onder de verantwoordelijkheid van het Waterschap en maken geen deel uit van dit project.

S3.2 Bomenbeheerplan

Dit project heeft betrekking op de uitwerking en de uitvoering van het bestaande Bomenbeheerplan van Groenbeheer. Uit te voeren werkzaamheden zijn:

- het vaststellen van eindbeelden voor de verschillende dijktypen en dijktrajecten (reeds afgerond)
- het maken van inrichtings-, beheer- en werkplannen
- vervanging en aanplant van bomen en struiken
- beheer van de beplantingen

Het project heeft betrekking op de beplanting die in beheer is bij Groenbeheer. De dijktrajecten in de bebouwde kommen van de dorpen zijn over het algemeen eigendom de gemeenten. Het beheer hiervan wordt geregeld in

gemeentelijke groenbeheerplannen. Het (ecologisch) beheer van de taluds is onderdeel van het project groenblauwe diensten.

S3.3 Groenblauwe Diensten (inclusief agroranden en fijnmazige dooradering)

Dit project is gericht op de ontwikkeling van een duurzame financieringsstructuur voor het ecologisch beheer van agroranden, overhoeken, wegbermen, kreekoevers, dijkstaluds en historische landschapselementen. Een duurzaam beheer is immers de basisvoorwaarde voor de realisering van de landschappelijke en ecologische ambities van de Hoeksche Waard. Er zal een gebiedsspecifieke beheersregeling worden opgesteld, als uitwerking van de door het Ministerie van LNV ontwikkelde 'Catalogus Groenblauwe Diensten'. Op basis van een dergelijke regeling kunnen private partijen (agrariërs, agrarische natuurverenigingen of Stichting Natuurbeheer Hoeksche Waards Landschap) betaald worden voor de diensten die zij leveren op het gebied van natuur- en landschapsbeheer, waterbeheer en recreatie. Ook het beheer van ecologische windschermen, hoogstamboomgaarden, kleine landschapselementen en boerenlandpaden zou hieronder kunnen vallen. Verder kan gedacht kan worden aan een vergoeding voor diensten op het gebied van educatie en zorg, bijvoorbeeld op verbrede landbouwbedrijven bij de kernen. Op termijn kunnen bestaande regelingen zoals de Regeling Agroranden en de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer hierin geïntegreerd worden. Daardoor wordt ook een betere afstemming mogelijk van verschillende beheerprogramma's. Voorlopig blijven deze regelingen als afzonderlijke regelingen bestaan.

Naast de feitelijke vergoeding van groenblauwe diensten (deels uit Europa), maakt de uitwerking van een gebiedsspecifieke regeling en de opzet van een 'loket groenblauwe diensten' onderdeel uit van dit project. Een dergelijk loket is van belang om private partijen te ondersteunen bij het aanvragen van subsidies en om toezicht te houden op de juiste besteding van de middelen.

2.4 Cultuurhistorie, archeologie en landschap

Strategische doelen

- Versterking van de cultuurhistorische identiteit van het Nationaal Landschap
- Behoud en herstel van archeologische resten, monumenten en historische landschapselementen
- Stimuleren van landschapsontwikkeling door nieuwe landgoederen

Behoud, herstel en ontwikkeling

Cultuurhistorie is een belangrijk kwaliteitsaspect van het Nationaal Landschap. In de Provinciale Structuurvisie van Zuid-Holland is de Hoeksche Waard aangeduid als cultuurhistorisch topgebied. De regio stimuleert behoud en herstel van monumenten en landschapselementen. Het gaat zowel om 'groene monumenten', zoals oude eendekooien, oude wielen, meidoornhagen, grienden, forten, parken en tuinen, als om 'gebouwde monumenten', zoals boerderijen, erfelementen, landhuizen, dijkhuizen, bruggen, gemalen, sluizen, veerstoeppen, molens, vlasroterijen en industriële architectuur. Ook het behoud en het beter zichtbaar maken van ondergrondse, archeologische resten en aanleg van nieuwe erfbeplantingen en landschapselementen vallen hieronder. Bij behoud en herstel wordt niet alleen gekeken naar de afzonderlijke objecten, maar ook naar de samenhang met de omgeving en de historische context waarin ze zijn ontstaan. Daarnaast is het uitgangspunt dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen goed rekening wordt gehouden met de cultuurhistorische 'identiteit' van de regio en dat deze waar mogelijk worden gebruikt om historische elementen en structuren te versterken.

Archeologie

De Hoeksche Waard heeft bijzondere archeologische waarden. Het behoud en het beter zichtbaar maken van ondergrondse, archeologische resten is een integraal onderdeel van het beleid voor versterking van de cultuurhistorische

Landgoed

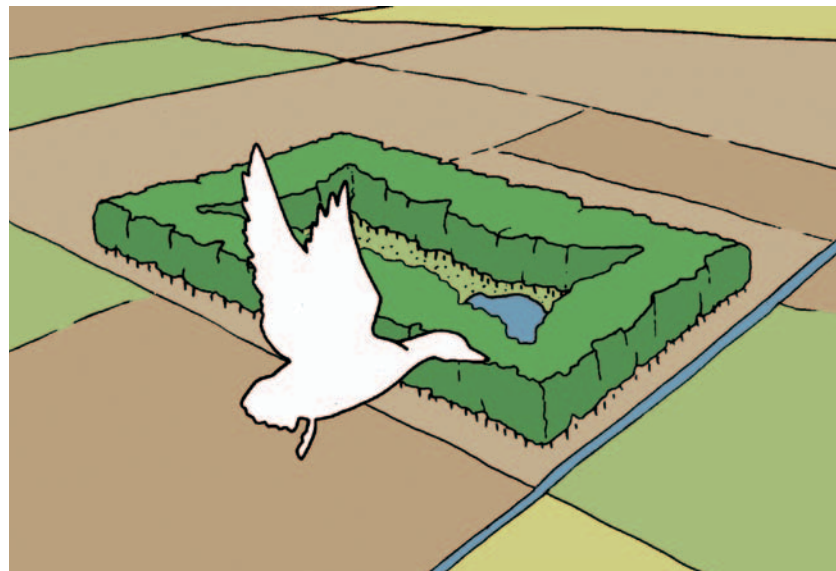
identiteit. Basis hiervoor is de opgestelde 'Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart' uit 2009.

Nieuwe landgoederen

Voor het vergroten van de recreatieve betekenis en de landschappelijke en ecologische kwaliteit wil de regio de ontwikkeling van nieuwe landgoederen stimuleren. De ruimtelijke kaders hiervoor zijn aangegeven in de Structuurvisie. Het vigerende Regionale Beleidskader Nieuwe Landgoederen zal hierop worden aangepast. Nieuwe landgoederen kunnen bijdragen aan de vergroening van dorpsranden en dijken, maar kunnen ook worden gecombineerd met kreekontwikkeling. Het initiatief hiervoor moet komen van eigenaren of ontwikkelaars en de landgoederen moeten in principe zichzelf financieren, maar de regio zal dit stimuleren door planologische medewerking te verlenen. Landgoedplannen zullen ter toetsing worden voorgelegd aan het in te stellen 'Kwaliteitsteam' (zie pagina 48).

Historische boerderij met erfbeplanting

Groen monument

Taakstelling Cultuurhistorie, archeologie en landschap			
Onderwerp	Huidige situatie	Streefbeeld 2030	Opgave 2010-2014
Behoud en herstel archeologische en cultuurhistorische objecten	veel achterstallig onderhoud door ontbrekende middelen	100 projecten gerealiseerd	15 projecten gerealiseerd
Erfbeplanting	subsidieregeling beschikbaar	80 erfbeplantingen	20 erfbeplantingen
Nieuwe landgoederen	diverse initiatieven	15 nieuwe landgoederen	5 nieuwe landgoederen

S4.1 *Regionaal monumentenloket*

In 2009 is een inventarisatie gemaakt van erfgoedobjecten. In de 'Cultuurhistorische Atlas Hoeksche Waard' zijn zo'n 300 objecten in kaart gebracht en beschreven. De atlas is opgesteld door Landschapsbeheer Zuid-Holland in samenwerking met alle regionale organisaties die zijn verenigd in de Erfgoedkoepe Hoeksche Waard. De volgende stap is het formuleren van beleidsregels en het opzetten van een subsidieregeling voor behoud en herstel van cultuurhistorische structuren en objecten. Er zal een regionaal monumentenloket komen waar men terecht kan voor advies en projectondersteuning, ook op het gebied van archeologie. De kosten voor de ontwikkeling van een dergelijke regeling en voor de exploitatie van het monumentenloket vallen onder dit project. De feitelijke uitvoering van projecten is een apart project.

S4.2 *Herstelprojecten cultuurhistorie*

De regio zal budget beschikbaar stellen om behoud en herstel van monumenten en landschapselementen te stimuleren, zowel in het buitengebied als in de bebouwde kom. Het budget is bedoeld voor éénmalige investeringen in behoud en herstel. De beheerkosten zijn in principe voor de eigenaren of worden gefinancierd vanuit de regeling Groenblauwe Diensten (voor landschapselementen). Voor 2010 zijn al projecten voorzien voor de Vlasroterij Kooilandse Dijk en het gemaal 't Hoofd van Benthuisen.

S4.3 *Erfbeplanting*

De bestaande regeling voor de aanleg van erfbeplanting wordt voortgezet. De financiering hiervan wordt verzorgd door Groenbeheer.

S4.4 *Streekmuseum*

Dit is een bestaand initiatief van de Stichting Streekmuseum om de buitenplaats 't Hof van Assendelft en de historische boerderij Oost-Leeuwenstein verder uit te bouwen tot het cultuurhistorisch centrum van de Hoeksche Waard. Tot het project behoren onder meer de renovatie van de gebouwen, de ontwikkeling van een nieuw museum- en collectiebeleid, het professionaliseren van de interne organisatie en de opzet van activiteiten op het gebied van communicatie, marketing en promotie. Voor sommige onderdelen is al financiering geregeld, maar voor andere is nog aanvullende financiering nodig. Het SOHW bemiddelt hierin, maar draagt niet zelf financieel bij.

2.5 Recreatie en toerisme

Strategische doelen

- Verbetering van de externe bereikbaarheid en de interne toegankelijkheid voor recreatie en toerisme
- Bevordering van de toeristische ontwikkeling van de regio
- Aanleg van een regionaal netwerk van fiets- en wandelpaden, ruiter- en menroutes en kanoroutes met ondersteunende voorzieningen

Interne toegankelijkheid

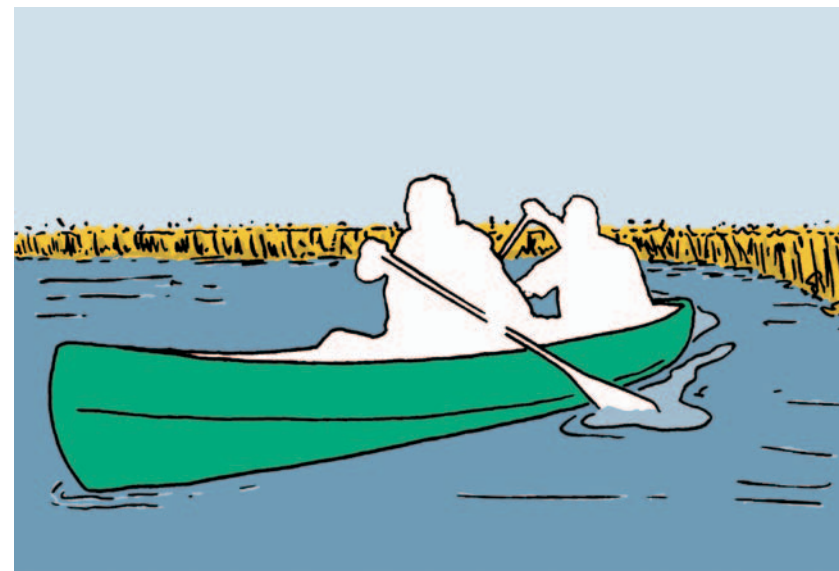
Gestreefd wordt naar een fijnmazig netwerk van fiets- en wandelpaden en ruiter- en menroutes langs kreken, over dijken en over akkerranden. Tevens zullen de kanoroutes worden uitgebreid. De aanleg van fietspaden is een taak voor provincie en gemeenten, de regio verzorgt de recreatieve informatievoorziening, bijvoorbeeld de plaatsing van de zogenaamde 'steqi's'. Voor de aanleg van wandelpaden, ruiter- en menroutes en kanoroutes heeft de regio wel een eigen uitvoeringsverantwoordelijkheid. In het algemeen wordt ernaar gestreefd om de aanleg van paden te combineren met natuurontwikkeling, dorpsuitbreiding of beheer van agroranden. Ook verbreding van de landbouw en de aanleg van nieuwe landgoederen kan bijdragen aan vergroting van de recreatieve toegankelijkheid. Bijzondere voorzieningen zijn de 'dorpsrondjes' voor wandelaars en het 'rondje om de waard' voor fietsers.

Externe bereikbaarheid

Daarnaast wordt gestreefd naar het verbeteren van de bereikbaarheid vanuit de omliggende regio's, bijvoorbeeld door aansluiting op bovenregionale groenstructuren. De bereikbaarheid vanaf het water is met name aan de zuidrand nog onvoldoende. Gestreefd wordt naar de opzet van toeristische fiets/voetveren naar de gemeente Moerdijk of Moerdijk/Willemstad en naar vergroting van de havencapaciteit voor de recreatievaart. Aan de noordkant zijn betere recreatieve verbindingen met IJsselmonde, Voorne-Putten en de Drechtsteden gewenst, via toeristische veerdiensten en de inrichting van 'ontvangstgebieden'.

Wandelen en natuurbeleving

Kanoroute

Vrijliggende fietspaden

die als visitekaartjes voor de regio dienen. De drie geplande transferia bij Heinenoord, 's-Gravendeel en Numansdorp krijgen ook een functie als 'recreatie-transferium', waar men bijvoorbeeld de auto kan achterlaten en kan overstappen op de fiets, een excursiebus of een rondvaartboot. Dit wordt uitgewerkt in het Regionaal Verkeer- en Vervoersplan.

Taakstelling Recreatie en toerisme			
Onderwerp	Huidige situatie	Streefbeeld 2030	Opgave 2010-2014
Fietspaden	30 km	90 km (o.a. fietsrondje om de waard)	10 km extra
Wandelpaden	200 km	300 km (o.a. dorpsrondjes)	20 km extra
Fiets- en voetveren	1	3	1 à 2 extra
Ruiter- en menroutes	-	140 km	30 km
Kanoroutes	35 km	50 km	5 km extra

S5.1 *Paden en routes*

Dit is feitelijk een lopend project en een voortzetting van de reguliere activiteiten van het SOHW op het gebied van de aanleg, de inrichting en het beheer van wandelpaden, fietsroutes en kanoroutes. In het Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Fase 1 en in het jaarplan 2010 van LRT is hiervoor al budget opgenomen. De kosten voor de aanleg van (recreatieve) fietspaden vallen onder het budget van het Provinciaal Fietspadenplan en maken geen deel uit van dit project. De kosten voor inrichting (bewegwijzering fietsknooppunten-systeem) vragen wel een bijdrage van het SOHW.

S5.2 *Fietsrondje om de waard*

Dit is een apart project uit het Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Fase 1 en het Provinciaal Fietspadenplan. Het is ook een icoonproject uit de Structuurvisie Hoeksche Waard. De feitelijke aanleg van het fietspad wordt gefinancierd vanuit het provinciale budget voor fietspaden. Het SOHW draagt bij aan begeleidende voorzieningen zoals bewegwijzering en informatiepunten. Er wordt naar gestreefd om de uitvoering te combineren met dijkversterking.

S5.3 *Toeristische veerdienst*

Dit project is gericht op de uitbreiding van toeristische veerverbindingen tussen de Hoeksche Waard en de omgeving. Naast eenmalige inrichtingskosten brengt dit ook kosten voor de exploitatie met zich mee. Er zijn echter ook inkomsten uit de veergelden. Dit project is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Fase 1.

S5.4 *Informatievoorzieningen en knooppunten*

Dit is een lopend project en een voortzetting van de reguliere activiteiten van het SOHW op het gebied van bewegwijzering, informatieborden ('steqi's'), picknickplaatsen en andere kleinschalige recreatievoorzieningen. De kosten voor 2010 zijn al opgenomen in het jaarplan LRT.

S5.5 *Kunst van het picknicken*

Dit is een initiatief van de Culturele Kring Hoeksche Waard om bijzondere picknickplaatsen aan te leggen, waarvan het ontwerp een attractie op zich vormt langs recreatieve routes. Inmiddels is een aantal van dergelijke picknickplaatsen gerealiseerd. Dit project is een voortzetting hiervan en gericht op de aanleg van een aantal aanvullende 'kunstpicknickplaatsen'.

2.6 Voorlichting en Promotie

Strategische doelen

- Marketing en promotie van het Nationaal Landschap Hoeksche Waard als toeristische bestemming
- Geven van voorlichting over de natuur, het landschap, de landbouw en de cultuurhistorie aan inwoners en andere geïnteresseerden

Marketing en promotie

De regio streeft naar een sterkere profilering van het toeristisch product Hoeksche Waard. De titel Nationaal Landschap speelt hierin een sleutelrol. Speerpunt is het vermarkten van het gebied door betere samenwerking van overheden, erfgoedinstellingen, terreinbeheerders en recreatie-ondernemers. Dit is van groot economisch belang voor de verblijfsrecreatieve en toeristische sector. De voorgenoemde promotie-activiteiten en de in te zetten promotiemiddelen zijn uitgewerkt in het Marketing- en Promotieplan 2008-2013.

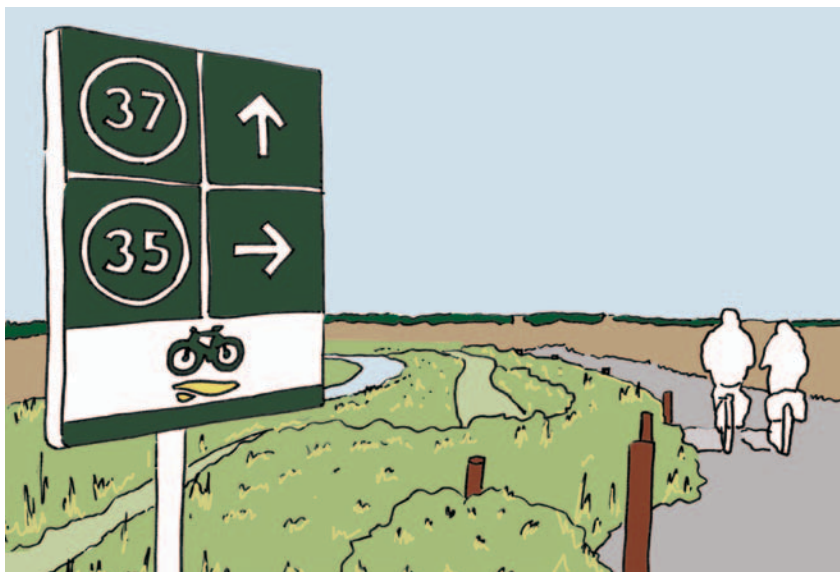
Voorlichting en educatie

Het beter beleefbaar maken van historische elementen en structuren en meer informatie geven over de betekenis hiervan, kan helpen om de mensen bewuster te maken van de geschiedenis en meer te laten genieten van het cultuurlandschap. De erfgoedinstellingen en de streekmusea vormen de pijlers van de erfgoededucatie. Daarnaast is er het lopende programma voor natuur- en milieueducatie (NME). Dit is van belang voor de voorlichting over biodiversiteit en duurzaamheid. Het natuurbezoekerscentrum Klein Profijt te Oud-Beijerland en het Nationaal Landschap Centrum bij Numansdorp vervullen hierin een centrale rol. De regio draagt bij aan het beheer van deze centra en aan de educatie-activiteiten van HWL, Rietgors, Streekmuseum Hoeksche Waard en Stichting Archeologie. Ook sommige agrarische ondernemers doen aan educatie, bijvoorbeeld middels open boerderijendagen en schoolbezoeken aan de boerderij. Om het Nationaal Landschap nog meer te laten leven bij de inwoners en de bezoekers is een aanvullende inspanning nodig. De cultuurhistorie,

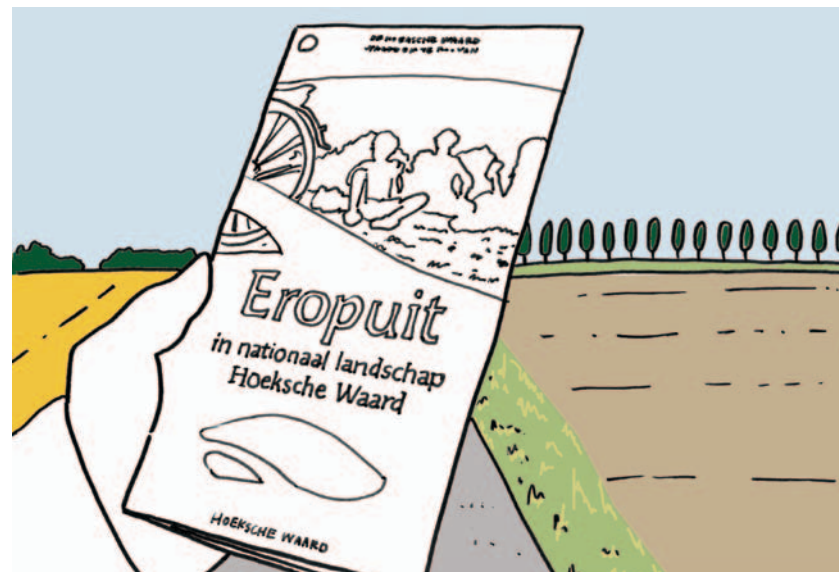

Promotie Nationaal Landschap

het agrarisch landschap en de natuur kunnen nog beter worden ontsloten en verder worden geprofileerd als een toeristische troef van de Hoeksche Waard, middel excursie- en lesprogramma's, exposities en bijzondere evenementen.

Bebording

Brochures

Taakstelling Voorlichting en promotie			
Onderwerp	Huidige situatie	Streefbeeld 2030	Opgave 2010-2014
Marketing en promotie	Hoeksche Waard nog vrij onbekend	Hoeksche Waard nationaal op de kaart als toeristische bestemming	Verbetering van de samenwerking en ontwikkeling van een eigen toeristisch profiel
Voorlichting en educatie	Bestaande activiteiten HWL, Streekmuseum, Stichting Archeologie, Rietgors en individuele agrariërs	Alle bewoners zijn op de hoogte van het Nationaal Landschap en het belang van de biodiversiteit	Intensivering activiteiten voor erfgoed- en natuur- en milieueducatie

S6.1 *Marketing en promotieprogramma*

Dit betreft de uitvoering van het Marketing- en Promotieplan 2008-2013 van de regio. Er zijn kosten voor activiteiten op het gebied van promotie, internet, onderzoek en distributie. Het project is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Fase 1. Ook de reguliere activiteiten van het Platform R&T vallen hieronder. Deze zijn al opgenomen in de jaarplannen LRT.

S6.2 *Servicebalie Nieuwendijk*

Dit project ligt in het verlengde van project G2.2 Ontwikkeling Tiengemetten en heeft betrekking op de opvang van de groeiende stroom bezoekers van Tiengemetten. Gestreefd wordt naar de inrichting van een servicebalie op de vaste wal, met een bemand infopunt, een betaalautomaat, toiletruimte en informatieverstrekking. De servicebalie is een visitekaartje voor Tiengemetten en het Nationaal Landschap en zowel het gebouwtje als de buitenruimte moeten een hoogwaardige inrichting krijgen. Er zijn kosten voor de bouw en voor de exploitatie. De inrichting wordt mede door Natuurmonumenten gefinancierd, maar een aanvullende regiobijdrage is gewenst.

S6.3 *Natuur- en milieueducatie (inclusief Nationaal Landschapsgids)*

Dit project betreft de uitvoering en voortzetting van het lopende programma Natuur- en Milieu Educatie. Hieronder vallen diverse educatieve activiteiten voor scholen en voor bezoekers en de exploitatie van de verschillende bezoekerscentra. Nieuw is een deelproject voor de opleiding van een 25-tal Nationaal Landschapsgidsen. Met een dergelijke opleiding neemt de Hoeksche Waard het voortouw in de Nationale Landschappen: de NL-gidsen worden de eersten van heel Nederland en worden breed geschoold in de thema's cultuurhistorie, landbouw en natuur. Het jaarplan NME 2010 is begroot op circa € 14.000,00.

Dit zijn structurele exploitatiekosten die jaarlijks terugkeren. De Vereniging Hoeksschwaards Landschap verzorgt de uitvoering, in nauwe samenwerking met de Erfgoedkoepel en LTO Hoeksche Waard.

S6.4 *Logo / beeldmerk*

Het project logo/beeldmerk biedt alle bedrijven en organisaties uit de Hoeksche Waard de mogelijkheid om het zogenaamde gebiedslogo te gebruiken. Hiermee vergroten zij de naamsbekendheid van de Hoeksche Waard en geven zij hun product of dienst een herkomstaanduiding mee. De bedrijven en organisaties kunnen het logo gebruiken voor diverse doeleinden, zoals websites, briefpapier, nieuwsbrieven en verpakkingen. Een tiental bedrijven/organisaties maakt al gebruik van deze mogelijkheid. Doelstelling voor de komende jaren is het verder uitbouwen van het gebruik van het gebiedslogo.

2.7 Verkeer en vervoer

Strategische doelen

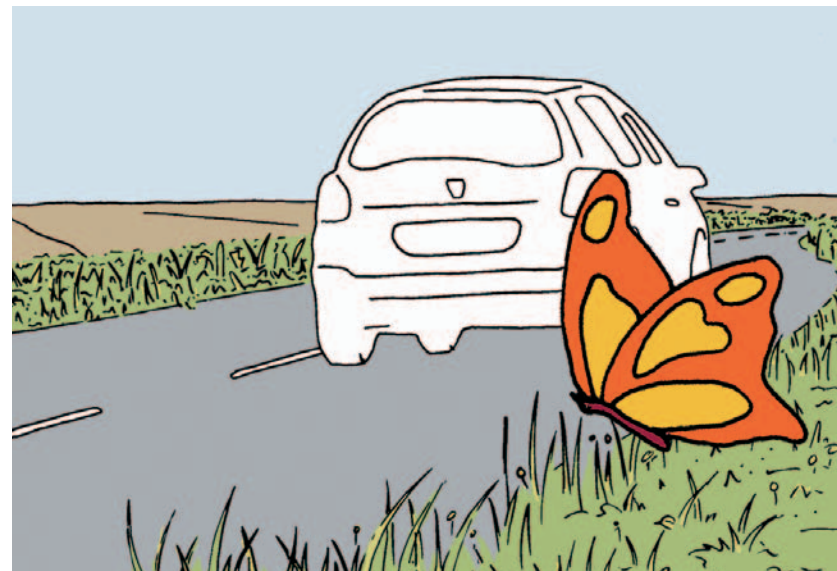
- Verbeteren externe bereikbaarheid (auto en OV)
- Verbeteren interne bereikbaarheid (auto, OV en fiets)
- Verbetering van de leefbaarheid (terugdringen en voorkomen van overlast)
- Voldoen aan de eisen van 'duurzaam veilig'
- Ontwikkeling van een samenhangend regionaal wegennet, met een duidelijker scheiding tussen doorgaand verkeer en bestemmingsverkeer en tussen autoverkeer en langzaam verkeer
- Terugdringen en voorkomen van ecologische en landschappelijke versnippering door wegen

Regionaal Verkeer- en Vervoersplan

Onder dit thema valt een breed pakket aan maatregelen op het gebied van wegaanleg en wegverbetering, openbaar vervoer en ruimtelijke inpassing. In het Ruimtelijk Plan zijn verschillende opties aangegeven voor mogelijke nieuwe wegen. Ook zijn randvoorwaarden aangegeven voor de inpassing van de eventuele A4-Zuid. Er zijn nog onzekerheden over de precieze maatregelen. Voor een nadere afweging zal eerst een Regionaal Verkeer- en Vervoersplan (RVVP) worden opgesteld. Urgente maatregelen die passen binnen de ruimtelijke kaders van de Structuurvisie kunnen eventueel vooruitlopend op de vaststelling van het RVVP worden uitgevoerd.

Vastgestelde tracé's (reeds opgenomen in streekplan)

- oostelijke randweg Oud-Beijerland (vóór 2014): 2,5 km
- mogelijke opwaardering N217 's-Gravendeel-Maasdam (vóór 2014): 2,5 km

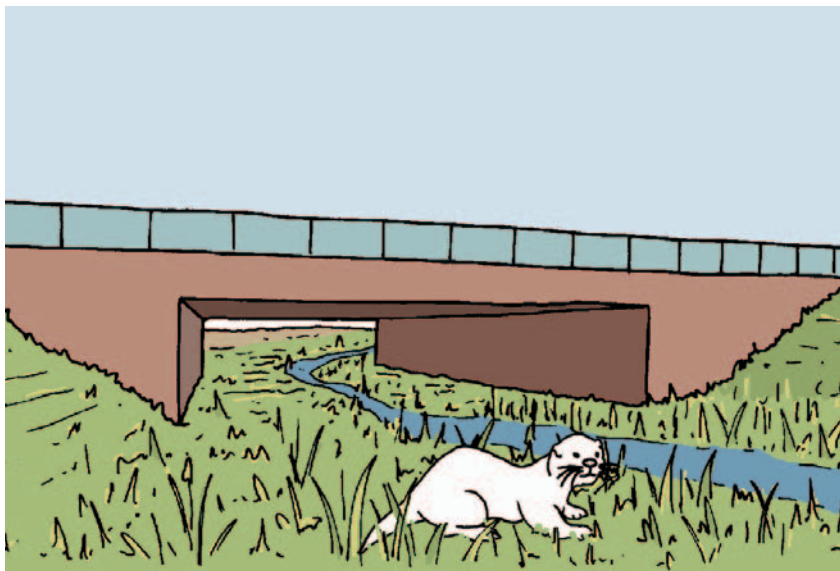

Ecologische berm

Nieuwe tracé's in studie

Voor deze tracé's is al onderzoek uitgevoerd en zijn reeds plantrajecten gestart, de tracé's liggen op hoofdlijnen vast:

- ontsluiting TNO (afhankelijk van besluitvorming): 3,5 km
- verlenging oostelijke randweg Numansdorp t.b.v. ontsluiting Nautisch Centrum (vóór 2014): 0,5 km
- westelijke randweg Numansdorp (vóór 2014): 4,0 km
- randweg Strijen (vóór 2014): 4,5 km
- ontsluiting zuidelijke uitbreiding Nieuw-Beijerland (vóór 2014): 2,0 km
- oostelijke randweg Klaaswaal (of een alternatieve verbinding parallel aan A29, maar dit is afhankelijk van de keuzen voor de verbeterde verbinding Numansdorp-Oud-Beijerland en voor de verbeterde aansluiting op de A29, zie hierna; de oostelijke randweg Klaaswaal is de voorkeur van de gemeente Cromstrijen): 5,0 km

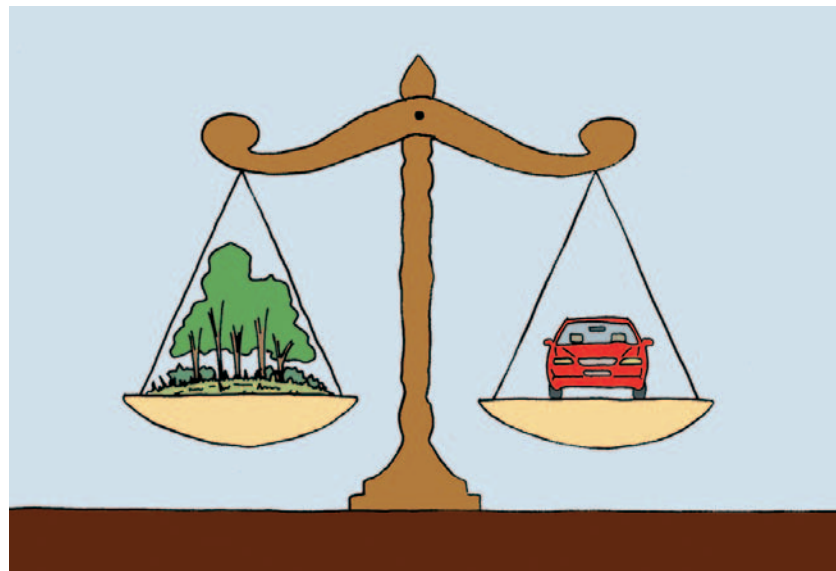

Faunapassage

Nieuwe verbindingen in studie

Hiervoor moet nog tracé-onderzoek plaatsvinden en is een nadere afweging in het kader van het RVVP noodzakelijk, soms zijn nog verschillende alternatieve verbindingen in beeld:

- ontsluiting regionaal bedrijventerrein (vóór 2014): 3 km
- verbeterde verbinding Numansdorp-Oud-Beijerland (doortrekking nieuwe oostelijke randweg Klaaswaal naar nieuwe oostelijke randweg Oud-Beijerland, al dan niet met een extra aantakking op de A29 of parallelwegen van de A29, zie hierna; een alternatieve verbinding takt vanaf Oud-Beijerland noordelijker aan): 3,0 km
- ontlasting Zwartsluisjesdijk en verbeterde ontsluiting Tiengemeten en Goudswaard, grotendeels door opwaardering van bestaande lokale wegen tot regionale weg: 6,5 km
- ontsluiting toekomstige noordelijke uitbreiding 's-Gravendeel: 2,0 km

Natuurcompensatie

Externe bereikbaarheid

Capaciteitsvergroting van de aansluiting op de A29 is gewenst voor de externe bereikbaarheid en de interne verkeersafwikkeling. Verschillende oplossingen zijn mogelijk, deels ook als alternatief voor de A4-Zuid. Een aandachtspunt daarbij is de onderlinge afstemming in de tijd. Nadere afwegingen zullen plaatsvinden in het kader van het RVVP. Maatregelen en kostenindicaties zijn nu nog niet te geven. Dit onderdeel is voorlopig buiten het Uitvoeringsprogramma van de Structuurvisie gehouden.

Openbaar vervoer en transferia

- ontwikkeling snelle HOV-lijnen naar Rotterdam en Dordrecht (vóór 2014)
- opwaardering transferium A29/N217 (vóór 2014)
- ontwikkeling aantrekkelijke halteplaatsen bij de kernen (vóór 2014)
- aanleg transferium bij Numansdorp
- aanleg transferium bij 's-Gravendeel

Taakstelling Verkeer en vervoer			
Onderwerp	Huidige situatie	Streefbeeld 2030	Opgave 2010-2014
Nieuwe en te verbeteren randwegen en ontsluitingswegen	-	36,0 km	22,5 km
Openbaar vervoer	-	Samenhangend HOV-netwerk	Aanpassing N217 t.b.v. HOV Hoogwaardige halteplaatsen bij kernen
Transferia	Bustransferium Heinenoord	Drie transferia op de belangrijke gebiedsentree's	Opwaardering transferium Heinenoord
Aansluiting A29 en aanleg A4-Zuid	Onvoldoende capaciteit aansluiting A29/N217	Voorwaarden externe bereikbaarheid nader te bepalen in RVVP	Afhankelijk van besluitvorming A4 Zuid
Natuurcompensatie bij aanleg infrastructuur	Natuurcompensatie HSL	Natuurcompensatie volgens 10%-regeling	Natuurcompensatie 22,5 km wegen

Natuurcompensatie

Bij aanleg van nieuwe wegen of verbreding bestaande wegen is compenseren- de natuurontwikkeling nodig. Per saldo mag geen achteruitgang van natuur- waarden optreden. Voor de financiering van de benodigde maatregelen wordt uitgegaan van een 10% regeling: 10% van de normale investeringskosten voor de weg worden bestemd voor inpassing en compensatie.

S7.1 *RVVP*

In het kader van dit traject zal nader onderzoek uitgevoerd worden naar de verkeerseffecten van diverse ruimtelijke ontwikkelingen en mogelijke verkeersmaatregelen, zoals aangegeven in het Ruimtelijk Plan, en naar de mobiliteitsontwikkeling in brede zin. Op basis hiervan zullen onder meer afspraken gemaakt worden met Rijk, Provincie, Waterschap en gemeenten over de afstemming en de financiering van verschillende wegenplannen en andere mobiliteitsmaatregelen. Er is reeds een Plan van Aanpak opgesteld voor de opstelling van een RVVP. Dit project heeft een duidelijke relatie met de regionale gebiedsgerichte projecten, in het bijzonder voor de Noordrand (zie hoofdstuk 3).

2.8 Milieu en Energie

Strategische doelen

- Duurzaamheid als uitgangspunt voor ruimtelijke ontwikkeling
- Sluitend maken van kringlopen
- Gebruik maken van aanwezige natuurlijke energiebronnen
- Vergroten van de biodiversiteit
- Klimaatadaptatie
- Vergroten van participatie van organisatie en publiek bij realisatie duurzaamheidsbeleid

Duurzame energie

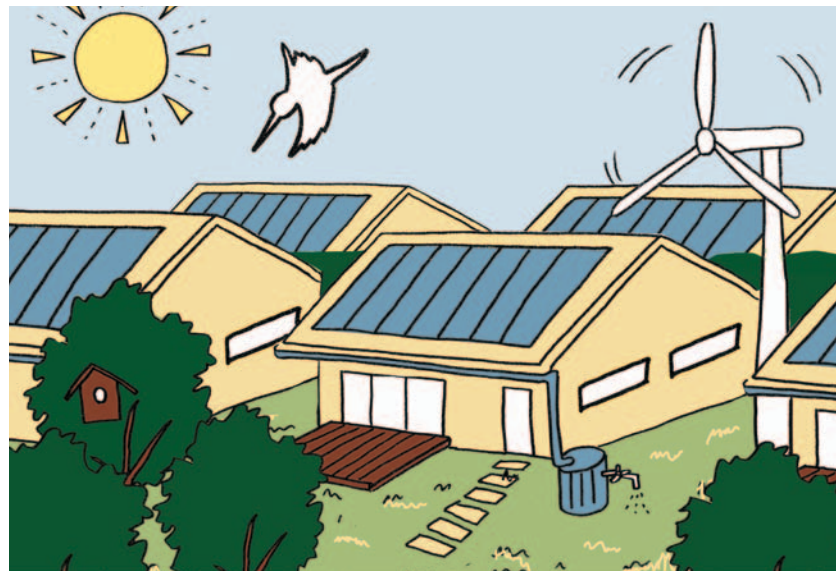
In het Ruimtelijk Plan is de doelstelling opgenomen dat in 2020 20% van het totale energieverbruik afkomstig is van duurzame energiebronnen. Er zijn verschillende opties aangegeven, maar voor een definitieve keuze zijn nader onderzoek en nadere afwegingen nodig. Daarnaast zal gemonitord moeten worden of de doelstelling gehaald wordt, zodat eventueel bijgestuurd kan worden als deze niet gehaald dreigt te worden.

Duurzaam bouwen

Zowel in de woningbouw en in de glastuinbouwbouw als bij de herstructurering en uitbreiding van bedrijventerreinen wordt 'duurzaam bouwen' gestimuleerd, bijvoorbeeld door de toepassing van duurzame bouwmaterialen, energiebesparende technieken en specifieke faunavoorzieningen aan gebouwen (bijvoorbeeld nestgelegenheid voor vogels en vleermuizen). Dit moet standaard worden meegenomen in alle nieuwbouwprojecten. Om dit te stimuleren worden enkele pilotprojecten gestart.

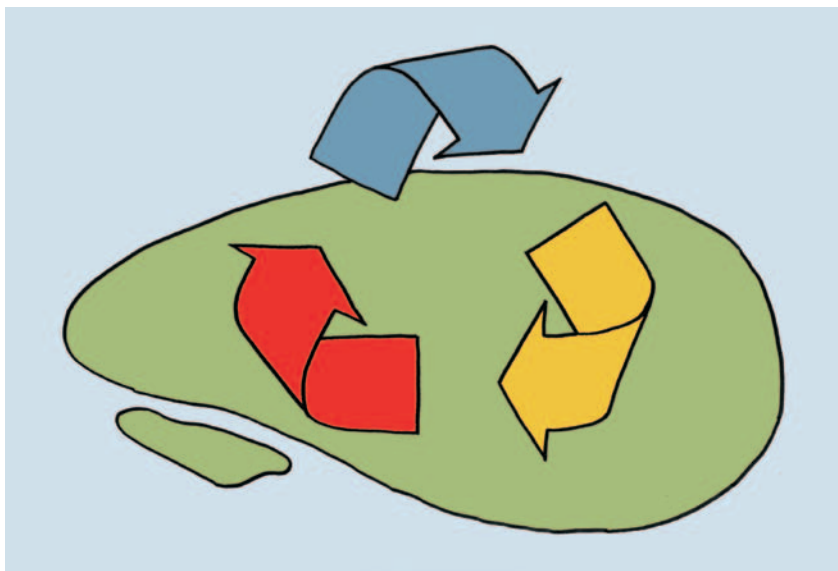
Hergebruik organisch restmateriaal

Organisch restmateriaal uit het groenbeheer en de landbouw wordt bij voorkeur binnen de regio verwerkt tot ofwel energie ofwel natuurlijke compost. Voor de bodembiodiversiteit is het gebruik van natuurlijke compost (te ver-

Duurzaam bouwen

krijgen door compostering van groenafval) beter dan kunstmest of drijfmest. Gestreefd wordt naar stimulering van compostgebruik en aanleg van lokale composteringsinstallaties. Daarnaast wordt onderzocht of organisch restmateriaal (via vergisting of vergassing) omgezet kan worden in energie.

Duurzaamheid als beleidsuitgangspunt

Hergebruik biomassa

Taakstelling Milieu en Energie			
Onderwerp	Huidige situatie	Streefbeeld 2030	Opgave 2010-2014
Duurzame energie		20% duurzame energie in 2020	Enkele pilotprojecten
Duurzaam bouwen		Mogelijkheden benutten bij alle nieuwbouw	Enkele pilotprojecten
Hergebruik organisch restmateriaal		Al het materiaal verwerkt binnen de regio	Onderzoek naar mogelijkheden

S8.1 *Conferentie Energie en Klimaat*

De regio is voornemens om in 2010 een conferentie over duurzame energie en klimaatadaptatie in de Hoeksche Waard te organiseren. Dit in navolging van de in 2008 door het ICIP georganiseerde duurzaamheidsconferentie en van de gehouden werkbijeenkomsten over duurzame energie in het kader van de Structuurvisie. Doel is om ervaringen van verschillende spelers in het veld uit te wisselen, de ambities aan te scherpen en om de mogelijkheden van een gezamenlijke aanpak te verkennen. De conferentie zal het startpunt zijn voor de opstelling van een regionaal Actieplan Energie en Klimaat en een actieve uitvoeringsstrategie naar model van het Rotterdam Climate Initiative.

S8.2 *Actieplan Energie en Klimaat*

Dit project is bedoeld om de toepassing van energiebesparende en klimaatneutrale technieken te stimuleren. De eerste stap is om te bepalen welke vormen van duurzame energie voor de Hoeksche Waard het meest geschikt zijn. Het Actieplan zal een duidelijk beeld geven over de ambitie, contouren, gebiedspartijen, wensen en mogelijkheden op gebied van duurzame energie en duurzaam bouwen. Voor nieuwbouwprojecten zal een praktische 'checklist duurzaam bouwen' worden opgesteld. Voor eventuele energiewinning uit biomassa wordt een apart project opgezet.

S8.3 *Regionale verwerking biomassa*

Dit project is erop gericht om organisch restmateriaal uit het groenbeheer en de landbouw te verwerken tot compost voor gebruik als bodemverbeteraar in akker- en tuinbouw of tot energie via biovergisting of biovergassing. Tot het project behoort een haalbaarheidsstudie en vervolgens het opzetten van een systeem van inzameling, verwerking en afzet. Mogelijk zal eerst een kleinschalige praktijkproef worden gestart. Betrokken zijn onder meer de Milieudienst Zuid-Holland Zuid en de RAD.

S8.4 *Pilotprojecten duurzaam bouwen*

Mede op basis van de resultaten van het Actieplan Energie en Klimaat zullen concrete projecten worden uitgevoerd om duurzaam bouwen en de toepassing van energiebesparende technieken te stimuleren. Het Regionaal Bedrijventerrein is een pilotproject voor de ontwikkeling van een duurzaam bedrijventerrein. Daarnaast zal een pilotproject voor een energieneutrale wijk worden opgezet. Op basis van de ervaringen met deze pilotprojecten kunnen in een later stadium nieuwe projecten worden gestart. De betreffende projecten worden getrokken door de lokale initiatiefnemer, het SOHW levert een financiële bijdrage.

3. Integrale gebiedsontwikkeling

Naast de sectorale programma's is een aantal projecten voor integrale gebiedsontwikkeling benoemd. Hier komen verschillende sectorale en ruimtelijke opgaven samen en is een extra inspanning nodig om tot een goede afstemming te komen. Hier liggen ook kansen voor extra ruimtelijke kwaliteit en voor het principe van werk-met-werk te maken.

Op basis van de Structuurvisie komen de volgende gebieden in aanmerking voor integrale gebiedsontwikkeling:

- 1. Regiopark Noordrand**
- 2. Zuidrand aan de Delta**
- 3. Noord-zuidverbindingen**

Binnen Regiopark Noordrand en Zuidrand aan de Delta lopen al verschillende gebiedsgerichte projecten, die op deze wijze een extra kwaliteits- en uitvoeringsimpuls kunnen krijgen.

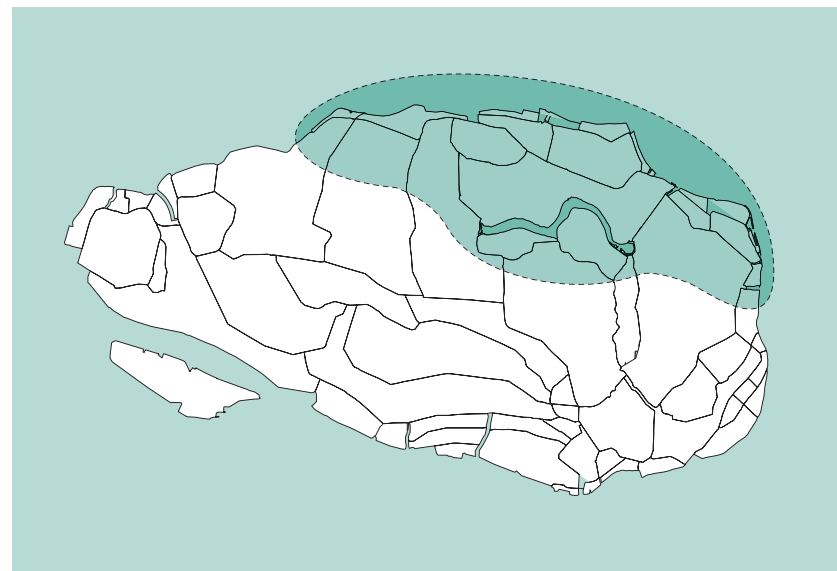

3.1 Regiopark Noordrand

In de noordrand komen diverse ruimtelijke ontwikkelingen samen: de aanleg van het regionale bedrijventerrein inclusief de ontsluiting, de transformatie van monofunctionele bedrijventerreinen tot hoogwaardige woon- en werkgebieden (Suikerunieterrein, HKS Heuvelman en PKF Heinenoord), de verbetering van de aansluiting op de A29 en de opwaardering van de N217, de ontwikkeling van transferia bij Heinenoord en 's-Gravendeel, de ontwikkeling van de oostrand van Oud-Beijerland tot een 'gemengde economische zone', dijkversterking en een grote waterbergingsopgave. De ruime omgeving van het regionale bedrijventerrein is in het Ruimtelijk Plan aangewezen als een gebied waar een kwaliteitsimpuls voor het landschap nodig is. Vanwege de complexiteit en de onderlinge afhankelijkheid van alle ontwikkelingen leent de noordrand zich goed voor een integrale, rood-groene gebiedsaanpak.

Voorop staat de ambitie dat de noordrand een integraal onderdeel van het Nationaal Landschap moet blijven. De kernkwaliteiten zijn leidend voor de ruimtelijke ontwikkeling. Behoud van het cultuurhistorisch erfgoed is uitgangspunt, maar ook landschapsvernieuwing en creatie van nieuwe cultuurwaarde. Daarom is in het Ruimtelijk Plan het iconproject 'Regiopark Noordrand' opgenomen. Dit project is gericht op de aaneenschakeling van bestaande en geplande groengebieden in de Noordrand tot een stevig ruimtelijk raamwerk voor de diverse stedelijke ontwikkelingen die hier zijn voorzien.

Met de ontwikkeling van het Regiopark Noordrand wordt een regionale uitwerking gegeven aan de Structuurvisie Randstad 2040 van het Rijk. De Hoeksche Waard wordt daarin beschouwd als onderdeel van de Randstad en de noordrand is aangewezen als gebied voor de 'ontwikkeling van groene woon- en werkmilieus gekoppeld aan groenblauwe opgave'. Bovendien maakt de noordrand deel uit van het 'metropolitane park' Deltapoort. De regio wil graag samen met het Rijk invulling geven aan deze doelstellingen.

Voor de ontwikkeling van het Regiopark Noordrand zal eerst een overkoepelend Masterplan worden ontworpen. Hierin zal een antwoord worden gegeven op een aantal ruimtelijke vraagstukken die er nog liggen en zullen de planologische en financiële consequenties van mogelijke maatregelen in beeld worden gebracht. De feitelijke uitvoering van inrichtings- en beheermaatregelen zal deels verlopen via de reguliere sectorale programma's (bijvoorbeeld de aanleg van fietspaden en kreekontwikkeling), deels via een aantal integrale 'gebiedsenveloppen' (bijvoorbeeld voor het regionale bedrijventerrein). De precieze afbakening, aanpak en financieringswijze van de gebiedsenveloppen zullen worden uitgewerkt in het Masterplan. Nadrukkelijk zal daarbij gekeken worden naar mogelijkheden voor aanvullende externe financiering. De opgenomen bedragen in dit Uitvoeringsprogramma zijn te zien als voorlopige reserveringen, die mogelijk nog opgehoogd kunnen worden.

G1.1 *Masterplan Regiopark Noordrand*

Voor de opstelling van een Masterplan is subsidie aangevraagd en toegekend in het kader van het Innovatieprogramma Mooi-Nederland. Doelen van dit project zijn het ontwerpen van een ruimtelijk kader voor de afstemming en inpassing van nieuwe stedelijke ontwikkelingen, de ontwikkeling van een samenhangende groenblauwe structuur en het opzetten van een gebiedsgerichte uitvoeringsstrategie. Maatregelen zijn onder meer de aanleg van fiets- en wandelpaden, de aanleg van extra voorzieningen en bijzondere landmarks (golfbaan, horeca, uitzichtspunten etc.), waterberging, stimulering van 'stads-landbouw' (verkoop aan huis, kinderboerderijen, zorgboerderijen, maneges), promotie en stroomlijning van het beheer. Stedelijke uitbreidingen en herstructurerings- en transformatieprojecten maken integraal onderdeel uit van de ontwikkeling het Regiopark. Bijvoorbeeld in de vorm van aantrekkelijke 'stedelijke waterfronten' en goede verbindingen met het landschap. Ook zal gezorgd worden voor een goede aansluiting van het Regiopark op de omliggende regio's, zoals Deltapoort. Een bijzonder aandachtspunt zijn de benodigde maatregelen voor de waterveiligheid en de klimaatadaptatie. Er zijn reeds dijkversterkingen gepland, maar op de langere termijn kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn.

Nu al kan geconstateerd worden dat de huidige instrumenten en regelingen onvoldoende zijn om tot een hoogwaardige inrichting te komen van het Regiopark Noordrand en dit feitelijk onmogelijk maken. Alleen al met de sanering van te transformeren bedrijventerreinen en de aanleg van nieuwe infrastructuur zijn enorme bedragen gemoeid, voor een goede landschappelijke inpassing zijn nog forse aanvullende investeringen nodig. Het huidige ILG budget en het huidige Uitvoeringsprogramma voor het Nationaal Landschap voorzien daar niet in. Maar ook de compensatieplicht bij transformatie van milieubelastende industrieterreinen (waarbij elders binnen de regio een evengroot areaal met eenzelfde milieucategorie terug moet komen) en de beperkingen van het migratiesaldo-nulbeleid (waarbij geen extra woningbouw is toegestaan om de gewenste transformaties te kunnen financieren) zijn grote barrières. Om deze

barrières op te heffen, zullen nieuwe afspraken met Rijk en Provincie moeten worden gemaakt.

G1.2 *Ontwikkeling Binnenbedijkte Maas*

De ontwikkeling van de Binnenbedijkte Maas is al opgenomen in het Uitvoeringsprogramma NL Fase 1 en daarom als apart project benoemd. Het gaat hier om de verbetering van de waterkwaliteit in combinatie met maatregelen voor natuur en recreatie. Ook liggen er kansen om de cultuurhistorische en archeologische waarde beter beleefbaar te maken. Bij graafwerkzaamheden moet zorgvuldig worden omgegaan het bestaande bodemarchief. Dit project kan op korte termijn starten. Het Waterschap is primair verantwoordelijk voor het waterdeel (kwantitatieve en kwalitatieve analyse). Het SOHW kan trekker zijn van de andere onderdelen. Ook DLG kan een rol vervullen bij de uitvoering, onder meer voor de afstemming.

G1.3 *Inpassing Regionaal Bedrijventerrein*

Op korte termijn speelt de inpassing van het Regionale Bedrijventerrein. Voor fase 1 is reeds een bestemmingsplan opgesteld en kan de uitvoering starten, maar voor de vervolgfases, de ontsluiting en de landschappelijke inpassing zijn aanvullende plannen en inrichtingsmaatregelen nodig. Het regionaal bedrijventerrein moet een voorbeeldproject voor duurzame bedrijvigheid worden.

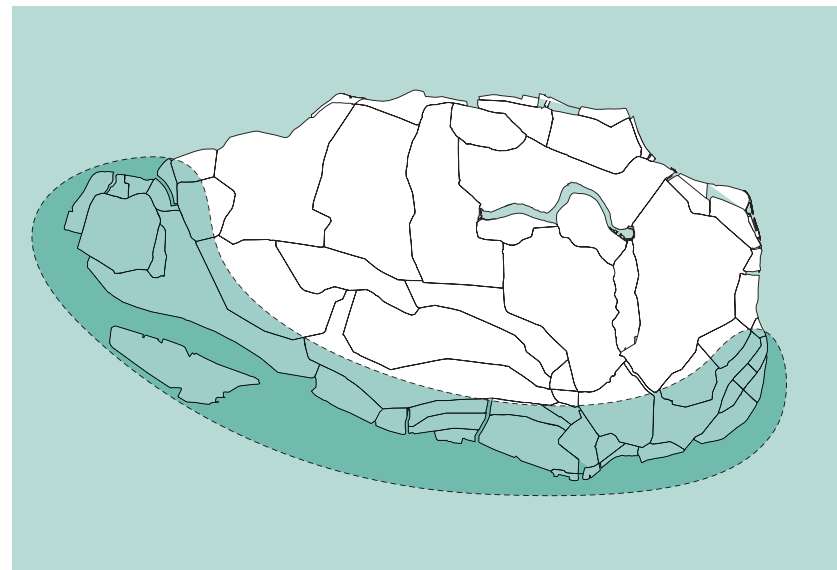
G1.4 *Impuls recreatie en toerisme Oud-Beijerland*

Dit project is gericht op de verdere ontwikkeling van het centrum en waterfront van Oud-Beijerland als regionaal toeristisch knooppunt en op verbetering van de recreatieve verbindingen tussen Oud-Beijerland en de rest van het Regiopark.

3.2 Zuidrand aan de Delta

Voor de zuidrand ligt er een bijzondere opgave voor een integrale ontwikkeling van de toeristisch-recreatieve potenties. Een goede afstemming tussen de vier speerpunten Swaneblake, Tiengemeten, Nautisch Centrum Numansdorp en Strijensas/Mariapolder is nodig. Daarnaast wordt gestreefd naar de aanleg van goede recreatieve verbindingen, de opwaardering van historische dijklinten en de ontwikkeling van kleinschalige toeristische voorzieningen. Combinaties zijn mogelijk met dijkversterking, zoetwatervoorziening en buitendijkse natuurontwikkeling. Bij alle ontwikkelingen wordt aandacht besteed aan de gebiedseigen cultuurhistorie en aan behoud van de aanwezige historische landschapselementen. De diverse musea en bezoekerscentra, bijvoorbeeld op Tiengemeten en bij Numansdorp, hebben of krijgen een functie voor natuur- en erfgoededucatie.

De ontwikkeling van de Zuidrand aan de Delta is onderdeel van de ontwikkeling van de Zuidwestelijke Delta. Een vergelijkbare aanpak wordt voorgesteld als voor het Regiopark Noordrand, met de opstelling van een overkoepelend Masterplan en de uitwerking van gebiedsenveloppen daarbinnen. Het zoeken naar aanvullende financiering voor de uitvoering van deze gebiedsenveloppen is een nadrukkelijk onderdeel van de opstelling van het Masterplan. De opgenomen bedragen in dit Uitvoeringsprogramma zijn te zien als voorlopige reserveringen, die mogelijk nog opgehoogd kunnen worden.

G2.1 *Masterplan Zuidrand aan de Delta*

In het Masterplan wordt het toeristisch profiel van de Zuidrand aan de Delta geconcretiseerd en wordt een gebiedsgerichte uitvoeringsstrategie uitgewerkt. Er zijn al diverse gemeentelijke projecten, die op elkaar afgestemd moeten worden. In het Ruimtelijk Plan zijn nieuwe projecten aangekondigd voor de kreekverbinding tussen Piershil en Numansdorp, voor een toeristisch-recreatieve dijkas tussen Piershil en 's-Gravendeel en voor het knooppunt Strijensas-Mariapolder. Voor de uitvoering zal worden aangehaakt bij bovenregionale projecten zoals het Nationale Deltaprogramma en het Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta.

G2.2 *Ontwikkeling Tiengemeten*

Tiengemeten is momenteel de grootste toeristische attractie van de Hoeksche Waard en men verwacht jaarlijks tot 60.000 bezoekers. Extra maatregelen zijn nodig voor de opvang van deze bezoekers, zowel op het eiland als langs de toevoerroutes. Deze zullen samen met de Vereniging Natuurmonumenten, beheerder van het eiland, worden uitgevoerd. Gedacht wordt aan de plaatsing van steqi's, de aanleg van een natuurspeeltuin, de inrichting van rustpunten en de opstelling van een educatieprogramma. Er zijn zowel inrichtingskosten als exploitatiekosten. Natuurmonumenten zal een deel van de projectkosten bijdragen.

G2.3 *Project Swaneblake*

Dit is een lopend project voor de herontwikkeling van het havenkanaal van Piershil, in combinatie met natuur- en recreatie-ontwikkeling en herstructurering van de dorpskern. Nader haalbaarheidsonderzoek en planontwikkeling zijn nog nodig.

G2.4 *Opwaardering Hitsertse Kade Zuid-Beijerland*

Het huidige jachthaventje aan de Hitsertse Kade zal opgewaardeerd worden tot een hoogwaardig dagrecreatieterrein en toeristisch knooppunt in de Zuidrand aan de Delta.

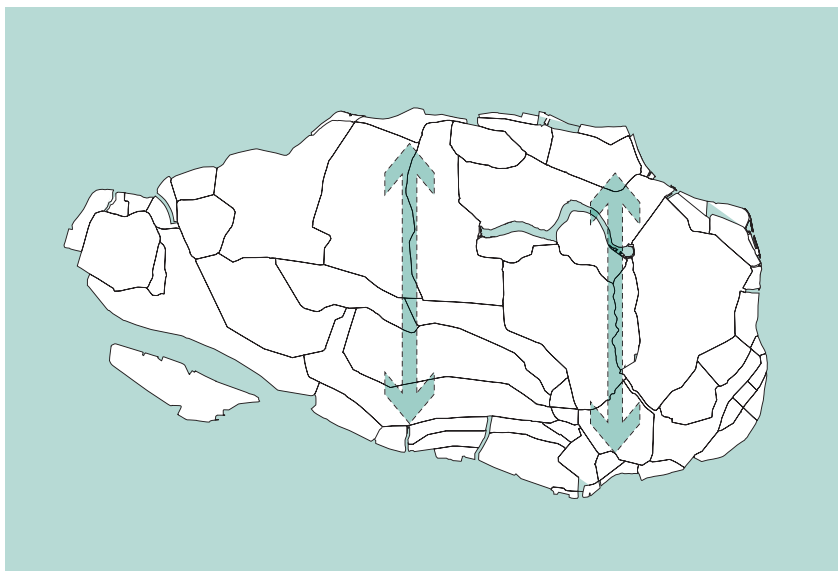
G2.5 *Nautisch Centrum Numansdorp*

Numansdorp wordt het regionale Nautisch Centrum, met een toeristische jachthaven en bijzondere verblijfsrecreatieve voorzieningen direct aan het water. Dit wordt gecombineerd met natuurontwikkeling, dijkversterking en woningbouw.

3.3 Noord-zuidverbindingen

In de Structuurvisie zijn de twee recreatieve dijkassen aangegeven die het Regiopark Noordrand verbinden met de Zuidrand aan de Delta. Ook de ontwikkeling van deze dijkassen is een opgave voor integrale gebiedsontwikkeling. Er is onder meer afstemming nodig met infrastructuurmaatregelen en met voorgenomen bouwplannen langs de dijken en de havenkanalen.

Op korte termijn is in ieder geval een uitgewerkt ruimtelijk kader nodig voor een dergelijke afstemming, in de vorm van een Masterplan met een bijbehorende uitvoeringsstrategie. Op langere termijn kunnen zelfstandige uitvoeringsprojecten worden gestart voor de noord-zuidverbinding Oud-Beijerland-Numansdorp en de noord-zuidverbinding Puttershoek-Strijensas.

G3.1 Masterplan Noord-zuidverbindingen

Het Masterplan moet voorzien in een goede afstemming van lopende en voorgenomen projecten en andere ruimtelijke ontwikkelingen langs de twee recreatieve en historische noord-zuidverbindingen uit het Ruimtelijk Plan. Daarvoor moet er meer duidelijkheid komen over de nagestreefde ruimtelijke kwaliteiten en de bijbehorende maatregelen. Voor nieuwe bebouwing aan de dijken worden specifieke beeldkwaliteitsrichtlijnen opgesteld, bijvoorbeeld voor een modern maar wel streekeigen type dijkhuis. Mogelijke inrichtingsmaatregelen zijn het downgraden voor doorgaand autoverkeer en het upgraden voor recreatief verkeer. Daarnaast kan gedacht worden aan het herstel van historische elementen, zoals monumentale boerderijen en dijkhuizen, de oude haven en het havenkanaal van Klaaswaal, en aan de ontwikkeling van passende recreatieve voorzieningen.

4. Monitoring en kwaliteitsborging

Monitoring en kwaliteitsborging zijn voorwaarden voor een goede afstemming tussen uitvoering en beleid. Dit geldt zowel voor leefbaarheid en economie als voor duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. Monitoring maakt het mogelijk om tijdig bij te sturen als de taakstellingen niet gehaald dreigen te worden. Door een systeem van kwaliteitsborging wordt ervoor gezorgd dat bij de uitwerking van gebiedsgerichte projecten de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap en de biodiversiteit voldoende aandacht krijgen.

Monitoring en kwaliteitsborging vragen om een continue inzet van de regio. Maar ook van Provincie, Rijk en Europa, want het gaat om bovenregionale beleidsdoelen. De benoemde projecten hebben een structureel karakter en brengen blijvende exploitatie- en organisatiekosten met zich mee.

4.1 Leefbaarheid en economie

Voor leefbaarheid en economie zijn in de Structuurvisie en in de Regionale Woonvisie diverse taakstellingen en toetsingscriteria opgenomen. In de nog op te stellen Sociaal-Economische Visie kunnen aanvullende taakstellingen en criteria worden ongenomen. Monitoring is belangrijk voor de volgende aspecten:

- woningbouw en leefbaarheid: migratiesaldo-o, verhouding inbreiding – uitbreiding, woningdifferentiatie, voorzieningenniveau
- bedrijven en economie: economische kerndoelen, taakstelling bedrijventerreinen (inclusief compensatie), regionale segmentering.

De kwantitatieve taakstellingen voor de woningbouw en de betreffende locaties zijn vastgelegd in de Structuurvisie. De taakstellingen voor woningdifferentiatie en leefbaarheid zijn vastgelegd in de Regionale Woonvisie. Onderdeel van het monitoringprogramma zijn ook afspraken over hoe gehandeld moet worden als er afgeweken wordt van de overeengekomen taakstellingen.

De ruimtelijke kaders wat betreft oppervlakten en locaties van nieuwe bedrijventerreinen zijn eveneens vastgelegd in de Structuurvisie. De economische kerndoelen, de gewenste segmentering van bedrijventerreinen en de doelen en randvoorwaarden voor functiemenging worden uitgewerkt in de Sociaal-Economische Visie.

Voor de uitvoering van de monitoring zijn twee projecten benoemd.

M1.1 Woningbouwmonitor

Dit monitoringprogramma moet bijhouden dat:

- het voorzieningenniveau en de leefbaarheid in de kernen op het gewenste peil blijven
- er niet meer woningen worden gebouwd dan noodzakelijk voor migratiesaldo-0
- minimaal 60% van de nieuwe woningen wordt gebouwd in inbreiding en afronding
- de overeengekomen verdeling van de woningbouw over de gemeenten en de kernen wordt aangehouden
- er op de juiste plaatsen voor de juiste doelgroepen wordt gebouwd.

De precieze opzet van het monitoringprogramma moet nog worden uitgewerkt. Aansluiting zal worden gezocht bij de Provinciale Woningbouwmonitor.

M1.2 Bedrijvenmonitor

Dit monitoringprogramma moet bijhouden dat:

- de economische ontwikkeling en de werkgelegenheid in de verschillende sectoren niet achterblijft bij de regionale doelen
- er voldoende bedrijventerreinen ontwikkeld worden om te voldoen aan de vraag
- de juiste bedrijven op de juiste plek terecht komen, dat wil zeggen grote, regionale bedrijven op het regionale bedrijventerrein, kleinere, lokale bedrijven op lokale bedrijventerreinen en passende, kleinschalige bedrijven in gebieden met gemengde functies.

De opzet van het monitoringprogramma is te zien als een uitwerking van de Sociaal-Economische Visie.

4.2 Duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit

Ook voor duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit zijn in de Structuurvisie duidelijke kaders en doelen geformuleerd. Dit mede op basis van het Actieplan Biodiversiteit Fase 2 (zij bijlage 5). In het op stellen Actieplan Energie en Klimaat kunnen aanvullende kaders en doelen worden opgenomen.

Binnen de Hoeksche Waard is inmiddels een goed functionerend netwerk opgebouwd rond de functionele agrobiodiversiteit. De regio vervult op dit gebied een voorhoedefunctie. Ook op het gebied van burgerparticipatie en educatie is al veel bereikt. Met het Actieplan Biodiversiteit Fase 2 is gekozen voor een voortzetting en een verbreding van de biodiversiteitsaanpak. Die verbreding houdt in dat ook bij de ontwikkeling van woon- en werkgebieden meer rekening wordt gehouden met de eisen van biodiversiteit. Dit is noodzakelijk om te kunnen voldoen aan onze internationale verplichtingen en om het economisch en maatschappelijk draagvlak te vergroten. Met de aanstelling van een Biodiversiteitsaanjager (m/v) wordt hier invulling aan gegeven.

Een goede monitoring is essentieel om ervoor te zorgen dat de taakstellingen voor duurzame energie en biodiversiteit worden gehaald. Hiervoor zijn gerichte projecten benoemd. Voor de borging van de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap zijn aanvullende inspanningen nodig. Voorgesteld om hiervoor een 'kwaliteitsteam' in te stellen. Dit is een apart project.

M2.1 Energiemonitor

Dit monitoringprogramma moet bijhouden dat:

- er voldoende geïnvesteerd wordt in duurzame energie om de doelstelling van 20 % in 2020 te halen
- er voldoende geanticipeerd wordt op een verdere toename van het aandeel duurzame energie na 2020

Uit het voorgenomen Actieplan Energie en Klimaat moet blijken welke vormen van duurzame energie het meest geschikt zijn voor de Hoeksche Waard. De feitelijke uitvoering zal grotendeels door particuliere investeerders gebeuren, bijvoorbeeld in combinatie met woningbouw, de ontwikkeling van bedrijven-terreinen, de aanleg van nieuwe kassen of de bouw van windturbines. Juist door de afhankelijkheid van particuliere investeerders en de vele verschillende vormen van duurzame energie is een goede monitoring noodzakelijk om te kunnen beoordelen of de regionale doelstelling wordt gehaald. Bovendien zal tijdig bijgestuurd moeten worden als de investeringen achterblijven. In dat geval zullen extra stimuleringsmaatregelen getroffen moeten worden. In het monitoringsprogramma zullen daarvoor tussentijdse ijkpunten worden aangegeven.

M2.2 Kwaliteitsteam

In het advies van de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit Zuid-Holland over de rode contouren (oktober 2009) wordt de provincie uitgenodigd om samen met de regio een 'kwaliteitsteam' in te stellen voor de Hoeksche Waard. Dit kwaliteitsteam zou moeten bestaan uit onafhankelijke deskundigen uit de wereld van het ruimtelijke ontwerp, mogelijk aangevuld met deskundigheid van planexploitatie en van historische geografie. Het team zou de woningbouwplannen in een vroege fase van samenstelling kunnen inspireren en er richting aan geven. Tevens zou het team het lokaal bestuur kunnen bijstaan bij de selectie van adviesbureaus en architecten.

In de Structuurvisie is aangegeven dat de reguliere welstandstoetsing zal worden uitgebreid tot een integrale ruimtelijke toets, om te waarborgen dat bij de uitwerking van concrete plannen voldoende rekening wordt gehouden met de kernkwaliteiten van het landschap. Het door de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit Zuid-Holland voorgesteld kwaliteitsteam kan hier prima invulling aan geven. Naast woningbouwplannen zouden ook plannen voor nieuwe landgoederen of toepassingen van ruimte-voor-ruimte aan het kwaliteitsteam voorgelegd kunnen worden.

Dit project bestaat uit de opstelling van een protocol voor de werkzaamheden van het kwaliteitsteam en uit de feitelijke instelling en secretariële ondersteuning van het kwaliteitsteam. In het protocol zal onder meer worden vastgelegd welke type plannen moeten worden voorgelegd aan het kwaliteitsteam en in welk stadium van planvorming. Uitgangspunt is dat in principe alle plannen die van invloed zijn of kunnen zijn op de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap in een vroegtijdig stadium worden voorgelegd aan het kwaliteitsteam. Daarnaast kan het kwaliteitsteam op eigen initiatief advies uitbrengen. Tevens zal in het protocol worden aangegeven wat de status is van het advies en wat de consequenties zijn als hiervan afgeweken wordt.

M2.3 Biodiversiteitsmonitor

Dit project heeft als doel om tot een goede 'nulmeting' te komen van de huidige toestand van de biodiversiteit in de Hoeksche Waard en om een monitorsysteem te ontwikkelen en te onderhouden voor de toetsing van projectsultaten. Een dergelijk monitorsysteem is een belangrijk instrument voor beleidsevaluatie. Hierbij zal een regionale uitwerking worden gemaakt van de Europese biodiversiteitscriteria.

M2.4 Biodiversiteitsaanjager

De Biodiversiteitsaanjager Hoeksche Waard is het centrale aanspreekpunt voor alle plannen en projecten op het gebied van biodiversiteit en een actieve bemiddelaar als het gaat om de toepassing van biodiversiteitsbevorderende maatregelen. Hij onderhoudt contacten met alle gemeenten, beheerders, onderzoeksinstituten, maatschappelijke organisaties, VVV, pers, vrijwilligers en initiatiefnemers van projecten. Hij zorgt ervoor dat biodiversiteit steeds op de agenda staat bij bestuur en politiek en organiseert de jaarlijkse 'biodiversiteitsdag'. En hij trekt aan de bel als er iets mis gaat in projecten of als de afgesproken doelen niet gehaald dreigen te worden. Geen plan wordt uitgevoerd zonder goedkeuring van de Biodiversiteitsaanjager. Dat is een full time job en daar zal dus minimaal één fte voor beschikbaar moeten worden gesteld, vanuit het SOHW, aangevuld met een bijdrage van Provincie, Rijk en Europa. De Biodiversiteitsaanjager zou een eigen plek kunnen krijgen in het Nationaal Landschapscentrum Hoeksche Waard.

5. Regionale financiering

Voor de financiering van de projecten zijn verschillende bronnen beschikbaar. Naast inzet van middelen uit het regiofonds is voor veel projecten cofinanciering mogelijk door provincie, Rijk en Europa. De regiobijdrage kan zo vaak verdubbeld of zelfs verviervoudigd worden.

Per project is een inschatting gemaakt van de kosten en van de mogelijkheden voor cofinanciering. Voor wat betreft cofinanciering door de provincie is het voornemen om hierover apart uitvoeringsafspraken te maken (zie hoofdstuk 6). Daarnaast zullen per project meer concrete financieringsafspraken moeten worden gemaakt, ook met eventuele andere cofinanciers.

Tevens is een inschatting gemaakt van de te verwachten inkomsten in het regiofonds. Dit bepaalt de hoogte van de regiobijdrage. De totale projectkosten voor het SOHW mogen niet hoger zijn dan de te verwachten inkomsten in het regiofonds. Binnen dit uitgangspunt hebben een prioritering en fasering van de projecten plaatsgevonden. Het resultaat daarvan is weergegeven in de projectentabel in bijlage 1.

5.1 Beschikbaar budget

Voor de regionale financiering van projecten uit het Uitvoeringsprogramma wordt een Regiofonds ingesteld. Dit is op 14 april 2009 door het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard besloten. De precieze invulling is uitgewerkt in een aparte verordening.

Uitgangspunt van de verordening is dat de onderscheiden gemeenten een vaste bijdrage (naar inwoneraantal) en een variabele bijdrage (gekoppeld aan nader in de Verordening omschreven rode ontwikkelingen) afdragen aan een gezamenlijk fonds. Het fonds zal worden beheerd door de het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard.

De huidige bijdrage per inwoner bedraagt 2,28 euro per jaar. Deze zal de komende jaren niet worden verhoogd anders dan voor indexering. Voor het bepalen van de hoogte van de variabele gemeentelijke bijdrage zijn verschillende typen rode ontwikkelingen onderscheiden. Per type ontwikkeling zijn de risicofactoren en de hoogte van de bijdragen bepaald. Daarnaast is sprake van een aantal aanvullende bijdragen uit diverse budgetten. De incidentele bijdrage uit de zogenaamde BWS-reserve bedraagt ongeveer 1 miljoen euro. Ook de reserve LRT, de gemeentelijke NME-bijdragen, veergelden en de gereserveerde middelen voor de uitvoering van de Regionale Woonvisie zullen als bijdragen in het regiofonds worden gestort.

De vulling van het Regiofonds zal gefaseerd plaatsvinden, waarbij geleidelijk het aandeel van de bijdrage uit rode ontwikkelingen kan toenemen. Voor de periode 2010-2014 worden nog geen afdrachten aan het regiofonds verwacht uit lokale rode ontwikkelingen, omdat de planvorming voor deze ontwikkelingen in veel gevallen al in een te vergevorderd stadium is.

In de tabel in bijlage 1 is een voorlopig overzicht van de te verwachten inkomsten in het regiofonds opgenomen, met een verdeling over de perioden 2010, 2011/2012 en 2013/2014. Totaal wordt voor de totale uitvoeringsperiode een bedrag van ruim 3,8 miljoen verwacht.

5.2 Kosten en baten

In de projectformats is een raming van de projectkosten opgenomen, onderscheiden naar eenmalige investeringskosten en terugkerende exploitatiekosten. Voor diverse projecten zijn in het verleden al projectplannen opgesteld en budgetten vastgesteld of subsidies aangevraagd. Deze zijn overgenomen in dit Uitvoeringsprogramma. Voor andere projecten is dat nog niet het geval en is volstaan met een globale kostenraming of budgetbepaling. Tevens is per project aangegeven wat de hoogte van de regiobijdrage is, soms nog onderverdeeld naar SOHW en andere regionale partijen, en van de te verwachten cofinanciering. Voor zover hier nog geen afspraken over zijn gemaakt, is de hoogte van de cofinanciering ingeschat op basis van een subsidiescan door de Dienst Landelijk Gebied (zie hoofdstuk 6).

Totale kosten per fase

De tabel in bijlage 1 geeft een overzicht van de projectkosten. Er is een fase-ring aangebracht in de perioden 2010, 2011/2012 en 2013/2014. De geraamde kosten voor de uitvoeringsperiode 2010-2014 bedragen:

- sectorale programma's: totaal ca. 11,8 miljoen, bijdrage SOHW ca. 2,9 miljoen
- integrale gebiedsontwikkeling: totaal ca. 1,6 miljoen, bijdrage SOHW ca. 0,7 miljoen
- monitoring en kwaliteitsborging: totaal ca. 0,7 miljoen, bijdrage SOHW ca. 0,3 miljoen
- totale Uitvoeringsprogramma: totaal ca. 14,2 miljoen, bijdrage SOHW ca. 3,8 miljoen

Apparaatskosten

De interne apparaatskosten zijn nog niet meegenomen in de kostenramingen bij de verschillende projecten. Wel zijn de projectgebonden organisatiekosten opgenomen. Voor apparaatskosten moet rekening worden gehouden met een bedrag in de orde van grootte van 10% van de totale projectkosten. Voor een deel kunnen deze worden opgevangen door inzet van uren van de Dienst Landelijk Gebied (zie paragraaf 6.3).

Fasering

De fasering en ook de budgettering voor de verschillende projecten is afgestemd op het beschikbare budget. Omdat met name voor 2010 een tekort dreigde en om de voortgang van lopende projecten niet in gevaar te brengen, zijn enkele nieuwe projecten doorgeschoven naar volgende uitvoeringsperiodes. In de jaarlijkse werkprogramma's kan bijstelling plaatsvinden, afhankelijk van de voortgang en de feitelijke financieringsmogelijkheden.

Economische baten voor de regio

Algemene conclusie is dat met het regiofonds naast de voortzetting van lopende projecten een aantal strategische nieuwe projecten gestart kan worden, waarbij maximaal gebruik kan worden gemaakt van de mogelijkheden van cofinanciering. Een verdrievoudiging van de regiobijdrage lijkt mogelijk: dat wil zeggen dat van elke euro die de regio investeert er twee euro's extra het gebied inkomen. Daarnaast leveren de projecten directe en indirecte economische baten op voor de regio: de verbetering van het woon- en leefklimaat vertaalt zich bijvoorbeeld in een stijging van de waarde van het onroerend goed, maar ook in een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor ondernemers. Door de investeringen in het toeristisch profiel en de naamsbekendheid van de Hoeksche Waard zullen de bestedingen in de toeristische sector naar verwachting toenemen en ontstaan extra kansen voor recreatie-ondernemers. Uit de uitgevoerde Maatschappelijke Kosten Baten Analyse van investeringen in de groenblauwe structuur is gebleken dat deze veel spin off opleveren voor de economie. Maar ook projecten zoals de Sociaal-Economische Visie, het Plan van Aanpak duurzame glastuinbouw en het Regionaal Verkeer- en Vervoersplan zijn uiteraard van groot belang voor de economie van de regio. Met de projecten uit het Uitvoeringsprogramma is geprobeerd om een evenwichtige invulling te geven aan de drieledige hoofddoelstelling van de Structuurvisie, namelijk het verbeteren van de leefbaarheid, de economische vitaliteit en de ruimtelijke kwaliteit.

5.3 Doorkijk na 2014

Van de totale kosten van ca. 14,2 miljoen bestaat ca. 9,1 miljoen uit eenmalige investeringskosten en ca. 5,1 uit terugkerende exploitatiekosten. Voor de bijdrage van het SOHW is die verhouding ongeveer hetzelfde, dat wil zeggen 2,3 miljoen investering en 1,5 miljoen exploitatie. De exploitatiekosten zullen na 2014 doorlopen en waarschijnlijk verder toenemen. Rekening moet worden gehouden met gemiddeld 400.000 à 500.000 euro per jaar (uitgaande van een blijvende externe bijdrage). Daarnaast zullen na 2014 uiteraard ook nog investeringen in de inrichting nodig zijn, voor de feitelijke uitvoering van de plannen die in de komende jaren worden gemaakt. De huidige ILG-subsidies lopen na 2013 af en het is nog onduidelijk hoe toekomstige regelingen eruit zullen zien. Het is dus ook onduidelijk welke mate van cofinanciering nog te verwachten is. Het verdient aanbeveling om tijdig in te spelen op de ontwikkeling van kosten en financieringsstromen. Naar verwachting zullen met name thema's als klimaatadaptatie, biodiversiteit en duurzaamheid in de toekomst meer middelen gaan genereren. Diverse projecten uit het Uitvoeringsprogramma hebben al betrekking op deze thema's.

Raming exploitatiekosten na 2014

Soort kostenpost	(minimale) kosten per jaar	opmerkingen
Exploitatie L,R&T regulier	€ 280.000	excl. Indexering
Servicepunt Nieuwendijk	€ 7.500	huurbijdragen
Loket GBD	€ 25.000	0,5 FTE/ 50% subsidie?
Monumentenloket	€ 25.000	0,5 FTE/50% subsidie
Regio bijdragen GBD	pm	
Regio bijdragen Stimuleringsregeling duurzame energie	pm	
Regiobijdragen B&O cultuurhistorische objecten	pm	
Monitoring & kwaliteitsborging	€ 82.000	50% subsidie?
Totaal	€ 419.500	gemid. € 5,00 per HW inwoner (incl. € 2,28)

Toelichting

1. Uitgangspunt is dat de extra kosten voor het onderhoud van de kreken, bermen, dijkenbeplanting onderhoud, agroranden, fijnmazig netwerk ed. ondergebracht worden in de regeling GBD
2. PM posten moeten nader ingevuld worden tussen 2012-2014
3. Indien er geen subsidie beschikbaar komt worden de minimale kosten geschat op € 551.500 (€ 6,40 per HW inwoner, incl € 2,28)

6. Gewenste provinciale bijdrage

De regio wil op basis van dit Uitvoeringsprogramma, dat beschouwd kan worden als een integraal gebiedsprogramma, nadere afspraken maken met de provincie over de inzet van provinciale middelen voor het domein Vitaal Platteland. Het gaat dan om de meerjarige inzet van gelden vanuit POP2, PMJP en het ILG-budget voor Nationale Landschappen, en waar mogelijk aanvullende middelen vanuit andere beleidskaders. Dit zou kunnen in het kader van toekomstige regionale uitvoeringsafspraken over de uitvoering van de Provinciale Structuurvisie en de Structuurvisie Hoeksche Waard.

Voor de regio is het voordeel van dergelijke afspraken dat zij meer zekerheid krijgt dat een project ook gefinancierd zal worden. De provincie krijgt meer zicht op de besteding van de budgetten en de spreiding over de jaren. Om deze afspraken te kunnen maken, zijn door de Dienst Landelijk Gebied alle projecten beoordeeld op kansrijkheid om in aanmerking te komen voor de verschillende financieringsstromen. Dit is afgezet tegen de beschikbare budgetten. Ook is een inschatting gemaakt hoe de spreiding over de jaren zal zijn.

6.1 Beschikbare geldstromen

In nevenstaande tabel zijn de mogelijke bijdragen voor het Uitvoeringsprogramma vanuit de verschillende 'groene' subsidieregelingen samengevat. De bedragen zijn gebaseerd op de huidige subsidievoorwaarden en een inschatting van het aandeel van het totale budget dat voor de Hoeksche Waard beschikbaar is.

Voor de beschikbare budgetten is een ondergrens en een bovengrens aangegeven. De ondergrens wordt daarbij bepaald door redelijkerwijs te bepalen welk budget beschikbaar is voor de Hoeksche Waard en welk budget voor andere projecten en gebieden in de provincie. De bovengrens is een ingeschat maximum, dat beschikbaar kan komen als andere gebieden sterk achter blijven met het aanvragen van financiering. Tot nu toe heeft de Hoeksche Waard hierin een flinke voorsprong, maar dit kan natuurlijk de komende jaren gaan veranderen. Voor de Hoeksche Waard is het dus van belang om deze voorsprong te blijven behouden en door te gaan met het aanvragen van projecten.

Subsidievorm	Beschikbare budgetten (inclusief cofinanciering)	
	Ondergrens	Bovengrens
POP2	1,7 mln	3,4 mln
ILG budget voor Nationaal Landschap Hoeksche Waard	1,5 mln	3,0 mln
Leader	0,4 mln	0,6 mln
ASV projectsubsidie , Akkerrandenregeling	1,3 mln	1,3 mln
SLG art. 156 groenblauwe diensten	0,05 mln (50.000)	0,05 mln (50.000)
Fietsknooppunten/recreatieve routes (via fietspadenplan provincie)	0,2 mln	0,4 mln
Overig, o.a. wandelpadenplan provincie	0,1mln	0,2 mln
Totaal	5,25 mln	8,95 mln

POP2 = Europese geldstroom: Plattelands Ontwikkelings Programma

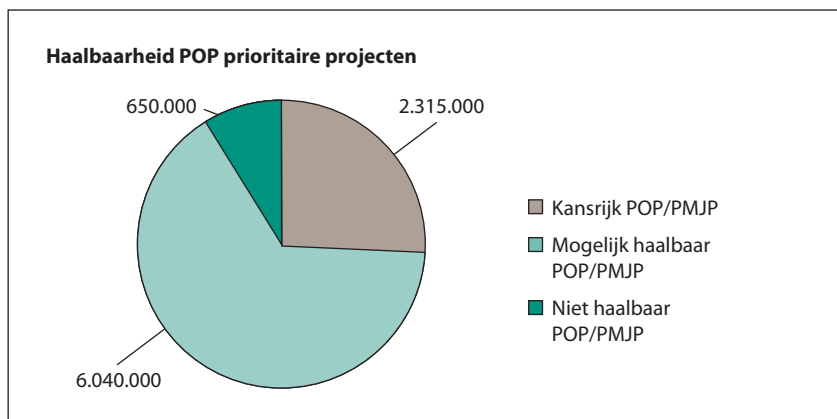
PMJP = Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk Gebied 2007-2013

ILG = Nationale geldstroom: Investeringsbudget Landelijk Gebied, onder andere voor Nationale Landschappen

Hieronder wordt een aantal geldstromen nader toegelicht.

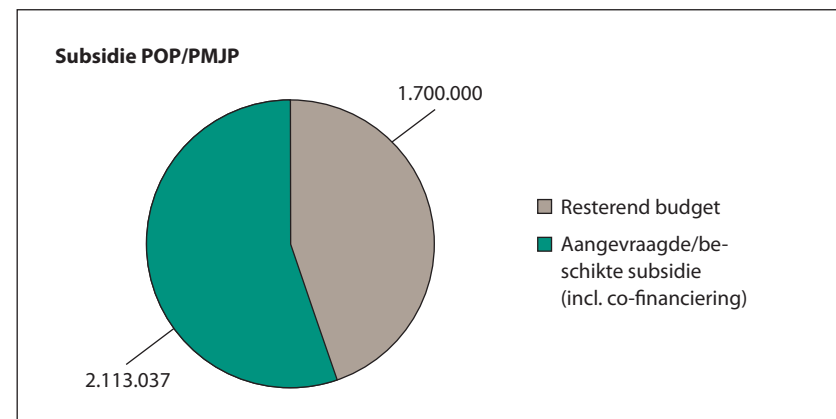
Inzet van POP-2 gelden (Plattelands Ontwikkelings Programma)

Vanuit de Europese POP-geldstroom is er 50% cofinanciering beschikbaar; de provincie zet hier 25% financiering vanuit het PMJP (Provinciaal Meerjaren Programma) tegenover, omdat de Hoeksche Waard prioritair gebied is. Alle projecten zijn beoordeeld op kansrijkheid voor de inzet van POP-gelden. Projecten die als 'groen' beoordeeld werden zijn kansrijk, 'witte' projecten niet (zie tabel bijlage 1). Voor projecten die 'geel' scoorden, geldt dat zij mogelijk haalbaar zijn, maar dat wel nog nader onderzocht moet worden of de inhoud passend te maken is op de POP doelen, of dat er nog (veel) inspanning gepleegd moet worden om het project uitvoerbaar te krijgen voor 2013. Dit leidde in eerste instantie tot het volgende beeld.

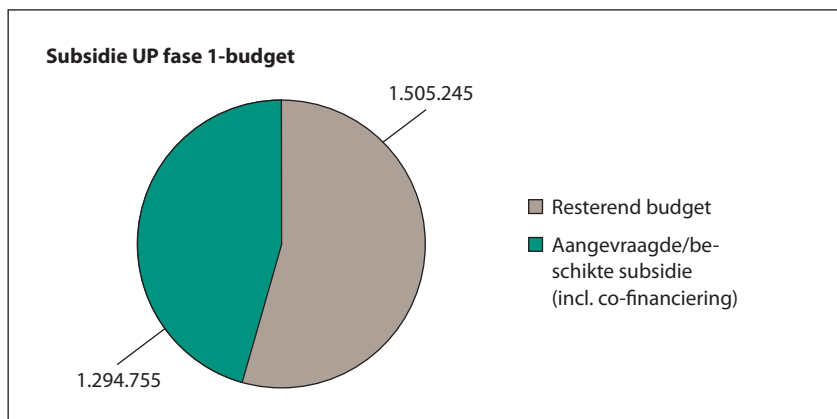
Ook is in beeld gebracht wat het resterende budget is. Voor een flink deel van het budget van de Hoeksche Waard is er al een beschikking afgegeven of lopen er nu aanvragen.

De 1,7 miljoen resterend budget is een indicatieve ondergrens. Dit is sterk afhankelijk van de concurrentie van andere gebieden. Die blijven tot nu toe achter bij de Hoeksche Waard. Mogelijk dus dat in 2012/2013 het beschikbare budget nog gaat oplopen.

Inzet van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG-budget) voor Nationale Landschappen

Voor alle Nationale Landschappen heeft het Rijk budget vrijgemaakt voor de ontwikkeling van deze gebieden. In 2007 is het UP Nationaal Landschap Hoeksche Waard, fase 1 gemaakt. Het totale beschikbare budget voor de Hoeksche Waard is ca € 2,8 miljoen. Hiervan wordt 50% door het Rijk gefinancierd, 25% door de provincie en 25% door de regio. Ook van dit budget is een flink deel al uitgegeven of aangevraagd in de periode 2007-2009. De projecten in het UP zijn ook voor deze geldstroom gescand op kansrijkheid om voor het resterende budget in aanmerking te komen. Een deel van deze projecten waren overigens al opgenomen in het UP Nationaal Landschap fase 1.

Inzet van Leader (POP as 4)

Een deel van de POP gelden wordt ingezet via de Leader-aanpak. Dit is een aanpak waarbij veel ruimte is voor kleinschalige, lokale initiatieven en de stimulering en beoordeling van de projecten ook door de regio zelf gebeurt. Voor deze regio is dit georganiseerd via een Plaatselijke Groep van Leader, voor de Zuid-Hollandse Eilanden. Dit gebied omvat Goeree-Overflakkee, Voorne- Putten en de Hoeksche Waard. In de afgelopen jaren heeft het Samenwerkingsorgaan hier ook een aantal aanvragen gedaan. In de programmering is gekozen voor een aantal projecten die goed bij deze aanpak aansluiten. Deze programmering zal in een later stadium besproken worden met de plaatselijke groep.

Overige financieringsbronnen

Naast bovenstaande middelen die wat breder inzetbaar zijn, zijn er ook nog een aantal specifieke financieringsbronnen die inzetbaar zijn:

- Voor de uitvoering van de akkerranden wordt gebruik gemaakt van een specifieke projectsubsidie in de ASV, artikel 169 de Akkerrandenregeling. Hierbij wordt 70% van het budget gefinancierd door de provincie en 30% door het Waterschap.
- Voor groenblauwe diensten kan gebruik worden gemaakt van artikel 156 in de SLG.

- Voor bebording en informatievoorziening van recreatieve fietspaden kan gebruik worden gemaakt van het fietspadenplan, met een subsidie van circa 50 %. De aanleg van de paden zelf valt buiten de begroting van dit Uitvoeringsprogramma, omdat deze aanleg geregistreerd wordt door het Waterschap. De aanleg van de paden wordt voor maximaal 100% gefinancierd voor de provincie. In het fietsplan van de provincie is voor de aanleg van recreatieve paden (de infrastructuur) in de Hoeksche Waard € 8,5 miljoen euro gereserveerd. Bron: Zuid-Holland Méér op de fiets, fietsplan 2008.
- De provincie heeft ook een wandelpadenplan, waarbij mogelijk cofinanciering beschikbaar komt.

6.2 Geschikte projecten en fasering

Het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard heeft, na overleg met de provincie, een selectie gemaakt van projecten en kosten waarvoor cofinanciering van de provincie wordt gevraagd. Een overzicht hiervan is opgenomen in bijlage 2.

De selectie is tot stand gekomen op basis van de volgende criteria

- De beschikbare budgetten bij elke geldstroom zoals in paragraaf 6.1 toegelicht
- Geschiktheid van het project voor elke geldstroom zoals in paragraaf 6.1 toegelicht
- Uitvoerbaarheid van het project voor 2014

Het laatste criterium houdt in dat het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard en de Dienst Landelijk Gebied zeer kritisch hebben gekeken naar de uitvoerbaarheid: zijn de projecten uitvoerbaar voor 2014, met andere woorden is het realistisch dat de middelen daadwerkelijk benut worden? Hierbij is onder andere gebruik gemaakt van de kennis van de Dienst Landelijk Gebied over een realistische fasering van projecten en een risicosessie.

Dit heeft geleid tot een bijstelling van de oorspronkelijke budgetten.

De selectie geeft, ook na toepassing van deze criteria, nog steeds een ambitieus beeld. De totale budgetten zitten boven de minimaal beschikbare budgetten en in een enkel geval boven de maximaal beschikbare budgetten. Nader prioriteren is echter geen goede keuze. Er is geen inhoudelijke aanleiding meer voor, en op deze manier houdt het Samenwerkingsorgaan maximale ruimte om in te spelen op vrijkomende budgetten.

De selectie is ook gefaseerd in de tijd, waarbij rekening is gehouden met de fasering van het totale Uitvoeringsprogramma.

De bijdrage van de regio is in deze overzichten niet altijd nader uitgesplitst bijdragen van regiofondsen, het Waterschap, Groenbeheer of andere partijen. Hiervoor wordt verwezen naar de begroting van het totale Uitvoeringsprogramma.

Tenslotte nog 3 noties

Recent is bekend geworden dat de komende jaren landelijk ongeveer € 150 miljoen extra gelden beschikbaar komen voor landbouwactiviteiten die bijdragen aan innovatie, klimaat, landschap, biodiversiteit, waterbeheer, hernieuwbare energie en breedbandinternet op het platteland. De Europese Unie (EU) draagt ongeveer € 110 miljoen bij en Rijk en provincies samen zo'n € 40 miljoen. Dit is nog niet verwerkt in deze programmering, omdat op dit moment nog niet geheel duidelijk is hoe dit geld beschikbaar zal komen. Bij de uitvoering van de projecten in het UP is dit echter een belangrijk aandachtspunt.

Van de € 110 miljoen is ca € 30 miljoen beschikbaar voor akkerrandenbeheer. Verder komt ongeveer € 70 miljoen beschikbaar voor innovatie, klimaatmaatregelen, hernieuwbare energie en waterbeheer. Daarmee wordt bijvoorbeeld de verdere ontwikkeling van precisielandbouw gestimuleerd. Met bijna € 18 miljoen zullen investeringen worden gestimuleerd om op landbouwgronden de waterkwaliteit verder te verbeteren. Het gaat dan bijvoorbeeld om de aanleg van bufferstroken langs water en maatregelen om water langer vast te hou-

den. Energieproductie op basis van biomassa - (resten van) planten - krijgt een belangrijke impuls doordat hiervoor € 15 miljoen is gereserveerd. En tenslotte komt voor het verbeteren van de toegang tot breedbandinternet op het platteland de komende jaren ruim € 0,5 miljoen beschikbaar.

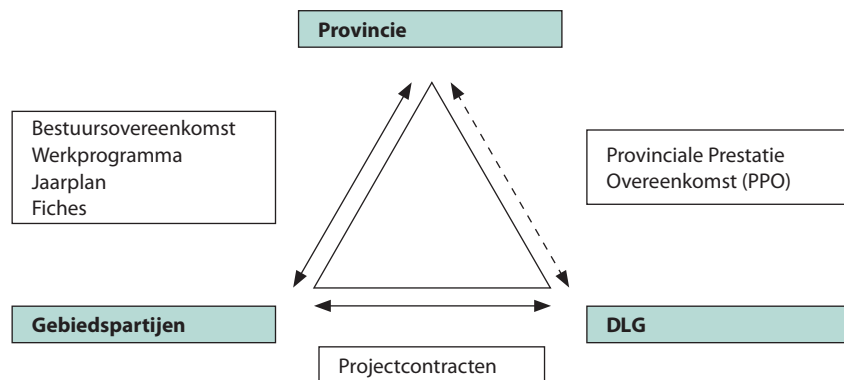
De inschatting van het beschikbare budget voor herstelprojecten aan cultuurhistorisch waardevolle gebouwen en landschapselementen is flink naar beneden bijgesteld. Van oorspronkelijk € 1 mln naar € 0,4 mln. De aanleiding hiervoor is dat er alleen POP financiering wordt versterkt voor gebouwen en elementen die onderdeel zijn van de Cultuurhistorische Hoofd Structuur (CHS). Een groot deel van de objecten in de Hoeksche Waard valt hier buiten. Hierin zit overigens wel een tegenstrijdigheid met de Provinciale Structuurvisie, waarin is aangegeven dat cultuurhistorie prioriteit heeft. De regio zal er bij de provincie op aandringen dat meer budget voor cultuurhistorie beschikbaar wordt gesteld.

Voor een aantal projecten is de verwachting dat de provincie in 2010 inzet van DLG ter beschikking stelt. Het gaat dan om de Binnenbedijkte Maas, Kreekenproject en Groenblauwe Diensten. Mocht dit niet beschikbaar komen, dan moeten de ramingen naar boven worden bijgesteld, omdat dan externe inhuur noodzakelijk is om de projecten te kunnen uitvoeren.

6.3 Inzet van Dienst Landelijk Gebied

Het Samenwerkingsorgaan kan bij de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma overwegen om DLG in te zetten, vanwege haar kennis van gebiedsontwikkeling. De rol van DLG kan liggen bij het uitvoeren van concrete projecten, maar ook bij het programmamanagement van (delen van) het UP. Het Samenwerkingsorgaan kan DLG zelf inhuren via betaalde opdrachten en/of kan met de provincie afspraken maken over het beschikbaar stellen van inzet van DLG.

Voor het realiseren van ILG/PMJP-prestaties in de periode tot en met 2013 kan de provincie inzet van de Dienst Landelijk Gebied ter beschikking stellen.

Sturingsmodel

Het gaat dan met name om programma's en projecten die uitvoering geven aan de doelen uit het PMJP. Het Nationaal Landschap Hoeksche Waard valt daarbij onder het deelprogramma Vitaal Platteland.

Voor de uitvoering van de doelen van de provincie en de inzet van DLG wordt daarbij sinds 2007 gewerkt volgens het bovenstaande sturingsmodel, het zogenaamde ILG model.

De provincie maakt afspraken met een gebiedspartij (zoals het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard) over de realisatie van doelen en de inzet van middelen (geld en inzet van DLG) via een bestuurlijke overeenkomst, een werkprogramma en een jaarplan. Het meerjarenprogramma met de jaaruitsnede voor 2010 is een uitwerking van zo'n werkprogramma. Bij voorkeur ligt hier een bestuurlijke overeenkomst tussen de provincie en het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard aan ten grondslag.

De afspraken over de inzet van DLG wordt vastgelegd in (jaarlijkse) fiches. Deze worden opgenomen in de Provinciale Prestatie Overeenkomst die de provincie jaarlijks met DLG afsluit. De gebiedspartij maakt nadere afspraken met DLG over de concrete resultaten en de aanpak in projectcontracten. Verantwoording

vindt plaats van de gebiedspartij naar de provincie, en van DLG naar de gebiedspartijen. Op het niveau van de PPO informeert DLG ook de provincie over de voortgang.

In 2009 is er voor het eerst op beperkte schaal inzet beschikbaar gekomen van DLG, om het Samenwerkingsorgaan te ondersteunen bij de opzet van het Uitvoeringsprogramma.

In 2010 wordt DLG waarschijnlijk ingezet op een aantal specifieke projecten die goed aansluiten bij de doelen van ILG en PMJP. Het gaat dan om de volgende projecten:

- Ontwikkeling Binnenbedijkte Maas
- Regeling Groenblauwe Diensten
- Kreekontwikkeling

Het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard wil de samenwerking met DLG de komende jaren uitbouwen. Om het voorliggende uitvoeringsprogramma maximaal te kunnen uitvoeren, is een grotere inzet van menskracht nodig dan nu beschikbaar in het projectbureau van het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard.

Het Samenwerkingsorgaan wil dan ook in overleg met de provincie treden of DLG de komende jaren ingezet kan worden voor de realisatie van gemeen-

Jaar	2010	2011	2012	2013
Inzet DLG	1400	2,5 fte	3 fte	3 fte

schappelijke doelen. Een eerste inschatting van de gevraagde inzet is als volgt:

In de loop van 2010 zal deze vraag nader worden onderbouwd en worden voorgelegd aan de provincie. Op dit moment werkt het Samenwerkingsorgaan aan een aanpassing van de eigen organisatie. De nadere onderbouwing wordt gedaan in samenhang met deze veranderingen in de eigen organisatie.

Bijlagen

Bijlage 1: projectenoverzicht en fasering

Bijlage 2: overzicht gewenste provinciale bijdrage

Bijlage 3: projecten Waterschap

Bijlage 4: projectformats

Bijlage 5: achtergronddocumenten

Bijlage 1: projectenoverzicht en fasering

		2010	2011-2012	2013-2014	Totaal SOHW
S. SECTORALE PROGRAMMA'S	S1. Wonen				
	S1.1 Toolbox nieuwe woonlandschappen		25.000	25.000	50.000
	S1.2 Dorpsrondjes en groene verbindingen	3.000	37.500	34.500	75.000
	S1.3 Uitvoering Woonvisie: programmering en actieplan	90.000			90.000
	Totaal	93.000	62.500	59.500	215.000
	S2. Werken				
	S2.1 Sociaal-Economische Visie en Actieplan	35.000			35.000
	S2.2 Pilotproject functiemenging in buitengebied		25.000		25.000
	S2.3 Plan van Aanpak duurzame glastuinbouw	20.000	60.000		80.000
	S2.4 Plan van Aanpak Agrocluster		25.000	25.000	50.000
	Totaal	55.000	110.000	25.000	190.000
	S3. Groenblauwe structuur				
	S3.1a Kreekontwikkeling NL/KRW	5.000	15.000	30.000	50.000
	S3.1b Kreekontwikkeling extra KRW*				0
	S3.2 Bomenbeheerplan*				0
	S3.3 Groenblauwe Diensten (incl. agroranden en fijnmazige dooradering)	65.000	130.000	217.500	412.500
	Totaal	70.000	145.000	247.500	462.500
	S4. Cultuurhistorie, archeologie en landschap				
	S4.1 Regionaal monumentenloket		12.500	12.500	25.000
	S4.2 Herstelprojecten cultuurhistorie	23.500	43.250	43.250	110.000
	S4.3 Erfbeplanting*				0
	S4.4 Streekmuseum*				0
	Totaal	23.500	55.750	55.750	135.000
	S5. Recreatie en toerisme				
	S5.1 Paden en routes	67.500	125.000	157.500	350.000
	S5.2 Fietsrondje om de waard		25.000	25.000	50.000
	S5.3 Toeristische veerdienst	20.000	120.000	140.000	280.000
	S5.4 Informatievoorzieningen en knooppunten	149.500	169.000	189.000	507.500
	S5.5 Kunst van het picknicken	0	12.500	18.750	31.250
	Totaal	237.000	451.500	530.250	1.218.750
	S6. Voorlichting en promotie				
	S6.1 Marketing en Promotie	29.250	58.500	61.000	148.750
	S6.2 Servicebalie Nieuwendijk	23.125	2.500	2.500	28.125
	S6.3 NME Programma (incl. NL-gids)	14.000	28.000	28.000	70.000
	S6.4 Logo / beeldmerk	10.000	20.000	20.000	50.000
	Totaal	76.375	109.000	111.500	296.875
	S7. Verkeer en Vervoer				
	S7.1 RVVP	42.500	42.500		85.000
	Totaal	42.500	42.500	0	85.000
	S8. Milieu en Energie				
	S8.1 Conferentie Energie en Klimaat		10.000		10.000
	S8.2 Actieplan Energie en Klimaat	20.000	70.000		90.000
	S8.3 Regionale verwerking biomassa		62.500	62.500	125.000
	S8.4 Pilotprojecten Duurzaam Bouwen		25.000	50.000	75.000
	Totaal	20.000	157.500	112.500	290.000
	Totaal	617.375	1.133.750	1.142.000	2.893.125

		2010	2011-2012	2013-2014	Totaal SOHW
G. INTEGRALE GEBIEDS-ONTWIKKELING	G1. Regiopark Noordrand	G1.1 Masterplan Regiopark Noordrand	100.000		100.000
		G1.2 Ontwikkeling Binnenbedijkte Maas	12.500	31.250	75.000
		G1.3 Inpassing Regionaal Bedrijventerrein		75.000	200.000
		G2.4 Impuls Recreatie en Toerisme Oud-Beijerland	6.250		6.250
		Totaal	118.750	106.250	156.250
	G2. Zuidrand aan de Delta	G2.1 Masterplan Zuidrand aan de Delta		50.000	50.000
		G2.2 Ontwikkeling Tiengemetten		62.500	62.500
		G2.3 Swaneblake	13.750	41.250	55.000
		G2.4 Opwaardering Hitsertse Kade		40.000	120.000
		G2.5 Nautisch Centrum Numansdorp	6.250		6.250
		Totaal	20.000	193.750	293.750
	G3. Noord-Zuidverbindingen	G3.1 Masterplan Noord-Zuidverbindingen		50.000	50.000
		Totaal	0	50.000	0
		Totaal	138.750	350.000	236.250
					725.000
M. MONITORING EN KWALITEITSBORGING	M1. Leefbaarheid en economie	M1.1 Woningbouwmonitor	15.000	15.000	15.000
		M1.2 Bedrijvenmonitor	15.000	15.000	15.000
		Totaal	30.000	30.000	30.000
	M2. Duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit	M2.1 Energiemonitor		15.000	15.000
		M2.2 Kwaliteitsteam	27.500	50.000	50.000
		M2.3 Biodiversiteitsmonitor		17.500	17.500
		M2.4 Biodiversiteitsaanjager		31.250	31.250
		Totaal	27.500	82.500	113.750
		Totaal	57.500	112.500	143.750
					313.750
		Totaal generaal	813.625	1.596.250	1.522.000
		Budgetraming Regiofonds	819.749	1.582.640	1.482.640
		Verschil	6.124	-13.610	-39.360
					-46.846

Totaal generaal	813.625	1.596.250	1.522.000	3.931.875
Budgetraming Regiofonds	819.749	1.582.640	1.482.640	3.885.029
Verschil	6.124	-13.610	-39.360	-46.846

Opbouw budgetraming Regiofonds				
Inwonerbijdrage	194.500	389.000	389.000	
NME	13.820	27.640	27.640	
Veer Puttershoek	55.500	111.000	111.000	
Reserve Groen Blauw UP LR&T 2010	31.241			
Reserve Groen Blauw prioriteitenlijst	119.688			
Reserve BWS	300.000	400.000	300.000	
Bijdrage regionaal bedrijventerrein		640.000	640.000	
Bijdrage lokale bedrijventerreinen en woningbouw				
Aanvullend budget tbv uitvoering Woonvisie	105.000	15.000	15.000	
Totaal	819.749	1.582.640	1.482.640	3.885.029

	cofinanciering beschikt of aangevraagd
	cofinanciering kansrijk
	cofinanciering onzeker
	* geen regiobijdrage uit regiofonds

Bijlage 2: overzicht gewenste provinciale bijdrage

Meerjarenoverzicht provinciale gelden					
POP-as 3	totaal	50% EU-bijdrage	25% Provincie	25% regio	Opmerkingen
S4.2 Herstelprojecten cultuurhistorie	400.000	200.000	100.000	100.000	
S4.4 Streekmuseum	1.615.000	807.500	403.750	403.750	
S5.1 Paden en routes	600.000	300.000	150.000	150.000	
S5.4 Informatievoorzieningen en knooppunten	450.000	225.000	112.500	112.500	
S5.5 De Kunst van het picknicken	125.000	62.500	31.250	31.250	
G2.b Ontwikkeling Tiengemeten	250.000	125.000	62.500	62.500	
S6.1 Marketing en Promotie	200.000	100.000	50.000	50.000	
S6.2 Servicebalie Nieuwendijk	185.000	92.500	46.250	46.250	
Totaal	3.825.000	1.912.500	956.250	956.250	
POP-as 4 = leader	totaal	50% EU-bijdrage	25% Provincie	25% regio	
S1.1/1.2 Toolbox Woonlandschappen/ dorpsrondjes	500.000	250.000	125.000	125.000	
S4.1 Regionaal monumentenloket	50.000	25.000	12.500	12.500	
Totaal	550.000	275.000	137.500	137.500	
UP NL-fase 1 = ILG-budget NL	totaal	50% Rijksbijdrage	25% Provincie	25% regio	
S3.1a Kreekontwikkeling KRW *	1.200.000	600.000	300.000	300.000	
G1.2 Ontwikkeling Binnenbedijkte Maas	300.000	150.000	75.000	75.000	
S3.2 Bomenbeheerplan	225.000	112.500	56.250	56.250	
S4.3 Erfbeplanting	100.000	50.000	25.000	25.000	
S3.3 Fijnmazige dooradering *	800.000	400.000	200.000	200.000	
S5.3 Toeristische veerdienst	400.000	200.000	100.000	100.000	onderdelen mogelijk bij Leader aanvragen
S6.1 Marketing en Promotie	155.000	77.500	38.750	38.750	onderdelen mogelijk bij Leader aanvragen
Totaal	3.180.000	1.590.000	795.000	795.000	
ASV projectsubsidie Akkerrandenregeling art. 169			70% provincie	30% waterschap	
S3.3 Project Akkerranden	1.254.900		930.000	375.000	
Totaal	1.254.900		930.000	375.000	
SLG artikel 156			50% provincie	50% regio	
S3.5 Regeling Groenblauwe Diensten	50.000		25.000	25.000	
Totaal	50.000		25.000	25.000	
Fietspadenplan	totaal	50% provincie	25% waterschap	25% regiofonds	
S5.2 Fietsrondje om de Waard**	400.000	200.000	100.000	100.000	alleen budget voor bewegwijzering en informatievoorziening
Totaal	400.000	200.000	100.000	100.000	
Wandelpadenplan			50% provincie	50% regio	
S5.1 Nader te bepalen projecten	200.000		100.000	100.000	
Totaal	200.000		100.000	100.000	

Totaal meerjarenoverzicht

9.459.900

3.977.500

3.043.750

2.488.750

Bijlage 3: projecten Waterschap

Overleg

Op 22 november 2009 en 12 december 2009 heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van het Waterschap Hollandse Delta en het Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard over de afstemming tussen het Uitvoeringsprogramma van de Structuurvisie en voorgenomen waterschapsprojecten. Het Waterschap heeft ten behoeve van het overleg van 12 december een overzicht gemaakt van KRW-projecten die mogelijk in aanmerking komen voor opname in het Uitvoeringsprogramma. Daarnaast is gesproken over de relatie met dijkversterkingen, weg- en fietsprojecten, stedelijke waterplannen, groenbeheer en groenblauwe diensten. Op bijgaande kaart is de locatie van de verschillende soorten projecten aangegeven. Hieronder worden de resultaten van het overleg samengevat.

Groenbeheer

SOHW heeft afzonderlijk met Groenbeheer het Uitvoeringsprogramma afgestemd. Groenbeheer maakt ook onderdeel uit van de projectgroep. Groenbeheerprojecten zoals erfbeplanting en bomenbeheerplan zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma.

Dijkversterkingen

Van de 3 dijkvakverbeteringen zijn er reeds 2 gestart met de planvormingsfase. Het SOHW neemt deel in deze werkgroepen. Zij zal tijdens deze planfase zorgdragen voor de integratie van de projecten fietsrondje om de waard, paden en routes en informatievoorzieningen en knooppunten zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma.

Fietspaden

Voor de ontwikkeling van de overige fietspaden geldt dat SOHW al in overleg is met het Waterschap over de invulling van het recreatieve routenetwerk (fietspaden, knooppuntensysteem) en de knooppunten. In onderstaande tabel zijn de voorgenomen fietsprojecten van het Waterschap met prioriteit 1 weergegeven.

Voor het totaaloverzicht van fietspaden uit het Provinciaal Fietspadenplan zie de bijgevoegde kaart.

Omschrijving	Periode
Fietsvoorziening F244 (Vliet; Westmaas - Klaaswaal)	2010
F414; Rondje Hoeksche Waard; vh. Ambachtsheerlijkheid	2010
F421; Rondje Hoeksche Waard: Nieuw Beijerland-Oud Beijerland	2012
F244.2; Klaaswaal-Rijksweg 29	2010
F420; Rondje Hoekse Waard: De Wacht-Buijtendijk	2012
Fietsverbinding voormalige S40	2010-2011

Projecten in voorbereidingsfase; uitvoering 2010-2011

Projecten in planvormingsfase; uitvoering 2011-2013

Regionaal Verkeer- en Vervoersplan

Omdat veel wegen in het buitengebied in eigendom en beheer van het Waterschap zijn, zal het Waterschap nauw betrokken zijn bij de opstelling van het RVVP. Vanuit het Waterschap zal een vertegenwoordiger aansluiten bij de instellingen werkgroep.

Stedelijke waterplannen (NBW)

Vanuit enkele stedelijke waterplannen ligt er nog een kleine NBW-opgave. Deze zal in de praktijk veelal aan de randzone van de bebouwing worden gerealiseerd. Vanuit het Waterschap wordt aangegeven dat zij hierbij zoveel mogelijk aansluiting zoekt bij (PEHS)kreeken en hoofdwatgangen. Het waterschap zal SOHW hierover nog nader informeren. Voor Oud-Beijerland zal binnenkort een nieuw stedelijk waterplan worden opgesteld. Met de gemeenten Oud-Beijerland zal er nog afstemming plaatsvinden over mogelijkheden voor meekoppeling met recreatieve routestructuren (project Impuls Recreatie n Toerisme Oud-Beijerland uit het Uitvoeringsprogramma).

Kaderrichtlijn Water (KRW)

Door het Waterschap is een lijst met KRW-projecten geselecteerd voor de

uitvoeringstermijn 2010-2015. Alle opgenomen projecten passen binnen de doelstellingen van het Uitvoeringsprogramma. De uitvoeringstermijn per maatregel is nog niet duidelijk. Voor enkele maatregelen is ook geen kostenraming opgenomen. Tevens zijn niet alle maatregelen in de Meerjarenbeleidsbegroting van het Waterschap opgenomen die tot 2014 loopt. Wel is zeker dat voor alle projecten de planvormingsfase vóór 2015 gerealiseerd moet zijn. SOHW en Waterschap zullen nadere afspraken maken over de planvorming en de inzet van het SOHW hierbij, in het kader van het project kreekontwikkeling en andere projecten waar dit aan de orde is. De lijst van KRW-maatregelen is integraal overgenomen in het Uitvoeringsprogramma.

Regeling Groenblauwe Diensten (GBD)

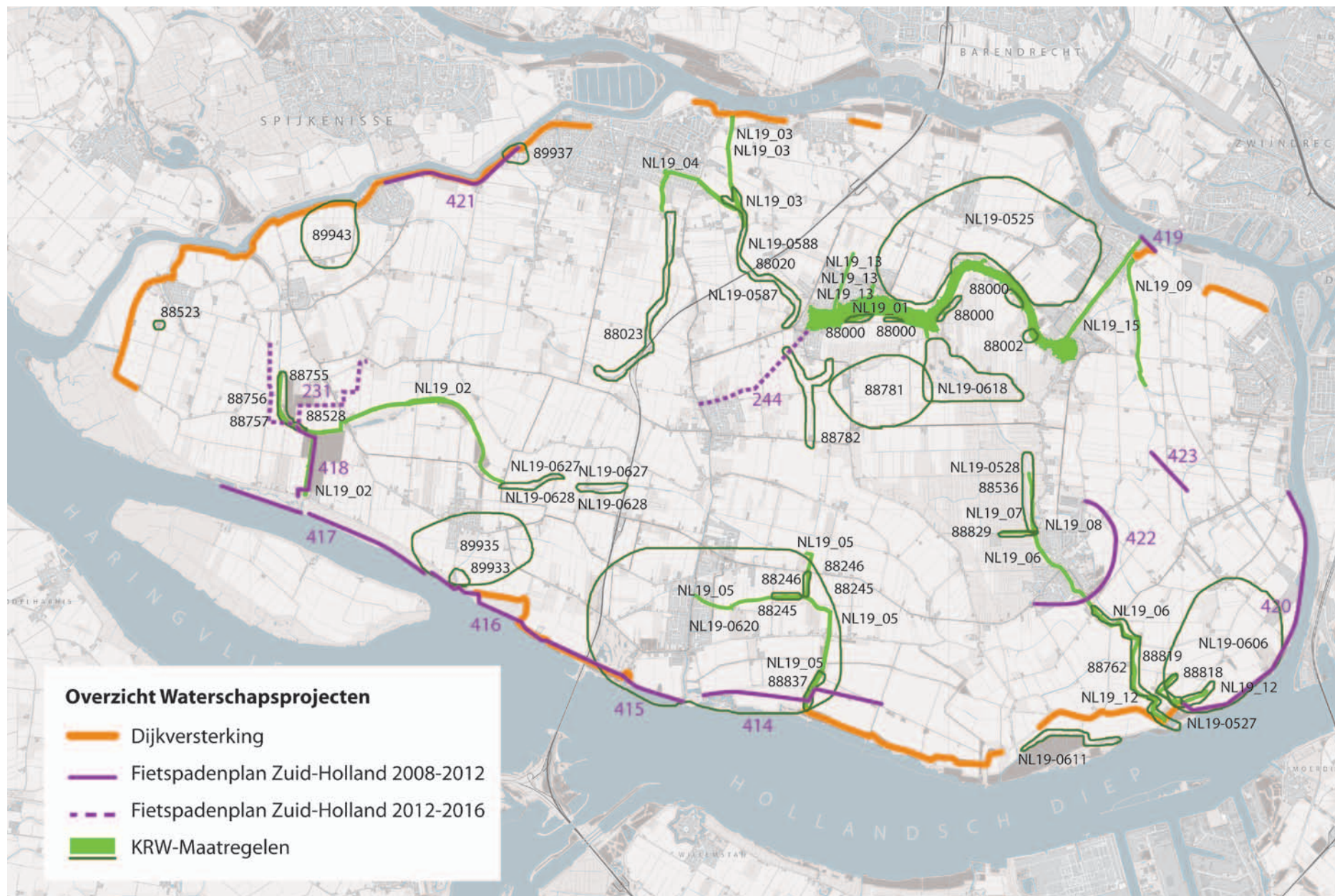
De invoering van het Meerjarenonderhoudsplan van het Waterschap heeft een relatie met de projecten Groenblauwe Diensten en regionale verwerking biomassa. Het ecologisch bermbeheer waarbij het maaisel afgevoerd wordt, staat onder financiële druk. Een mogelijke combinatie met het Uitvoeringsprogramma biedt hierin mogelijk een oplossing. SOHW zal het Waterschap betrekken bij de uitvoering van genoemde projecten. Voor de uitwerking van het project Groenblauwe Diensten is inzet van DLG-uren aangevraagd.

Vervolg

Het Waterschap heeft in haar reactie van 10 maart 2010 op het ontwerp Uitvoeringsprogramma aangegeven dat zij ernaar streeft om de bij het Waterschap geplande projecten af te stemmen met het Uitvoeringsprogramma Hoeksche Waard. Bijzondere aandacht is voor afstemming met ontwikkelingen in het hoofdwatersysteem, de onderhoudskosten en de financiering. In het kader van de Meerjareninvesterings- en Exploitatieplannen zal kritisch gekeken worden naar nut en noodzaak van projecten in relatie tot de wettelijke doelstellingen. Op dit moment kan het waterschap geen financiële verplichtingen aangaan op projectniveau. In verband met de benodigde procedures wordt de regio gevraagd om projecten tijdig in te brengen en af te stemmen om een financiële bijdrage van het Waterschap mogelijk te maken.

project maatregel (KRW)	Begroot	kosten (indicatief)	KRW code	waterlichaam
Aanleg NVO (700m) op nog onbekende plek in de HW aanleg NVO (700 m)	2014 en 2015	97.000	NL19_0611	Hoeksche Waard
Inrichtingsmaatregelen gebiedsplan Binnenbedijkte Maas Afkoppelen St. Anthonypldr Invoeren/wijzigen doorspoelen Invoeren wijzigen doorspoelen omkeren stroomrichting polder Moerkerken verbeteren inrichting kreken met NVO Omleiden afvoer polder Munnikenland Omleiden afvoer polder Munnikenland verbreden en verdiepen watergangen	na 2015 na 2015 na 2015 nog niet na 2015 na 2015 na 2015 na 2015	2.250.000 500.000 0 0 1.500.000 650.000 650.000 50.000	88002 88038 88839 NL19_0525 NL19_0581 88781 88782 NL19_0618	NL19_01 Binnenbedijkte Maas NL19_01 Binnenbedijkte Maas NL19_15 Boezemvliet NL19_01 Binnenbedijkte Maas NL19_01 Binnenbedijkte Maas NL19_07 De Keen NL19_08 Afwatering Oude Land van Strijen waterparel Hoeksche Waard
Aanleg NVO Landgoed Delta Hoeve Aanleg nvo -plas/drasberm Delta Hoeve Aanleg nvo -plas/drasberm Delta Hoeve	niet begroot niet begroot	0 0	88757 88528	NL19_02 Piershilse Gat/Vissersvliet NL19_02 Piershilse Gat/Vissersvliet
Aanleg 2,5 km NVO Piershilse Gat PEHS Aanleg nvo Pierhilsche Gat Aanleg nvo Piershilsche Gat	niet begroot niet begroot	1.350.000 1.350.000	88755 88756	NL19_02 Piershilse Gat/Vissersvliet NL19_02 Piershilse Gat/Vissersvliet
Vergroten inlaat Hiterse Kade en aanleg natuurlijke zuivering inlaat vergroten Natuurlijke zuivering	na 2015 na 2015	250.000 750.000	89933 89935	NL19_02 Piershilse Gat/Vissersvliet NL19_02 Piershilse Gat/Vissersvliet
Aanleg natuurlijke zuivering Nieuw Beijerland natuurlijke zuivering	na 2015	500.000	89943	NL19_02 Piershilse Gat/Vissersvliet
Vlietproject Koppeling Borrekeken - Oude Diep + vergroten hydraulische capaciteit koppeling Borrekeken - Oude Diep en verbetering cap. met aanleg NVO hydraulische capaciteit kreken vergroten	niet begroot niet begroot	750.000 250.000	NL19_0627 NL19_0628	NL19_02 Piershilse Gat/Vissersvliet NL19_02 Piershilse Gat/Vissersvliet
WP Cromstrijen aanleg 0,75 km NVO Schuringsehaven / Verloren Diep Aanleg nvo icm verdiepen watergang en vispaaiplaatsen Aanleg nvo icm verdiepen watergang en vispaaiplaatsen	2013-2015 2013-2015	80.000 160.000	88245 88246	NL19_05 Schuringse Haven/Verlorendiep NL19_05 Schuringse Haven/Verlorendiep
Aanleg 0,6 km NVO Schuringse Haven + verbeteren afvoer polders Aanleg nvo Sch.Haven+verbeteren afwatering H/Tpolder	na 2015	337.500	88837	NL19_05 Schuringse Haven/Verlorendiep
Verdiepen verbreden 5km hoofdwatgangen Schuringse Haven / Verloren Diep verdiepen c.q. verbreden hoofdwatgangen (5km)	2013-2015	100.000	NL19_0620	NL19_05 Schuringse Haven/Verlorendiep
WP Strijen aanleg 1,6 km NVO Aanleg nvo Aanleg NVO (1500 m)	niet begroot niet begroot	14.000 414.000	88762 NL19_0596	NL19_06 Strijense Haven, Nieuwe Haven, Keen NL19_06 Strijense Haven, Nieuwe Haven, Keen
Aanleg 1,2 km NVO's Oude Land bovenstrooms gemaal Overwater Aanleg nvo-plas/drasberm Aanleg nvo	2014-2015 2014-2015	165.000 166.000	88536 88829	NL19_07 De Keen NL19_08 Afwatering Oude Land van Strijen
Verbinden polders waterlichaam Oostvliet (Puttershoek) Verbinden polders	na 2015	1.000.000	88082	NL19_09 Oostvliet
WP Strijen aanleg 2,75 km NVO's omgeving Strijensas Aanleg nvo -plas/drasberm Aanleg NVO (1250 m)	2014-2015 2015-2016	207.000 345.000	88818 NL19_0606	NL19_12 Meer en Oude Mol NL19_12 Meer en Oude Mol

De meerjarenbegroting loopt tot en met 2014, bedragen vanaf 2015 hebben dan ook geen status

Bijlage 4: projectformats

S. Sectorale programma's

1. Wonen

S1.1	Toolbox Nieuwe Woonlandschappen	
Doel	Uitwerking van ontwerp- en uitvoeringsinstrumentarium (inclusief planologische en financiële instrumenten) voor de toepassing van de gepresenteerde 'inrichtingsprincipes' (wonen aan de kreek, rafelranden, vensters op het landschap). Dit aan de hand van pilotprojecten voor concrete woningbouwlocaties. Maken van nadere afspraken over bijdrage van regio, provincie en Rijk bij de uitvoering.	
Bijdrage aan taakstelling	Bijdrage aan realisering woonprogramma in combinatie met versterking landschappelijk kernkwaliteiten.	
Relatie met andere projecten	Regionale Woonvisie, Actieplan Biodiversiteit, Wijk van je Leven, gemeentelijke structuurvisies en dorpsvisies, Woningbouwmonitor, Kwaliteitsteam	
Projecttrekker	De regio trekt het overkoepelende deel, de pilots worden in samenwerking met de gemeenten uitgewerkt. Elke gemeente kan een locatie als pilot indienen. De gemeenten zijn trekker van feitelijke woningbouwontwikkeling, dat valt buiten dit project.	
Betrokken partijen	Regio, Rijk, provincie, Gemeenten, Woningbouwcorporaties, Projectontwikkelaars, HWL	
Tijdspad	Stap 1: opstellen Plan van Aanpak, selectie pilotprojecten (één per gemeente), opzetten projectorganisatie: 2011 Stap 2: uitwerking van pilotprojecten en van overkoepelende ontwerp- en uitvoeringsinstrumentarium: 2011/2012 Stap 3: nadere afspraken tussen gemeenten, regio, provincie en Rijk over de in te zetten instrumenten en planologische kaders: 2012/2013 Stap 4: toepassing van het ontwikkelde instrumentarium bij de feitelijke ontwikkeling van woningbouwlocaties, te beginnen met de pilotprojecten: vanaf 2013.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Stap 1: 25.000 Stap 2: 50.000 Stap 3: 25.000 Stap 4: nog onbekend	-
Financiering	Mogelijk POP, as 4 (Leader) /PMJP. Aannee voor stap 1 t/m 3: 25% regio, 25% provincie, 50% EU. Investerings in stap 4 worden in principe lokaal verevend, zonodig regionaal.	-

S1.2	Dorpsrondjes en groene verbindingen	
Doel	Aanleg wandelpaden over boerenland vanuit de kernen. Aanleg groene verbindingen tussen dorpen en buitengebied. Ontwikkeling passende groene functies gekoppeld aan de dorpsrondjes / groene verbindingen (heemtuinen, boomgaarden, stadsboerderijen, nieuwe landgoederen etc.).	
Bijdrage aan taakstelling	Bijdrage aan landschappelijke inpassing dorpen en uitbreidingen. Bijdrage aan ecologisch beheer van stedelijk groen.	
Relatie met andere projecten	Toolbox Nieuwe Woonlandschappen, Regeling Agroranden/Groenblauwe Diensten, Provinciaal Wandelrouten netwerk, Wijk van je Leven, Vlietproject 2010-2012.	
Projecttrekker	SOHW/HWL (voor overkoepelend project), gemeenten/HWL (voor deelprojecten)	
Betrokken partijen	Provincie, LTO, De Rietgors, Waterschap	
Tijdspad	Stap 1: uitwerking plan van aanpak: 2009 Stap 2: uitvoering pilot Wijk van je Leven: 2010/2011 Stap 3: uitwerking plannen voor andere kernen en maken beleidsadvies/uitvoeringsafspraken: 2010-2011 Stap 4: uitvoering inrichtings- en beheermaatregelen: vanaf 2012	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Stap 1: reeds uitgevoerd Stap 2: 75.000 (2010: wandelpad fase 1) Stap 3: 100.000 Stap 4: 225.000 (inrichtingskosten voor aanleg paden, bewegwijzering, meubilair etc.)	Beheer boerenlandpaden Beheer recreatieve voorzieningen Ecologisch beheer stedelijk groen
Financiering	POP as 4 (Leader) /PMJP kansrijk, aangevraagd Interreg EU project Wijk van je Leven (stap 1 t/m 3), Leader (inrichting stap 4), Provinciale subsidieregeling boerenlandpaden (50% regio/gemeente, 50% provincie). Eventueel wandelpadenplan provincie. Aannee SOHW: 75.000	Boerenlandpaden: Regeling Groenblauwe Diensten Recreatieve voorzieningen: programma recreatie en toerisme Ecologisch beheer stedelijk groen: gemeentelijk groenbeheer

S1.3	Uitvoering Woonvisie	
Doel	Uitwerking Plan van Aanpak, Uitvoering woonbehoefteonderzoek	
Bijdrage aan taakstelling	Realisering kwantitatief en kwalitatief woningbouwprogramma in uitbreiding en inbreiding, versterking leefbaarheid en economische vitaliteit kernen	
Relatie met andere projecten	Toolbox Nieuwe Woonlandschappen, Woningbouwmonitor, Sociaal-Economische Visie en Actieplan	
Projecttrekker	SOHW, gemeenten	
Betrokken partijen	Woningbouwcorporatie, provincie	
Tijdspad	2010, Vervolgtraject na 2010 wordt uitgewerkt in Plan van Aanpak	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Woonwensenonderzoek: 50.000, Externe ondersteuning: 60.000	-
Financiering	Bijdrage woningbouwcorporatie wordt gevraagd. Aannee bijdrage SOHW: 90.000. Hiervoor wordt apart budget vrijgemaakt.	-

2. Werken

S2.1	Sociaal-Economische Visie en Actieplan	
Doel	Formuleren van de economische kerndoelen van de regio Ontwikkelen beleidsstrategie voor omgaan met krimp en voor stimuleren functiemenging Nadere afspraken over de segmentering en de fasering van bedrijventerreinen en over de gewenste spreiding van andere economische en sociaal-culturele functies, binnen de ruimtelijke kaders van de Structuurvisie.	
Bijdrage aan taakstelling	Versterking economische vitaliteit Realisering werkprogramma	
Relatie met andere projecten	Regionale Kantoren- en Bedrijvenstrategie, RAS, Regionaal Verkeer- en Vervoersplan, Regionaal Bedrijventerrein	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Provincie, Gemeenten, Kamer van Koophandel, Ondernemersvereniging Hoeksche Waard.	
Tijdspad	Stap 1. Onderzoek en beleidsontwikkeling economische kerndoelen Stap 2. Maken regionale programmeringsafspraken en ontwikkeling beleidskader/stimuleringsregeling voor functiemenging	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Onderzoek en planvorming: 35.000.	-
Financiering	Nog geen zicht op medefinanciering.	-

S2.2	Pilotproject functiemenging in buitengebied	
Doel	Uitwerking innovatief voorbeeldplan voor woon-werklocatie in het buitengebied	
Bijdrage aan taakstelling	Versterking economische vitaliteit en stimulering functiemenging Versterking kernkwaliteiten Nationaal Landschap	
Relatie met andere projecten	Sociaal-Economische Visie en Actieplan, Regionale Kantoren- en Bedrijvenstrategie, RAS	
Projecttrekker	Kamer van Koophandel / SOHW	
Betrokken partijen	Provincie, Gemeenten, Ondernemersvereniging Hoeksche Waard. InnovatieNetwerk	
Tijdspad	Stap 1. selectie locatie en maken Plan van Aanpak: 2011 Stap 2. uitwerking voorbeeldplan: 2011-2012 Stap 3. uitvoering voorbeeldplan: vanaf 2013	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Stap 1 en 2: 50.000. Stap 3: nog onbekend	-
Financiering	Stap 1 en 2: mogelijk medefinanciering vanuit innovatiebeleid en Kamer van Koophandel, bijdrage regiofonds 25.000,- Stap 3: privaat	-

S2.3	Plan van Aanpak duurzame glastuinbouw	
Doel	Onderzoek naar de (financiële) haalbaarheid van de sanering van verspreid glas op kwetsbare locaties en naar de ontwikkeling van een of meerdere vervangende concentratiegebieden. Onderzoek naar mogelijke locaties voor een of meer concentratiegebieden en selectie van te saneren knelpuntlocaties. Ontwikkeling van een uitvoeringsstrategie en feitelijke implementatie hiervan bij gebleken haalbaarheid en wenselijkheid.	
Bijdrage aan taakstelling	Versterking economische vitaliteit Versterking kernkwaliteiten Nationaal Landschap Tegengaan van verrommeling	
Relatie met andere projecten	Uitwerking streekplan provincie Zuid-Holland.	
Projecttrekker	SOHW/Provincie	
Betrokken partijen	LTO, ondernemers, gemeenten	
Tijdspad	Stap 1. Haalbaarheidsstudie en uitwerking uitvoeringsstrategie: 2008/2009 Stap 2. Besluitvorming: 2009 Stap 3. Opzet uitvoeringsorganisatie en ruimte-voor-ruimteloket: 2010-2012 Stap 4: Feitelijke uitvoering projecten (sanering, ruimte-voor-ruimte, inpassing hervestiging en uitbreiding): vanaf 2012	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Stap 1 en 2 zijn lopend project. Stap 3: 300.000 Stap 4: 20 à 30 miljoen	-
Financiering	Stap 3: SOHW, Provincie, landbouwsector (aanneem regio 80.000) Stap 4: voor het tekort dat niet via ruimte-voor-ruimte gefinancierd kan worden is aanvullende financiering nodig.	-

S2.4	Plan van Aanpak Agrocluster	
Doel	Concentratie van landbouwbedrijven met verwerkings- en distributie-activiteiten op centraal 'agrocluster' in combinatie met sanering van landschappelijke en verkeerskundige knelpuntlocaties.	
Bijdrage aan taakstelling	Versterking economische vitaliteit Versterking kernkwaliteiten Nationaal Landschap	
Relatie met andere projecten	Toolbox Nieuwe Woonlandschappen, Verkeer- en Vervoersplan	
Projecttrekker	SOHW/Provincie	
Betrokken partijen	LTO, ondernemers, gemeenten	
Tijdspad	Stap 1. Haalbaarheidsstudie en besluitvorming: 2011-2012 Stap 2. Opzet uitvoeringsorganisatie: 2013-2014 Stap 3. Feitelijke uitvoering: vanaf 2013	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Stap 1 en 2: 50.000 Stap 2: 50.000 Stap 3: onbekend	-
Financiering	Stap 1 en 2: SOHW, provincie, landbouwsector (aanneem regio 50.000) Stap 3: voor het tekort dat niet via ruimte-voor-ruimte gefinancierd kan worden is aanvullende financiering nodig.	-

3. Groenblauwe structuur

S3.1 a en b	Kreekontwikkeling	
Doel	Uitbouw van het krekenselsel tot een robuuste groenblauwe structuur met functie voor natuur, recreatie en waterbeheer. Opzetten nieuwe kreekprojecten, in aansluiting op Argusvlinder en Vlietproject.	
Bijdrage aan taakstelling	20 ha kreekontwikkeling	
Relatie met andere projecten	Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Fase 1, Waterstructuurplan, Kaderrichtlijn Water, Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta, , ecologische verbindingso- nes PEHS, dorpsuitbreidingen en integrale gebiedsontwik- keling	
Projecttrekker	SOHW/Waterschap	
Betrokken partijen	Provincie, Gemeenten, SBB, HWL, Dienst Landelijk Gebied	
Tijdspad / deelprojecten	3.1 a Kreekontwikkeling NL/KRW, conform Uitvoerings- programma Nationaal Landschap Fase 1 : 2010: maken uitvoeringsafspraken en afstemming inzet DLG; 2011-2014: uitvoering KRW-maatregelen door Waterschap, ondersteu- ning/projectmanagement door SOHW/DLG. 3.1 b Aanvullende kreekontwikkeling KRW: 2011-2014: uitvoering extra kreekprojecten bovenop Uitvoeringspro- gramma NL tbv KRW. De uitvoering loopt door na 2014.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	3.1 a: 1.200.000 3.1.b: 350.000	Zie Regeling Groen- blauwe Diensten
Financiering	3.1 a: regiobijdrage 250.000 door Waterschap en 50.000 door SOHW; externe cofinanciering is vastge- legd in het Uitvoeringsprogramma NL, voor de procesondersteuning is uitgegaan van personele inzet van DLG via PPO 2010 3.1.b. regiobijdrage: 175.000 door Waterschap, cofinanciering moge- lijk Zuidwestelijke Delta, integrale gebiedsontwikkeling en nieuwe landgoederen.	Deels regulier beheer Waterschap, aanvullend eco- logisch beheer door private partijen via Regeling Groen- blauwe Diensten

S3.2	Bomenbeheerplan	
Doel	het vaststellen van eindbeelden voor de verschillende dijktypen en dijktrajecten het maken van inrichtings-, beheer- en werkplannen vervanging en aanplant van bomen en struiken beheer van de beplantingen	
Bijdrage aan taakstelling	Ontwikkeling groene dijken Vergroting biodiversiteit Aanplant 1.000 inheemse bomen en 5 ha inheemse struiken	
Relatie met andere projecten	Landschapsbeleidsplan, bestaand bomenbeheerplan	
Projecttrekker	SOHW en Groenbeheer	
Betrokken partijen	Waterschap, provincie, gemeenten	
Tijdspad	1. Beheerplan, eindbeelden, inrichtingsplannen: 2009-2010 2. Vervanging en aanplant: 2010-2014 3. Beplantingsbeheer: 2010-2014	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	1. 25.000 2. 200.000	3. 63.000
Financiering	In het Uitvoeringsprogramma NL is een bedrag van 700.000 opgenomen voor het revita- liseren van bomen op dijken, maar de ambities zijn inmid- dels bijgesteld. Bijdrage regio: 25% door Groenbeheer	De reguliere kosten voor dijk- en wegbeheer vallen onder de beheerbudgetten van Waterschap en Groenbeheer. Voor het beheer van nieuwe boomopstanden is in het Uitvoeringsprogramma NL een bedrag van 63.000 opgeno- men.

S3.3	Regeling Groenblauwe Diensten	
Doel	Voortzetting en uitbreiding van de huidige regelingen voor agroranden en overhoeken. Ontwikkeling van een duurzame financieringsstructuur voor het ecologisch beheer door agrariërs en maatschappelijke organisaties van agroranden, overhoeken, wegbermen, kreekoevers, dijktafuds, ecologische windschermen en boerenlandpaden. Oprichting van een regionaal loket om initiatiefnemers en beheerders te ondersteunen en een juiste besteding van de middelen te waarborgen.	
Bijdrage aan taakstelling	Beheer 100 ha agroranden, 5 km ecologische windschermen, 150 ha kreken, 240 ha dijktafuds, 20 km boerenlandpaden	
Relatie met andere projecten	Actieplan Biodiversiteit, Krekenplan, Bomenbeheerplan, Dorpsrondjes en groene verbindingen, FAB, Akkerbouw in groen en blauw, H-Wodka, Regeling Agroranden, SAN/SN, nieuwe provinciale regeling Natuur- en Landschapsbeheer, reguliere beheerplanning Waterschap, Groenbeheer en gemeenten	
Projecttrekker	SOHW/Waterschap (Regeling Agroranden)	
Betrokken partijen	Groenbeheer, HWL, LTO, Rietgors, Rijk, Provincie, DLG	
Tijdspad en deelprojecten	1. Opzet regeling en loket groenblauwe diensten 2010-2011 (onderdeel lopend project fijnmazige dooradering) 2. Akkerrandenregeling: lopend project 3. Fijnmazige dooradering: lopend project 4. Ecologisch beheer aanvullende elementen: vanaf 2012	
	Investeringen	Exploitatie
Kosten	Opzet Regeling en loket: 50.000	Lopende Akkerranden-regeling tot 2013: 1.250.000; voortzetting na 2013: 250.000. Lopend project Fijnmazige dooradering: 800.000. Aanvullend beheer kreken, dijken, boerenlandpaden etc: 800.000. Totaal: 3.100.000
Financiering	25% SOHW (12.500), 75% overigen. Gedekt in Uitvoeringsprogramma NL. Mogelijk POP/PMJP. Het SOHW gaat ervan uit dat delen onder de LEADER aangevraagd kunnen worden. Voor de procesondersteuning is uitgegaan van personele inzet van DLG via PPO.	Akkerrandenregeling: 30% Waterschap, 70% provincie Fijnmazige dooradering: 25% SOHW, 75% provincie/EU Aanvullend beheer: 25% SOHW, 75% provincie/EU Totaal SOHW 400.000 (inclusief exploitatiekosten LRT Agroranden)

4. Cultuurhistorie, archeologie en landschap

S4.1	Regionaal monumentenloket	
Doel	Opzetten regionaal monumentenloket om initiatiefnemers te ondersteunen bij het aanvragen van projectsubsidie en toe te zien op een juiste besteding van de subsidies. Creëren van meer samenhang in (de toepassing van) regionaal monumentenbeleid. Stimuleren dat archeologie en cultuurhistorie goed meegenomen worden in planontwikkeling	
Bijdrage aan taakstelling	Zie project S4.2	
Relatie met andere projecten	Uitvoeringsprogramma NL, Actieplan Biodiversiteit, Loket Groenblauwe Diensten (mogelijk kan dit een gecombineerd loket worden, met één adres en één aanspreekpunt)	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	RCE, provincie, Erfgoedhuis, gemeenten, Erfgoedkoepel, HWL	
Tijdspad / deelprojecten	1. Inventarisatie: afgerond 2. Opzet beleidskader, subsidieregeling en regionaal monumentenloket: 2011-2012 3. Exploitatie monumentenloket: vanaf 2013	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	2. 50.000	3. 50.000 (25.000 per jaar)
Financiering	25% regio, 25% Provincie, 50% EU	25% regio, 25% Provincie, 50% EU

S4.2	Herstelprojecten cultuurhistorie	
Doel	Uitvoering projecten voor behoud en herstel van cultuurhistorische, archeologische en landschappelijke elementen.	
Bijdrage aan taakstelling	8 groene monumenten hersteld 8 gebouwde monumenten hersteld	
Relatie met andere projecten	Uitvoeringsprogramma NL, Actieplan Biodiversiteit	
Projecttrekker	Eigenaren/beheerders	
Betrokken partijen	SOHW, RCE, provincie, Erfgoedhuis, gemeenten, Erfgoedkoepel, HWL	
Tijdspad / deelprojecten	Voor 2010 staan Vlasroterij Kooilandse Dijk en een haalbaarheidsstudie voor gemaal 't Hoofd van Benthuizen op het programma. Daarna kunnen nieuwe projecten worden uitgevoerd.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	2010: 65.000 (onderdeel jaarplan LRT) Streven is om voor 2011-2014 375.000 euro beschikbaar te maken, maar het precieze budget is afhankelijk van de financieringsmogelijkheden	De subsidieregeling vergoedt eenmalige kosten voor handhaven of herstel, geen terugkerende beheerkosten.
Financiering	25% regio (110.000), 25% provincie, 50% EU. Er is nog geen zekerheid over de cofinanciering omdat de Hoeksche Waard niet in de provinciale cultuurhistorische hoofdstructuur ligt en het provinciale budget beperkt is.	

S4.3	Erfbeplanting	
Doel	Stimuleren aanleg passende erfbeplanting bij bestaande en nieuwe bebouwing in het buitengebied.	
Bijdrage aan taakstelling	20 erfbeplantingen	
Relatie met andere projecten	Bestaande regeling Erfbeplanting, Regionaal Monumentenloket, Regeling Groenblauwe Diensten (het subsidieloket erfbeplanting zou goed gecombineerd kunnen worden met het loket voor monumenten en groenblauwe diensten)	
Projecttrekker	Particuliere eigenaren	
Betrokken partijen	Groenbeheer	
Tijdspad / deelprojecten	2010-2014 : lopend project	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Voor de periode 2010-2014 wordt een budget van 100.000 gereserveerd.	De subsidieregeling ver-goed eenmalige plan- en aanlegkosten, geen terugkerende beheerkosten.
Financiering	25% regio, 25% provincie, 50% EU. De regiobijdrage wordt ingebracht door Groenbeheer, geen kosten voor SOHW.	

S4.4	Streekmuseum	
Doel	Renovatie gebouwen: Hof van Assendelft, museumboerderij Oost Leeuwenstein, watertoren. Ontwikkeling nieuw museum- en collectiebeleid. Professionaliseren interne organisatie. Communicatie, marketing en promotie.	
Bijdrage aan taakstelling	Herstelprojecten cultuurhistorie Voorlichting en promotie	
Relatie met andere projecten		
Projecttrekker	SOHW, Stichting Streekmuseum	
Betrokken partijen	Erfgoedkoepel, gemeente Binnenmaas	
Tijdspad	1: nieuw museumbeleid (2009-2012). 2: renovatie huisvesting Hof van Assendelft (2009-2012). 3: restauratie en verbouwing museumboerderij Oost Leeuwenstein (2009-2012). 4: Collectiebeleid (2009-2010). 5: instellen depot (2010-2011). 6: watertoren (2012). 7: Professionaliseren interne organisatie (v.a. 2009). 8: communicatie marketing en promotie (v.a. 2009).	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Verbouwing en restauratie Hof van Assendelft € 400.000 + PM Restauratie Oost Leeuwenstein € 2.615.000 Collectiebeheer, depot en herstel watertoren € PM	
Financiering	Voor de verbouwing van het Hof van Assendelft is dekking door een gemeentelijke bijdrage en toegezegde subsidie van ieder € 100.000. Voor de afronding van de verbouwing van het Hof is een gemeentelijke bijdrage van € 75.000 toegezegd. Voor het restauratieplan van Oost Leeuwenstein is een gemeentelijke bijdrage van € 245.000 en een bijdrage van de woningbouwcorporatie toegezegd van € 1.000.000. Voor het overige is nog geen financiering geregeld. Verwacht wordt dat voor onderdelen 75% cofinanciering mogelijk is door provincie en EU. De regiobijdrage wordt door genoemde partijen ingebracht zonder extra kosten voor SOHW.	

5. Recreatie en toerisme

S5.1	Paden en routes	
Doel	Verbeteren interne toegankelijkheid door ontwikkeling fijnmazig en samenhangend netwerk van recreatieve paden en routes, waar mogelijk gekoppeld aan de groenblauwe structuur van kreken en dijken en aan de dorpen.	
Bijdrage aan taakstelling	20 km wandelpaden 30 km ruiterpaden 5 km kanoroutes	
Relatie met andere projecten	Uitvoeringsprogramma NL, Provinciaal Fietspadenplan, Provinciaal Wandelpadenplan	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Provincie, VVV, gemeenten, Waterschap, terreineigenaren en -beheerders	
Tijdspad	Project loopt al, voortzetting reguliere activiteiten SOHW.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	2010-2012 Lopend project uitvoering toegankelijkheid in jaarplannen LRT: 450.000 Paden en routes 2013-2014: 150.000 Totaal: 600.000	Wandelpadencontracten: 30.000/50.000 per jaar (2010/2014) Totaal 200.000 Overige exploitatiekosten: zie 5.4
Financiering	25% regio, 75% derden	Vooralsnog 100% SOHW, mogelijk kan op termijn een deel onder de regeling Groenblauwe Diensten worden gebracht.

S5.2	Fietsrondje om de waard	
Doel	Aanleg van een doorgaande fietsroute om de hele Hoeksche Waard, zoveel mogelijk over of langs de buitendijken en met uitzicht op het water en de natuur. Inrichting van 'knooppunten' op de route, met extra informatievoorziening en aantakkingen op regionale en lokale routes.	
Bijdrage aan taakstelling	De route loopt zo veel mogelijk over bestaande en geplande fietspaden. Extra zijn het opheffen van barrières en de aanleg van ontbrekende schakels, plus de aanleg van bewegwijzering en begeleidende voorzieningen. Mogelijk meekoppeling met dijkversterking.	
Relatie met andere projecten	Het rondje om de waard is opgenomen in het Provinciaal Fietspadenplan, Informatievoorzieningen en knooppunten, icoonproject Structuurvisie	
Projecttrekker	Provincie Zuid-Holland	
Betrokken partijen	SOHW, VVV, Waterschap, gemeenten.	
Tijdspad	Uitvoering: 2011-2013	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Begeleidende voorzieningen: 200.000	Beheer fietspaden door gemeente, waterschap of provincie. Beheer begeleidende voorzieningen onderdeel reguliere exploitatie informatievoorzieningen en knooppunten, zie 5.4
Financiering	Aanname extra fietsschakels: volledig vanuit Provinciaal Fietspadenplan en compensatie dijkversterking. Aanname begeleidende voorzieningen: 25% regio, 75% derden.	-

S5.3	Toeristische veerdienst	
Doel	Verbeteren externe bereikbaarheid door ontwikkeling toeristische veerdienst aan de Zuidrand Voortzetting bestaande veerdienst Puttershoek	
Bijdrage aan taakstelling		
Relatie met andere projecten	Uitvoeringsprogramma NL	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Provincie, VVV, gemeenten, Waterschap, exploitant	
Tijdspad	Veerdienst Puttershoek: bestaand Veerdienst Zuidrand: vanaf 2011	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Toeristische veerdienst Zuidrand: 400.000	Exploitatie veerdienst Puttershoek: 20.000 per jaar, totaal 100.000 Exploitatie veerdienst Zuidrand: 20.000 per jaar, totaal 80.000 Totaal: 180.000, exclusief de inkomsten uit veergelden
Financiering	Opgenomen in het Uitvoeringsprogramma NL. 25% regio (100.000), 75% derden.	100% regio.

S5.4	Informatievoorzieningen en knooppunten	
Doel	Ontwikkeling en versterking recreatief netwerk, door bewegwijzering en begeleidende recreatie- en informatievoorzieningen (steqi's). Toeristische versterking door ontwikkeling 'recreatietransferia' en 'recreatieknooppunten', die als poorten naar de regio dienen.	
Bijdrage aan taakstelling	Ondersteuning paden en routes Toeristische profilering van de regio	
Relatie met andere projecten	Uitvoeringsprogramma NL, Voorlichting en promotie	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Provincie, VVV, gemeenten, Waterschap	
Tijdspad	Project loopt al, voortzetting reguliere activiteiten SOHW.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Jaarplan LRT 2010: 347.500 (inclusief bewegwijzering fietspaden 231, 420, 244 en 414, uniforme bewegwijzering, recreatiekaart 2010, en uitkijktoren Mariapolder) Jaarplan LRT 2011: 40.000 Jaarplan LRT 2012: 40.000 2013-2014: 47.500 Totaal: 450.000	Beheer digitaal recreatief netwerk: 3.000/5.000 per jaar (2010/2014) Beheer en onderhoud recreatief netwerk: 10.000/15.000 per jaar (2010/2014) Overige exploitatielasten LRT: 55.000/70.000 per jaar (2010/2014) Totaal: 395.000
Financiering	25% regio (112.500), 75% derden.	100% regio.

S5.5	De Kunst van het picknicken	
Doel	Aanleg kunstpicknickplaatsen, als bijzondere attracties langs recreatieve routes.	
Bijdrage aan taakstelling	Ondersteuning paden en routes. Toeristische profilering van de regio.	
Relatie met andere projecten	Paden en routes, informatievoorzieningen en knooppunten	
Projecttrekker	SOHW, Culturele Kring	
Betrokken partijen	Beheerders/eigenaren, Waterschap	
Tijdspad	Stap 1: bepalen locaties: in aansluiting op lopende projecten, doorlopend Stap 2: bepalen ontwerpen en uitvoering 2010-2014	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	€ 125.000	Jaarlijkse kosten voor beheer en onderhoud van de kunstpicknickplaatsen (totaal aantal plaatsen): zie 5.4
Financiering	Bijdrage regio 25%, totaal € 31.250	Zie 5.4

6. Voorlichting en promotie

S6.1	Marketing en promotie	
Doel	Profilering van het toeristisch product Hoeksche Waard. Vermarkten van het gebied door betere samenwerking van overheden, terreinbeheerders en recreatie-ondernemers.	
Bijdrage aan taakstelling	Vergroten van de naamsbekendheid van de Hoeksche Waard. Betere samenwerking van betrokken partijen.	
Relatie met andere projecten	Marketing- en Promotieplan 2008-2013, Uitvoeringsprogramma NL	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Provincie, VVV, Platform R&T, gemeenten, recreatie-ondernemers	
Tijdspad	Zie: Marketing- en Promotieplan 2008-2013	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Marketing en promotie vraagt om een voortdurende inspanningen en brengt structurele kosten met zich mee: zie exploitatie.	Platform R&T: 5.500 per jaar (27.500) Jaarplan LRT 2010: 95.000 Jaarplan LRT 2011: 95.000 Jaarplan LRT 2012: 95.000 2013-2014: 200.000 Totaal: 512.500
Financiering		Platform R&T: 100% SOHW. Marketing- en Promotieplan opgenomen in het Uitvoeringsprogramma NL (tot 2013). Bijdrage regio: 25%

S6.2	Servicepunt Nieuwendijk	
Doel	Groeïende bezoekersstromen op een professionele manier opvangen en geleiden. Haven ontwikkelen als gastvrije entree met duidelijke informatie en voorzieningen.	
Bijdrage aan taakstelling	Vergroten van de naamsbekendheid van Nationaal Landschap Hoeksche Waard en Tiengemetten Realiseren van ondersteunende voorzieningen langs routes	
Relatie met andere projecten	Marketing- en promotieplan 2008-2013 SOHW, Marketing- en promotieplan Natuurmonumenten (nog op te stellen), Paden en routes, Fietsrondje om de Waard, Informatievoorzieningen knooppunten, Toeristische Veerdienst, Zuidrand aan de Delta / Ontwikkeling Tiengemetten	
Projecttrekker	Natuurmonumenten	
Betrokken partijen	SOHW, VVV, gemeente Korendijk, grondeigenaren/beheerders, ondernemers	
Tijdspad	Stap 1: plaatsen betaalautomaat op de vaste wal (dalseizoen) 2010 Stap 2: kassa voor bemand infopunt vaste wal (te bemensen met vrijwilligers, hoogseizoen), toiletruimte, informatieverstrekking Natuurmonumenten en Hoeksche Waard, inrichting buitenruimte servicepunt en toegankelijkheid (over land en water) vanaf 2011	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Stap 1: € 50.000,00 (100% Natuurmonumenten) Stap 2: € 185.000 (ontwerp € 15.000; servicepunt € 85.000; inrichting land € 85.000), inrichting water € 150.000 (geen SOHW)	Stap 1: Natuurmonumenten Stap 2: SOHW € 5.000
Financiering	Genoemd bedrag is nog niet gedekt Aanname: regio 25% (12,5% SOHW, 12,5% Natuurmonumenten), provincie 25%, POP/EU 50%	Natuurmonumenten en SOHW

S6.3	Natuur- en Milieueducatie, incl. Nationaal Landschapsgids	
Doel	Educatie en voorlichtende activiteiten voor primair onderwijs. Educatieve en voorlichtende activiteiten voor belangstellenden en bezoekers. Openstelling bezoekerscentra. Opleiding Nationaal Landschapsgidsen	
Bijdrage aan taakstelling	Intensivering van voorlichtingsactiviteiten en natuureducatievoorzieningen. Vergroten van de naamsbekendheid van het Nationaal Landschap. Verbreding van de biodiversiteitsaanpak	
Relatie met andere projecten	Voortzetting van lopende activiteiten en uitbreiding met opleiding tot Nationaal Landschapsgids, waarin de thema's landbouw, natuur, cultuurhistorie en educatieve vaardigheden aan bod komen. Marketing en promotie	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	HWL, gemeenten, HWL, LTO-Noord afd. HW, Erfgoedkoepel	
Tijdspad	Stap 1: continueren huidige aanbod NME /ontwikkeling opleiding NL-gids Stap 2: uitbreiden programma / opleiding NL-gidsen	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	NME vraagt om een voortdurende inspanningen en brengt structurele kosten met zich mee: zie exploitatie.	Jaarplan LRT 2010: 14.000 Jaarplan LRT 2011: 14.000 Jaarplan LRT 2012: 14.000 2013-2014: 28.000 Totaal: 70.000.
Financiering		Volledig SOHW (via NME-bijdrage gemeenten)

S6.4	Logo / beeldmerk	
Doel	Profilering van de Hoeksche Waard in algemene zin.	
Bijdrage aan taakstelling	Vergroten van de naamsbekendheid van de Hoeksche Waard.	
Relatie met andere projecten	Recreatie en toerisme. Promotie en voorlichting.	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Gemeenten, organisaties en bedrijven die logo al voeren. In potentie zijn alle bedrijven en organisaties in de Hoeksche Waard een betrokken partij.	
Tijdspad	Project is gestart in 2008 en vraagt doorlopende inspanningen voor het proactief benaderen van bedrijven en organisaties en het verwerken van de informatie-aanvragen.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten		10.000 per jaar
Financiering		Vanuit SOHW. Bijdrage regio: 100%

7. Verkeer en vervoer

S7.1	Regionaal Verkeer- en Vervoersplan	
Doel	Nader onderzoek naar de verkeerseffecten van voorziene ruimtelijke ontwikkelingen en naar de mobiliteitsontwikkeling in brede zin. Uitwerking van verkeersmaatregelen voor het regionaal wegennet en andere mobiliteitsmaatregelen (bijvoorbeeld aanleg transferia, OV-voorzieningen, stimulering fietsverkeer). Maken van afspraken met Rijk, provincie, Waterschap en gemeenten over de afstemming en de financiering van de benodigde investeringen in infrastructuur.	
Bijdrage aan taakstelling	Nadere onderbouwing en afweging gewenste inrichtingsmaatregelen, ontwikkeling uitvoeringsstrategie	
Relatie met andere projecten	MIRT-project 'bereikbaarheid haven van Rotterdam', Provinciaal Verkeer- en Vervoersplan, Project Duurzaam Veilig, Regionaal bedrijventerrein, TNO, gemeentelijke Verkeer- en Vervoersplannen. Het RVVP vormt een regionaal integratiekader voor infrastructuurplannen op verschillende schaalniveaus.	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Rijk, Provincie, Waterschap Hollandse Delta, Regionale Projectgroep Verkeersveiligheid, gemeenten	
Tijdspad	1. Plan van aanpak: 2009. 2. Opstellen RVVP inclusief uitvoeringsprogramma: 2010-2011. 3. Besluitvorming: 2012. 4. Uitvoering projecten: vanaf 2013	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Onderzoek en planvorming: 125.000. Voor de feitelijke uitvoering van maatregelen worden aparte projecten gestart als vervolg op het RVVP (kosten nog niet bekend).	Het SOHW is geen wegbeheerder en de wegexploitatie is geen onderdeel van het RVVP.
Financiering	Gestreefd wordt naar medefinanciering van de planvorming door Rijk, Provincie (bv. in het kader van het MIRT-project) en Waterschap. Bijdrage SOHW 85.000. Voor de uitvoering zal per project de financiering geregeld worden.	De proceskosten zijn onderdeel van de apparaatskosten van de regio. De exploitatiekosten van wegen zijn voor de gemeenten, Waterschap, provincie en Rijk.

8. Duurzame Energie

S8.1	Conferentie Energie en Klimaat	
Doel	Uitwisseling ervaringen met aanpak duurzaamheids- en klimaatdoelen. Aanscherping regionale doelen en ambities. Verkennen speelveld en mogelijkheden gezamenlijk aanpak.	
Bijdrage aan taakstelling	Bijdrage aan strategische doelstelling 'vergroten van participatie van organisaties en publiek bij realisatie duurzaamheidsbeleid'	
Relatie met andere projecten	De conferentie kan de start zij van het opstellen van een regionaal Actieplan Energie en Klimaat (project S8.2). Voorbeeldproject is het Rotterdam Climate Initiative.	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Rijk, Provincie, Milieudienst Zuid-Holland Zuid, Waterschap, ICIP, HWL, Stichting Milieu Dichterbij, mogelijke initiatiefnemers, de duurzaamheidscoöperatie i.o. en andere instanties die een toegevoegde waarde kunnen hebben	
Tijdspad	2011	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	10.000	
Financiering	Volledig SOHW	

S8.2	Actieplan Energie en Klimaat	
Doel	Onderzoeken welke vormen van duurzame energie het meest geschikt zijn voor de Hoeksche Waard, met name biomassa en omschakeling naar bio based economy ('Agro-lab', zie bijlage 5). Ontwikkeling beleid om de toepassing van energiebesparende technieken te stimuleren en milieubewustzijn te vergroten (educatie). Onderzoek en afweging van mogelijkheden van de toepassing van energiebesparende technieken bij bouwprojecten, met name de ontwikkeling van een 'duurzaam' regionaal bedrijventerrein.	
Bijdrage aan taakstelling	Uitwerking aanpak strategische regionale doelen voor duurzaam bouwen en duurzame energie	
Relatie met andere projecten	Vervolg op Conferentie Energie en Klimaat, basis voor concrete projecten Duurzaam Bouwen (project S8.4) en Milieu-Educatieprogramma (project S8.5)	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Milieudienst Zuid-Holland Zuid, Rijk/VROM, provincie, gemeenten, SenterNovem, ICIP, HWL, mogelijke initiatiefnemers	
Tijdspad	2010-2011 Vooruitlopend op de afronding van de Actieplan Energie en Klimaat kunnen al projecten op het gebied van duurzame energie en milieu-educatie worden gestart, als die niet omstreden zijn.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	180.000.	
Financiering	Bijdrage SOHW 90.000. Subsidie aangevraagd bij Mooi Nederland	-

S8.3	Regionale verwerking biomassa	
Doel	Verwerken organisch restmateriaal uit het groenbeheer en de landbouw tot compost voor gebruik als bodemverbeteraar in akker- en tuinbouw... ...of tot energie via biovergisting of biovergassing. Opzetten van een systeem van inzameling, verwerking en afzet.	
Bijdrage aan taakstelling	Bijdrage aan strategische doelen 'sluitend maken van kringlopen' en 'gebruik maken van aanwezige natuurlijke energiebronnen', door uitvoering onderzoek naar mogelijkheden hergebruik organisch restmateriaal	
Relatie met andere projecten	Verkennd onderzoek door Milieudienst Zuid-Holland Zuid, Beheer groenblauwe dooradering (speerpunt 3), FAB, Actieplan Energie en Klimaat	
Projecttrekker	Milieudienst Zuid-Holland Zuid, RAD	
Betrokken partijen	SOHW, Groenbeheer, Waterschap, HWL, LTO, Rietgors, Rijk, Provincie	
Tijdspad	Stap 1. Nader onderzoek naar de praktische toepassingsmogelijkheden en logistieke en organisatorische aspecten, opzet praktijkproef: 2010-2011 Stap 2. Bestuurlijke afspraken over aanpak: 2012 Stap 3. Implementatiefase, aanleg composterings- of vergistings/vergassingsinstallaties: vanaf 2012	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Stap 1: 25.000 Stap 2: 25.000 Stap 3: 200.000 Totaal: 250.000	De financiële haalbaarheid en de jaarlijkse exploitatiekosten moeten blijken uit nader onderzoek.
Financiering	Nog niet gedekt. Gestreefd wordt naar een bijdrage van Provincie en Rijk. Bijdrage SOHW: 125.000	Nog niet gedekt. Gestreefd wordt naar een sluitende exploitatie.

S8.4	Pilotprojecten Duurzaam Bouwen	
Doel	Ondersteuning projecten voor duurzaam bouwen en duurzame energie. Uitvoering pilotproject ontwikkeling Regionaal Bedrijventerrein als duurzaam bedrijventerrein. Uitvoering pilotproject Energieneutrale Wijk	
Bijdrage aan taakstelling	Uitvoering pilotprojecten voor duurzaam bouwen en duurzame energie	
Relatie met andere projecten	Mede op basis van de resultaten van de Conferentie Energie en Klimaat en het Actieplan Energie en Klimaat. Relatie met: Wijk van je Leven, Toolbox Nieuwe Woonlandschappen, Plan van Aanpak duurzame glastuinbouw.	
Projecttrekker	De betreffende projecten worden getrokken door de lokale initiatiefnemer, het SOHW levert een financiële bijdrage.	
Betrokken partijen	SOHW, Milieudienst Zuid-Holland Zuid, Rijk/VROM, provincie, gemeenten, SenterNovem, ICIP, HWL, mogelijke initiatiefnemers	
Tijdspad	Vanaf 2011 is budget gereserveerd. Streven is om na 2011 een oplopend budget beschikbaar te stellen om projecten te ondersteunen.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	150.000	De regeling heeft betrekking op eenmalige investeringskosten
Financiering	Streven is 50% externe financiering, 50% SOHW (75.000)	

G. Integrale gebiedsontwikkeling

1. Regiopark Noordrand

G1.1	Masterplan Regiopark Noordrand	
Doel	Ontwerpen van een ruimtelijk kader voor de afstemming en inpassing van nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Ontwikkeling van een samenhangende groenblauwe structuur, aanleg van ecologische en recreatieve verbindingen, stimulering van verbrede landbouw. Opzetten van een uitvoeringsstrategie, met strategische projecten en financieringsplan. Maken van afspraken met Rijk en Provincie over de uitvoeringsstrategie.	
Relatie met andere projecten	Icoonprojecten Oud-Beijerland Noordoost, Regionaal Bedrijventerrein, Deelprogramma Recreatie en Toerisme, RVVP, Sociaal-Economische Visie en Actieplan, Regionale Woonvisie, MIRT-project bereikbaarheid haven Rotterdam (A4-Zuid), Deltapoort Drechtsteden	
Projecttrekker	SOHW, gemeenten Binnenmaas en Oud-Beijerland	
Betrokken partijen	Ontwikkelingsbedrijf RBT, Rijk, provincie, omliggende regio's, Waterschap, HWL	
Tijdspad	1. Uitwerking kaderstellend Ambitiedocument met ruimtelijk concept en ontwikkelingsstrategie op hoofdlijnen (2010). 2a. Uitwerking Masterplan, met ruimtelijke structuur, gebiedsenveloppen, realisatie- en beheerstrategie (2011). 2b. Besluitvorming en maken afspraken met Rijk en Provincie (2011). Vervolg: uitwerking gebiedsenveloppen en uitvoering strategische inrichtingsprojecten, vanaf 2011	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Stap 1 en 2 (planontwikkeling, communicatie, procesmanagement en besluitvorming): 200.000 Vervolg: de inrichtingskosten zijn nog moeilijk in te schatten, deze zijn afhankelijk van de uitkomsten van stap 2 en vallen deels onder de sectorale programma's.	De voorziene exploitatiekosten van de natuur- en recreatiegebieden in het Regiopark Noordrand zijn opgenomen in de deelprogramma's. Voor bebouwing en infrastructuur zijn er in principe geen exploitatiekosten voor de regio.
Financiering	Innovatieprogramma Mooi Nederland: 50% VROM, 50% SOHW	-

G1.2	Ontwikkeling Binnenbedijkte Maas	
Doel	Verbetering van de waterkwaliteit in de Binnenbedijkte Maas conform KRW-doelen Extra mogelijkheden voor recreatie, in combinatie met natuur- en landschapsontwikkeling Nader onderzoek naar eventuele extra functie voor de waterberging en de zoetwatervoorziening	
Bijdrage aan taakstelling	Afronding binnendijkse natuurkern PEHS Vaststelling KRW-doelen	
Relatie met andere projecten	Dit project is reeds opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap en het Waterstructuurplan. In het kader van het Vlietproject zijn aan de zuidrand al 15 ha oeverlanden ingericht binnen de PEHS. Onderdeel Regiopark Noordrand.	
Projecttrekker	SOHW en Waterschap Hollandse Delta	
Betrokken partijen	Provincie, Gemeente Binnenmaas, Staatsbosbeheer, DLG	
Tijdspad	Stap 1: Planvorming, besluitvorming en opzetten uitvoeringsstrategie: 2010-2013 Stap 2: Uitvoering: vanaf 2013	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Stap 1: 300.000 Stap 2: nog te bepalen op basis van stap 2.	De exploitatie van water, natuur en recreatiegebieden valt onder de reguliere taken van de betrokken beheerders.
Financiering	Kosten planopstelling reeds opgenomen in Uitvoeringsprogramma NL. 50% Rijk, 25% Provincie, 25% SOHW (75.000). Voor de procesondersteuning is uitgegaan van personele inzet van DLG.	Nog onbekend of een bijdrage van de regio nodig is.

G1.3	Inpassing Regionaal Bedrijventerrein	
Doel	Goede landschappelijke inpassing RBT, met bijzondere aandacht voor natuurontwikkeling en ecologische verbindingen, waterberging, recreatievoorzieningen en recreatieve routes en verbrede landbouw Uitwerking en inpassing externe ontsluiting	
Relatie met andere projecten	Pilotproject Duurzame Energie (project S8.4), Stedenbouwkundig plan, beeldkwaliteitsplan en bestemmingsplan RBT, RVVP, deelprogramma Recreatie en Toerisme, Kreekontwikkeling, Groenblauwe Diensten	
Projecttrekker	Ontwikkelingsbedrijf Bedrijvenpark HW	
Betrokken partijen	SOHW, gemeente Binnenmaas, Waterschap, HWL, LTO	
Tijdspad	Dit is een urgent project omdat fase 1 van het RBT al in ontwikkeling is en voor de vervolgfases snel meer duidelijkheid nodig is over de landschappelijke en infrastructuurele inpassing. De kaders worden uitgewerkt in het Masterplan Regiopark in 2011, vanaf 2011 wordt de uitwerking en uitvoering van de gebiedsenvelop RBT opgepakt.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Voor de inpassing is voorlopig een budget van 400.000 euro gereserveerd, deels voor verdere planontwikkeling deels als bijdrage voor de uitvoering. De feitelijke inrichting zal onderdeel zijn van integrale gebiedsontwikkeling.	-
Financiering	Uitgegaan wordt van 50% cofinanciering door hogere overheden. Bijdrage SOHW 200.000.	-

G1.4	Impuls Recreatie en Toerisme Oud-Beijerland	
Doel	Verdere ontwikkeling centrum en waterfront Oud Beijerland als toeristisch knooppunt Verbetering recreatieve verbindingen tussen Oude Beijerland en rest van de Noordrand	
Relatie met andere projecten	Deelprogramma Recreatie en Toerisme, Toolbox Nieuwe Woonlandschappen, Kreekontwikkeling	
Projecttrekker	Gemeente Oud Beijerland	
Betrokken partijen	SOHW, gemeente Binnenmaas, Waterschap, HWL, VVV	
Tijdspad	Stap 1: planontwikkeling Stap 2: uitvoering	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Voor stap 1 is in het jaarplan LRT 2010 25.000 opgenomen. Voor stap 2 is financiering mogelijk via interne verevening of via de sectorale programma's.	-
Financiering	Uitgegaan wordt van 75% cofinanciering door derden. Bijdrage SOHW 6.250.	-

2. Zuidrand aan de Delta

G2.1	Masterplan Zuidrand aan de Delta	
Doel	Integrale ontwikkeling toeristisch-recreatieve potenties Zuidrand aan de Delta Meekoppeling met dijkversterking, zoetwatervoorziening, Deltanatuur en woningbouw	
Relatie met andere projecten	Er lopen binnen de Hoeksche Waard al diverse projecten en initiatieven, die op elkaar afgestemd moeten worden en bij kunnen dragen aan de regionale profilering. Daarnaast is afstemming nodig met bovenregionale projecten: Deltaprogramma, Zuidwestelijke Delta, dijkversterking, windenergie, TNO, Recreatievisie Hollands Diep/Haringvliet GZH.	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Rijk, provincie, gemeenten, VVV, waterschap, Rijkswaterstaat, recreatie-organisaties, terreinbeheerders	
Tijdspad	Voornemen is om in 2011 een Masterplan op te stellen. Vooruitlopend daarop kunnen de lopende projecten uiteraard gewoon doorgaan. Voor de regionale afstemming op hoofdlijnen biedt de Structuurvisie voldoende kader. Wel zal op korte termijn gezorgd moeten worden voor een goede afstemming met het programma Zuidwestelijke Delta.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	100.000 voor planontwikkeling	-
Financiering	50% derden, 50% SOHW (50.000)	-

G2.2	Ontwikkeling Tiengemeten	
Doel	Verbeteren toegankelijkheid door aanleg van recreatieve paden en routes inclusief bijbehorende voorzieningen	
Relatie met andere projecten	Sectoraal programma Recreatie en Toerisme	
Projecttrekker	Natuurmonumenten	
Betrokken partijen	SOHW, gemeente Korendijk, exploitanten Tiengemeten, Groenbeheer HW	
Tijdspad	2010 e.v.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Totaal 250.000, reeds opgenomen in Jaarplan LRT 2011 (Steqi's, opzet educatieprogramma: 25.000,00, bijdrage natuurspeeltuin, aanleg unstpicknickplaats en rustpunten)	Uitvoering educatieprogramma € 15.000,00 per jaar Exploitatie voorzieningen: zie project 'informatievoorzieningen en knooppunten'
Financiering	75% cofinanciering door derden, 25% SOHW (62.500)	Natuurmonumenten en deels SOHW (reeds opgenomen onder project 'informatievoorzieningen en knooppunten')

G2.3	Swaneblake	
Doel	Haalbaarheid onderzoeken van opmaken havenkanaal Ondersteuning bij de planvorming van het project Ontwikkelen visie/planvorming	
Relatie met andere projecten	Uitvoeringsthema Groene Zoom, de ontwikkeling van een aaneengesloten zone van natuur- en recreatiegebieden om de Hoeksche Waard	
Projecttrekker	Gemeente Korendijk	
Betrokken partijen	Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard, Deltanatuur, provincie, waterschap, evt. ontwikkelende partijen	
Tijdspad	Stap 1. Nader onderzoek: 2009 Stap 2. Ontwikkelen visie 2010 Stap 3. Uitvoering vanaf 2011/2012	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Jaarplan LRT 2010: 25.000 planvorming haalbaarheid Aanvullend 2010 voor ondersteuning en visievorming: 30.000 Aanvullend 2011 voor ondersteuning en visievorming: 55.000 Totaal stap 1 en 2: 110.000 Stap 3: afhankelijk van haalbaarheidsonderzoek en planvorming.	Afhankelijk van haalbaarheidsonderzoek en planvorming
Financiering	Voor het totaal van stap 1 en 2 wordt uitgegaan van 50% cofinanciering, 50% SOHW (55.000). Voor 2010 is een deel reeds gedekt door bijdrage gemeente, waterschap en Deltanatuur en bedraagt de gereserveerde bijdrage van SOHW 13.750. De uitvoering deels via binnenplanse verevening (door recreatie-woningen).	Deel via interne verevening, deels via reguliere beheerbudgetten (EHS, krekken, dijken) en sectorale programma's (Groenblauwe Diensten)

G2.4		Opwaardering Hitsertse Kade Zuid-Beijerland
Doel	Het optimaliseren van de Hitsertse Kade tot een hoogwaardig dagrecreatieterrein en toeristisch knooppunt	
Relatie met andere projecten	Zie Masterplan Zuidrand aan de Delta	
Projecttrekker	Gemeente Korendijk	
Betrokken partijen	Gemeente Korendijk, Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard, Rijkswaterstaat, Provincie Zuid-Holland, Recreatieschap Haringvliet	
Tijdspad	Stap 1: Planvorming en besluitvorming (2011-2012) Stap 2: Uitvoering: 2012-2014	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Stap 1: Opstellen visie met de bijbehorende onderzoeken ca. 40.000 Stap 2: Uitvoering inrichtingsmaatregelen voor publieke voorzieningen 200.000 (globale raming) Totaal 240.000	Nog onbekend. De exploitatie van extra recreatievoorzieningen brengt extra kosten met zich mee. Dit valt onder het sectorale programma Recreatie en Toerisme.
Financiering	Nog niet gedekt. Aanname 120.000 bijdrage SOHW. Uitvoering deels via private financiering en binnenplanse verevening.	Nog niet gedekt. Deels privaat, deels publiek.

G2.5		Nautisch Centrum Numansdorp
Doel	Versterking Nautisch Centrum Numansdorp als regionaal toeristisch-recreatief knooppunt Inpassing Nautische Centrum in Groene Zoom en regionaal recreatief netwerk	
Relatie met andere projecten	Zie Zuidrand aan de Delta	
Projecttrekker	Gemeente Cromstrijen	
Betrokken partijen	SOHW, Rijkswaterstaat, Waterschap, HWL, ontwikkelaars	
Tijdspad	De ontwikkeling van het Nautisch Centrum Numansdorp is een lopend project. met eigen financiering. Voor planontwikkeling voor de regionale bijdrage recreatie en toerisme is in Jaarplan LRT 2010 budget opgenomen.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Jaarplan LRT 2010: 25.000 (planvorming)	Afhankelijk van planvorming
Financiering	Voor planontwikkeling wordt uitgegaan van een bijdrage van de SOHW van 25% (6.250)	Deel via interne verevening (recreatiewoningen, landgoederen), deels via reguliere beheerbudgetten (EHS, kreken, dijken) en sectorale programma's (Groenblauwe Diensten)

3. Noord-zuidverbindingen

G3.1	Masterplan Noord-zuidverbindingen	
Doel	Uitwerking recreatieve noord-zuidverbindingen via dijken en havenkanalen, zoals opgenomen in de Structuurvisie. Afstemming van lopende en voorgenomen projecten langs deze verbindingen.	
Relatie met andere projecten	De noord-zuidverbindingen verbinden het Regiopark Noordrand met de Zuidrand aan de Delta. Het zijn tevens belangrijke cultuurhistorische structuurlijnen.	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Gemeenten, grondeigenaren, ontwikkelaars	
Tijdspad	De opstelling van een Masterplan is gepland voor 2011/2012. De uitvoering van inrichtingsmaatregelen kan meeliften met andere projecten.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	100.000	-
Financiering	SOHW 50.000	-

M. Monitoring en kwaliteitsborging

1. Leefbaarheid en economie

M1.1	Woningbouwmonitor	
Doel	Monitoring van voorzieningenniveaa, leefbaarheid, aantal gebouwde woningen in relatie tot migratiesaldo-0, verhouding inbreiding-uitbreiding, verdeling woningbouw over de kernen en de gewenste doelgroepen	
Relatie met andere projecten	Regionale Woonvisie en Sociaal-Economische Visie en Actieplan	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Provincie, gemeenten, woningbouwcorporatie	
Tijdspad	Doorlopende activiteit 2010 ontwikkeling methodiek en opzet uitvoeringsorganisatie Vanaf 2011 doorontwikkeling methodiek en uitvoering	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Ontwikkeling methodiek en uitvoeringsorganisatie: 50.000	Uitvoering: 40.000
Financiering	50% cofinanciering, 50% SOHW (25.000)	50% cofinanciering, 50% SOHW (20.000)

M1.2	Bedrijvenmonitor	
Doel	Monitoring van economische ontwikkeling, werkgelegenheid, ontwikkeling bedrijventerreinen, segmentering bedrijventerreinen	
Relatie met andere projecten	Sociaal-Economische Visie en Actieplan	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Provincie, gemeenten, Kamer van Koophandel, ondernemersvereniging	
Tijdspad	Doorlopende activiteit 2011 ontwikkeling methodiek en opzet uitvoeringsorganisatie Vanaf 2012 doorontwikkeling methodiek en uitvoering	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Ontwikkeling methodiek en uitvoeringsorganisatie: 30.000	Uitvoering: 30.000
Financiering	50% cofinanciering, 50% SOHW (15.000)	50% cofinanciering, 50% SOHW (15.000)

2. Duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit

M2.1	Energiemonitor	
Doel	Monitoring voortgang energiebeleid en realisering energiedoelen	
Relatie met andere projecten	Actieplan Energie en Klimaat	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Milieudienst Zuid-Holland Zuid, Rijk/VROM, provincie, gemeenten, SenterNovem	
Tijdspad	Doorlopende activiteit 2010 ontwikkeling methodiek en opzet uitvoeringsorganisatie Vanaf 2011 doorontwikkeling methodiek en uitvoering	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Ontwikkeling methodiek en uitvoeringsorganisatie: 50.000	Uitvoering: 40.000
Financiering	50% cofinanciering, 50% SOHW (25.000)	50% cofinanciering, 50% SOHW (20.000)

M2.2	Kwaliteitsteam	
Doel	Waarborgen dat bij de concrete uitvoering van plannen (voor woningbouw, maar ook voor andere functies) voldoende rekening wordt gehouden met de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap en de kwaliteitskaders en inrichtingsprincipes van de Structuurvisie	
Relatie met andere projecten	Voor veel projecten zal een advies van het kwaliteitsteam een rol kunnen spelen.	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	Rijk/VROM, provincie, gemeenten, HWL, Erfgoedkoepel HW	
Tijdspad	2010: uitwerking van een protocol voor de werkwijze van het kwaliteitsteam, selectie van de leden, officiële instelling van het kwaliteitsteam Vanaf 2011 zal het kwaliteitsteam tegen vergoeding adviezen kunnen uitbrengen, waarbij de secretariële ondersteuning wordt verzorgd door SOHW	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Uitwerking protocol, selectie en instelling: 80.000	Advisering en secretariële ondersteuning: 175.000
Financiering	50% cofinanciering, 50% SOHW (40.000)	50% cofinanciering, 50% SOHW (87.500)

M2.3	Monitoringprogramma Biodiversiteit	
Doel	Nulmeting van de huidige toestand van de biodiversiteit Ontwikkeling monitoringsysteem Onderhoud en actualisatie van het monitoringsysteem	
Relatie met andere projecten	Cultuurhistorische en archeologische inventarisatie Hoeksche Waard op de Kaart (H-WODKA)	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	HWL, SBB, NM, LTO, Rietgors, vrijwilligersorganisaties, Natuurloket LNV	
Tijdspad	Stap 1. Plan van aanpak, ontwikkeling methodiek en nulmeting: 2011. Stap 2. Actualisatie en jaarlijkse voortgangsrapportage: vanaf 2011.	
	Investerings	Exploitatie
Kosten	Stap 1: 70.000	Stap 2: 70.000 (ca. 20.000 per jaar)
Financiering	Nog niet gedekt. Gestreefd wordt naar een bijdrage van Provincie en Rijk. SOHW 25% 17.500	Nog niet gedekt. Gestreefd wordt naar een bijdrage van Provincie en Rijk. SOHW 25% 17.500

M2.4	Biodiversiteitsaanjager	
Doel	Aanstelling van een Biodiversiteitsaanjager Hoeksche Waard (m/v). Oprichting van een herkenbare eigen plek voor alle biodiversiteitsactiviteiten in het Nationaal Landschapscentrum.	
Relatie met andere projecten	De biodiversiteitsaanjager heeft een initiërende en coördinerende functie voor alle biodiversiteitsactiviteiten in de Hoeksche Waard	
Projecttrekker	SOHW	
Betrokken partijen	HWL, SBB, NM, LTO, Rietgors, Waterschap Hollandse Delta, gemeenten, Rijk, provincie	
Tijdspad	Stap 1. Onderzoek en voorbereiding: 2013 Stap 2. Inrichting eigen plek en aanstelling biodiversiteitsaanjager: 2013 Stap 3. Exploitatie, o.a. promotie en voorlichting: vanaf 2014	
	Investeringen	Exploitatie
Kosten	Onderzoek en voorbereiding: 25.000 Totaal: 25.000	0,5 fte: 50.000 per jaar Totaal: 100.000 voor 2013-2014
Financiering	Nog niet gedekt. Gestreefd wordt naar een bijdrage van Provincie en Rijk. SOHW 25% 6.250	Nog niet gedekt. Gestreefd wordt naar een bijdrage van Provincie en Rijk. SOHW 25.000

Bijlage 5: achtergronddocumenten

1. Actieplan Biodiversiteit Fase 2 (november 2008)

Voorgeschiedenis

De Hoeksche Waard vervult een voortrekkersrol als het gaat om het behoud van de biodiversiteit. Met steun van het Ministerie van VROM en de provincie Zuid-Holland zijn inmiddels diverse projecten uitgevoerd. Deze projecten zijn tot stand gekomen in een intensief proces van burgerparticipatie en samenwerking met landbouworganisaties. De resultaten daarvan zijn concreet zichtbaar in het veld. Er is zo'n 200 km aan bloemrijke agroranden aangelegd. Deze hebben een belangrijke functie voor de natuurlijke plaagregulering in de landbouw, maar ook voor de waterkwaliteit in de sloten en de recreatieve aantrekkingskracht van het landschap. Daarnaast zijn diverse educatieve wandelpaden aangelegd en wordt een deel van de kreekoevers en dijktafuds ecologisch beheerd. Uit de uitgevoerde Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (Ecorys en Witteveen&Bos, 2007) is gebleken dat de kosten voor de groenblauwe dooradering zich indirect terugverdienen in de toenemende waarde van het onroerend goed en de verbetering van het woon- en werkklimaat. Om ervoor te zorgen dat de baten ook ten goede komen aan degenen die de kosten dragen, zijn diverse financieringsmodellen onderzocht. Het Regiofonds is te zien als de praktische uitwerking daarvan.

Doel van het Actieplan Biodiversiteit

Het behoud van de biodiversiteit vraagt om een blijvende inspanning. Daarom is in 2008 het Actieplan Biodiversiteit Fase 2 opgesteld door de werkgroep LR en T van de SOHW. Doel was om de succesvolle aanpak uit het verleden voort te zetten en te verbreden naar andere beleidsvelden. Zo zal bij woningbouwprojecten, de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en de aanleg van wegen meer aandacht moeten komen voor de biodiversiteit, aldus het Actieplan. Verder zal extra geïnvesteerd moeten in communicatie en educatie.

Belangrijkste punten uit het Actieplan

Voor de 9 uitvoeringsthema's uit het Ruimtelijk Plan zijn biodiversiteitstaakstellingen bepaald, op basis van eerdere planvorming voor de groenblauwe dooradering. De taakstellingen hebben onder meer betrekking op het ecologisch beheer van oevers, bermen, akkerranden, recreatiegebieden en stedelijk groen. Voor de uitvoering zijn concrete bouwstenen uitgewerkt. Deze bouwstenen zouden meegenomen moeten worden bij de uitwerking van ruimtelijke plannen. Uitgerekend is welke inrichtings- en beheerkosten daaraan verbonden zijn. Verder zijn vier speerpuntprojecten benoemd: de aanstelling van een biodiversiteitsaanjager, monitoring van de biodiversiteit, de ontwikkeling van een duurzame financieringsstructuur voor groenblauwe diensten en hergebruik van organisch restmateriaal (compostplan).

Relatie met dit Uitvoeringsprogramma

De taakstellingen, bouwstenen en speerpuntprojecten uit het Actieplan Biodiversiteit Fase 2 zijn verwerkt in dit Uitvoeringsprogramma. Op onderdelen heeft

een nadere afweging en uitwerking plaatsgevonden. Voor wat betreft de operationele aspecten vervangt dit Uitvoeringsprogramma daarmee het Actieplan Biodiversiteit Fase 2.

2. Bomenplan Hoeksche Waard (november 2009)

Aanleiding

De bomen op de dijken dragen in grote mate bij aan het beeld van het Nationaal Landschap Hoeksche Waard. Ruimtelijke ontwikkelingen rond de dijken en de toegenomen aandacht voor landschap en biodiversiteit vragen om een herbezinning van het beheer uit het verleden. Daarom is door Groenbeheer recent een nieuw Bomenbeheerplan opgesteld. Het Bomenbeheerplan bevat uitgangspunten en richtlijnen voor de kap- en verjongingsplannen en voor de jaarlijkse onderhoudsplannen. Als onderlegger voor het bomenbeheer was meer duidelijkheid nodig over het gewenste eindbeeld van de dijken. Daarom is een apart Bomenplan opgesteld. Het Bomenplan is te zien als een uitwerking van de Structuurvisie en als een bouwsteen voor het bomenbeheer.

Afbakening en status

Het Bomenplan geeft de gewenste eindbeelden aan voor de dijken en voor de overige wegbeplantingen in de Hoeksche Waard. Het Bomenplan geeft een gebiedsdekkend beeld op hoofdlijnen. Het accent ligt bij de beplantingen die in beheer zijn bij Groenbeheer, maar er worden ook uitspraken gedaan over de beplanting van Provinciale wegen. Het Bomenplan is op 1 december 2009 vastgesteld door het algemeen bestuur van Groenbeheer Hoeksche Waard.

Inhoud

In het Bomenplan zijn op grond van historische en landschappelijke kenmerken zes typen dijken onderscheiden. Als zevende type zijn de polderwegen beschreven. Per type zijn representatieve plattegronden, principedoorssneden en toe te passen boomsoorten aangegeven. De geschetste eindbeelden kunnen afwijken van het huidige beplantingsbeeld. Dat wil niet zeggen dat de huidige

beplanting meteen vervangen moet worden. Wel zou bij toekomstige verjonging en vervanging geleidelijk toegewerkt kunnen worden naar het gewenste eindbeeld. Zo kunnen de samenhang en de monumentaliteit van de dijken versterkt worden.

3. Uitbreidingsplannen Korendijk (januari 2010)

Aanleiding

Ten behoeve van de afstemming met de Provinciale Structuurvisie, heeft een nadere afweging en onderbouwing plaatsgevonden van de uitbreidingsrichtingen van de vier grotere dorpen in de gemeente Korendijk, namelijk Nieuw-Beijerland, Piershil, Goudswaard en Zuid-Beijerland. Aanleiding hiervoor was het advies dat in oktober 2009 is uitgebracht over de rode contouren door de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK). In dat advies wordt ingestemd met de keuzen van de regio om de woningbouwopgave te spreiden over de

dorpen en om de aansluiting van de dorpen op de kreekoevers te verbeteren, maar worden vragen gesteld over de gekozen uitbreidingsrichtingen van de vier genoemde dorpen in Korendijk.

Proces en status

De uitbreidingsrichtingen voor Korendijk zijn besproken op het door PARK georganiseerde werkatelier van 21 oktober 2009. Daarnaast zijn er diverse ambtelijke werkbijeenkomsten geweest, met vertegenwoordigers van gemeente, regio en provincie. De resultaten hiervan zijn verwerkt in het rapport 'Uitbreidingsplannen Korendijk' (Vista landscape and urban design, 2010). Het rapport is bestuurlijk geaccordeerd door het College van B&W van de gemeente Korendijk en geldt als inbreng van de regio voor de contourenvaststelling door de provincie.

Afweging inrichtingsmodellen

Naar aanleiding van de vragen van PARK zijn per dorp verschillende inrichtingsmodellen uitgewerkt. Voor Goudswaard is volstaan met één inrichtingsmodel, omdat hiervoor geen alternatieve uitbreidingsrichtingen zijn ingebracht. De inrichtingsmodellen zijn gedetailleerder dan de ontwikkelingsbeelden uit het Ruimtelijk Plan en geven een duidelijker beeld van de landschappelijke effecten. Per dorp is een nadere analyse gemaakt van de kernkwaliteiten van het landschap en is de kwalitatieve woningbouwopgave uit de Regionale Woonvisie beschreven. Alle inrichtingsmodellen zijn getoetst op de aspecten landschap en cultuurhistorie en leefbaarheid en economie. Hierbij is ook gekeken naar de aansluiting op de stedenbouwkundige en verkeerskundige structuur. Op basis van de toetsing is voor elk dorp een gemotiveerde keuze gemaakt voor een voorkeursmodel.

Relatie met het Ruimtelijk Plan

Ten opzichte van het Ruimtelijk Plan is op onderdelen voor een andere invulling van de kernen gekozen. Zowel bij Piershil als bij Goudswaard is een zwaarder accent komen te liggen op herstructurering en inbreiding, om zo de omvang van de uitbreidingen te kunnen beperken. Bij geen van de kernen is gekozen

voor een fundamenteel andere uitbreidingsrichting. Alle uitbreidingen blijven binnen de contouren van het Ruimtelijk Plan. En in alle plannen is uitwerking gegeven aan de inrichtingsprincipes.

Relatie met dit Uitvoeringsprogramma

De uitwerking van de uitbreidingsplannen voor Korendijk is te zien als onderdeel van het project 'Toolbox Nieuwe Woonlandschappen' uit dit Uitvoeringsprogramma. De uitbreidingsplannen laten immers zien hoe de inrichtingsprincipes uit het Ruimtelijk Plan concreet toegepast kunnen worden en hoe dit bij kan dragen aan de versterking van de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap. Ze kunnen een voorbeeldfunctie vervullen voor andere dorpsuitbreidingen.

Financiering

Om inzicht te krijgen in de financiële haalbaarheid is door BBN Adviseurs een globaal grondexploitatieplan opgesteld voor Nieuw-Beijerland. Geconstateerd is dat de civiele kosten en de grondopbrengsten per m2 binnen de gangbare marges liggen. Berekend is dat met een verwervingsbedrag van 45 à 50 euro per m2 netto exploitatiegebied een sluitende exploitatie mogelijk is. Dit is wel afhankelijk van lokale factoren, die nog niet allemaal in beeld zijn gebracht. Er kunnen extra kosten zijn voor bijvoorbeeld planschade, bodemsanering of archeologisch onderzoek, maar ook extra inkomsten uit de regiobijdrage voor bijvoorbeeld kreekontwikkeling. Door de inzet van groenblauwe diensten zijn wellicht besparingen mogelijk op grondverwerving en inrichting. In het kader van het project 'Toolbox Nieuwe Woonlandschappen' zullen mogelijke financieringsarrangementen worden uitgewerkt.

4. Projectvoorstel 'Agrolab' (mei 2010)

Verkenning (her)gebruik biomassa

Als bouwsteen voor het Actieplan Energie en Klimaat (project S8.2) is een nadere verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor (her)gebruik van organisch (rest)materiaal uit de landbouw en het groenbeheer voor allerlei non-food toepassingen, zoals energie, compost, vezels, kunststoffen, kleurstoffen en medicijnen. Hieraan is meegewerkt door de Milieudienst Zuid-Holland Zuid, de afdeling Hoeksche Waard van LTO Noord, Wageningen University en het samenwerkingsverband Biobased Innovations.

Ontwikkeling 'biobased economy'

Gebleken is dat er in de omgeving van de Hoeksche Waard al diverse initiatieven lopen om de omschakeling te stimuleren van het gebruik van fossiele brandstoffen naar een zogenaamde 'biobased economy'. Zowel de Zuidvleugel als Zuidwest-Nederland willen op dit gebied een voorhoederol nemen. De Hoeksche Waard zou hier als grote producent van biomassa goed op in kunnen spelen. Voor de landbouw, maar ook voor het groenbeheer, liggen hier kansen voor economische innovatie en duurzame ontwikkeling. We hebben het dan

over integrale 'energietransitie' van de regio. Naast een efficiëntere benutting van biomassa, kunnen ook andere vormen van energiebesparing en duurzaam energiegebruik hierin worden meegenomen, zoals vermindering van transportverliezen, natuurlijke plaagregulering en intelligent ketenbeheer. De voorgenomen projecten voor de herstructurering van de glastuinbouw (S2.3), de ontwikkeling van een centraal 'agrocluster' (S2.4) en de regionale verwerking van biomassa (S8.3) kunnen ingezet worden voor de concrete uitwerking hiervan.

Subsidie-aanvraag Mooi Nederland

De omschakeling naar een 'biobased economy' kan grote gevolgen hebben voor het landschap. Het kan een krachtige impuls zijn voor een duurzaam beheer van het landschap en versterking van de agrarische identiteit van de regio, maar het kan ook spanningen opleveren met de gewenste openheid en de bestaande milieuregelgeving. De energietransitie zal immers nieuwe gebouwtypen, teeltsystemen en vervoersstromen met zich meebrengen. Een goede landschappelijke inpassing en vormgeving zijn nodig. Als Nationaal Landschap zou de Hoeksche Waard hierin een voorbeeldfunctie kunnen vervullen voor andere regio's. Daarom is besloten om subsidie aan te vragen bij het Innovatieprogramma Mooi Nederland van VROM. De subsidieaanvraag heeft betrekking op de ontwikkeling van beeldkwaliteitsrichtlijnen en een planologisch kader en op de opstelling van een milieubalans en een business case. Vanwege het experimentele karakter van de energietransitie en de centrale rol van de landbouw hierin, heeft het project de titel 'Agrolab' gekregen. In de subsidieaanvraag zijn de doelen, de aanpak en de gewenste resultaten van het project uitgewerkt. De bedoeling is om tot een concreet Plan van Aanpak te komen en tot een Samenwerkingsovereenkomst met alle betrokken partijen. Uitgangspunt is dat de ontwikkeling van 'Agrolab' een gezamenlijk project is van overheden, onderzoeksinstituten en bedrijfsleven. Daarom zijn deze partijen ook betrokken bij de opstelling van het projectvoorstel.

